

Rost van Tonningen

Verzoekschriften procedures

I

www.MinisterieVanPropaganda.org

Commissies voor de Verzoekschriften:

Jaarverslag 1982-1983

Vergaderjaar 1983-1984 Nr. I

18 120

Verslagen van de commissie voor de verzoekschriften

Nr. 36

BRIEF VAN DE COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSCRIFTEN

Aan de Voorzitters van de Eerste Kamer en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 10 november 1983

Hierbij bied ik u namens de commissies aan het jaarverslag van de Commissies voor de Verzoekschriften uit de beide Kamers betreffende de werkzaamheden in de zitting 1982-1983.

De griffier der commissies,
Ploos van Amstel

NEGENDE JAARVERSLAG VAN DE COMMISSIES VOOR DE VERZOEK-
SCHRIFTEN UIT DE BEIDE KAMERS DER STATEN-GENERAAL, INHOUDEN-
DE EEN VERSLAG OVER DE WERKZAAMHEDEN DER COMMISSIES
GEDURENDE DE ZITTING 1982-1983

Vastgesteld, 10 november 1983

Algemeen

In dit verslag menen de commissies enige aandacht te moeten wijden aan het recht van petitie, zijn oorsprong en de betekenis thans.

Een gereede aanleiding hiertoe is het totstandkomen van een nieuwe Grondwet in februari van 1983. In de nieuwe Grondwet is de formulering wat veranderd. Hierop zal nader worden ingegaan verder in dit verslag.

Het recht van petitie

*Het ontstaan van het recht*¹ Het recht is ontstaan in Engeland. In het jaar 1687 vaardigde Koning Jacobus II buiten het Parlement om de declaratie van indulgentie uit. Enige tijd later gelastte hij de geestelijkheid van de Church of England de indulgentieverklaring op twee achtereenvolgende zondagen gedurende de kerkdienst in alle kerken en kapellen van het Rijk af te kondigen van de kansel.

De (Anglicaanse) bisschoppen besloten hieraan niet te voldoen en zij kwamen overeen zich tot de Koning te wenden met een smeekschrift dat door de aartsbisschop opgesteld werd en waarin werd betoogd, dat het Parlement verklaard had, dat de Koning niet bevoegd was dispensatie van wetsbepalingen te verlenen in geestelijke aangelegenheden zodat dus de verklaring onwettig was, terwijl «the petitioners could not be in prudance, honour or conscience, be parties to the solemn publication of an illegal Declaration in the house of God, and during the time of divine service»: Deze petitie was getekend door de aartsbisschop en zes bisschoppen.

De Koning was hierover verbolgen en besloot de bisschoppen aan te klagen wegens smaadschrift. Hij liet hen in de Tower opsluiten en daagde hen voor het Hof der Koninklijke rechtbank.

Daarop volgde een proces, dat met grote belangstelling werd gevolgd vooral omdat hierbij de principiële vraag aan de orde kwam of de Koning het recht had wetsbepalingen op te schorten en voorts of een onderdaan het recht had een petitie in te dienen met het verzoek dit ongedaan te maken.

Dit proces is – tegen de verwachting van de Koning in die met het oog op de samenstelling der jury op een «schuldig» had gerekend – geëindigd met vrijspraak voor de bisschoppen.

Hoewel dus het recht van petitie door het gerechtshof was erkend, had de inbreuk, die Jacobus II daarop had willen maken, ten gevolge, dat een jaar later, toen Jacobus verdreven was en Willem III tot de troon was geroepen, een wet is uitgevaardigd waarbij de natie zich tegen inbreuk op oude rechten door de Koning beschermde. In deze «Bill of rights» is het recht van petitie uitdrukkelijk neergelegd: «That is the Right of the Subjects to Petition the King, and all commitments and prosecutions for such Petitioning are illegal».

In latere jaren is het recht van petitie als grondrecht opgenomen in verschillende regelingen. In Nederland is het recht voor het eerst uitdrukkelijk erkend in de Staatsregeling voor het Bataafse volk van 1798.

De formulering in de nieuwe grondwet van het recht van petitie. Na de introductie van het recht van petitie is dit recht in verschillende formuleringen in de Grondwet gehandhaafd gebleven. De Commissies achten het hier niet de geschikte plaats om op de verschillende wijzen van formulering in de loop van het bestaan van het artikel in te gaan. Zij willen zich slechts beperken tot het verschil in formulering in de huidige Grondwet en die in de vorige, omdat er wellicht vragen van verschil in interpretatie zouden kunnen rijzen.

¹ Men zie voor uitvoeriger informatie over de geschiedenis: C. J. E. van Bylandt, *Het regt van petitie*, dissertatie Leiden 1864 en J. G. Holthuys, *Opmerkingen over art. 8, 138 en 148 Grondwet*, dissertatie Groningen 1890.

Het oude artikel 8 van de Grondwet luidde:

«Ieder heeft het recht om verzoeken, mits schriftelijk, aan de bevoegde macht in te dienen.

Elk verzoek moet door de verzoeker ondertekend zijn. Ondertekening uit naam van anderen kan alleen geschieden krachtens schriftelijke bij het verzoek overgelegde volmacht.

Wettig bestaande lichamen kunnen aan de bevoegde macht verzoekschriften indienen, doch alleen over onderwerpen tot hun bepaalde werkkring behorende».

In de nieuwe Grondwet is het recht van petitie neergelegd in artikel 5 luidende: «Ieder heeft het recht verzoeken schriftelijk bij het bevoegd gezag in te dienen».

Vergelijking van het oude en het nieuwe artikel leert, dat alleen het eerste lid van het oude artikel 8 in de nieuwe Grondwet met een geringe redactionele wijziging is overgenomen. De andere twee leden van artikel 8 zijn vervallen. Heeft het vervallen van deze leden gevolgen voor de behandeling van een verzoekschrift? Op het eerste gezicht zou men uit het vervallen van de boven geciteerde leden van artikel 8 (oud) kunnen concluderen dat een verzoek niet meer ondertekend behoeft te worden en dat iemand die voor een ander iets wil bereiken geen machtiging meer behoeft over te leggen.

Zulk een conclusie zou echter voorbarig zijn. Het oude artikel 8 en het nieuwe artikel 5 kennen niet een antwoordplicht van het bevoegde gezag. Behoorlijk bestuur brengt mede dat dit in het algemeen wel geschiedt, doch dan dient een verzoekschrift ook voorzien te zijn van een handtekening. Op dezelfde wijze zal men zich ervan dienen te vergewissen dat iemand die uit naam van een of meer anderen een verzoek indient, dit doet met medeweten en toestemming van die ander. Dit kan via een volmacht geschieden, doch ook kan men nu genoegen nemen (zonder uitdrukkelijke volmacht) met verzoeken van hen die er hun beroep van maken om anderen te vertegenwoordigen (advocaten, accountants, enz.). Onder de werking van de oude Grondwet plachten de commissies ook van deze laatsten een volmacht te vragen. Dit zal nu niet meer nodig zijn.

Het vervallen van het derde lid van het oude artikel 8 zal nauwelijks gevolgen hebben. De commissies hebben dit steeds ruim uitgelegd in die zin dat, indien een rechtspersoon een verzoek indiende, deze geacht werd te voldoen aan het vereiste van dit lid, indien hij belang had bij de inwilliging van zijn verzoek, onverschillig of de rechtspersoon een privaatrechtelijke of een publiekrechtelijke rechtspersoon was.

Uit het vorenstaande blijkt, dat de nieuwe formulering geringe gevolgen zal hebben voor de procedure, gevolgd door de commissies voor de verzoekschriften.

Het grondrecht van petitie en het grondrecht van vrije meningsuiting.
Meer dan 100 jaren na de totstandkoming van het recht van petitie is het recht op vrije meningsuiting ontstaan. De vraag die zich hierbij voordoet is of dit laatste recht niet het recht van petitie in zich sluit, zodat een afzonderlijke vermelding in de Grondwet overbodig is geworden. Het antwoord hierop moet ontkennend luiden. Bij de formulering van het recht op vrije meningsuiting staat zowel in de oude als in de nieuwe Grondwet de toevoeging «... behoudens ieders verantwoordelijkheid voor de wet». Dit houdt in, dat ieder wel kan zeggen of schrijven wat hij wil, doch dat er bij de wet (straf)rechtelijke gevolgen kunnen worden verbonden aan hetgeen men zegt of schrijft. (laster, belediging, opruiing, bekendmaking van geheimen, enz.).

Bij de formulering van het recht van petitie is deze beperking niet opgenomen. Daaruit kan de conclusie worden getrokken dat dit een absoluut recht is zonder enige beperking.

Het recht van petitie en vervolging. Dat het indienen van een verzoekschrift vrijwaart voor strafvervolging, volgt niet alleen uit de omstandigheid, dat het recht is geformuleerd zonder enig voorbehoud, doch ook uit de geschiedenis van het ontstaan van dit recht. Dit blijkt uit de eerder geciteerde formulering van het recht van petitie in de «Bill of Rights».

De vrijwaring van vervolging houdt intussen alleen in dat iemand niet om het enkele indienen van een verzoekschrift vervolgd kan worden. Zou hij het recht gebruiken om zich van straffeloosheid te verzekeren nadat hij een misdrijf heeft gepleegd, dan geldt natuurlijk geen straffeloosheid. In dit geval is dan ook niet iemands verzoekschrift, doch iemands daad de aanleiding tot vervolging. Het is denkbaar, dat iemand in een verzoekschrift wat krachtige taal gebruikt. Dit is dan geen aanleiding tot een strafvervolging. Dit zou pas het geval kunnen zijn, indien betrokkene zulk een geschrift publiek zou maken. Ook dan echter is het niet het verzoekschrift doch het publiek maken de eventuele aanleiding tot een vervolging.

In het vorenstaande is steeds gesproken over «vervolging». Dit behoeft niet steeds een strafrechtelijke vervolging te zijn; het kan ook een tucht-rechtelijke zijn.

Werkzaamheden der commissies

Voorts willen de commissies, evenals in het vorige jaarverslag, aandacht vragen voor verzoekschriften, die niet hebben geleid tot een verslag.

Het betreft hier twee categorieën adressen. In de eerste plaats zijn er de verzoekschriften die ingetrokken zijn dan wel als ingetrokken of afgedaan kunnen worden beschouwd. Het zijn adressen die in het algemeen de volledige voorbereidende ambtelijke werkzaamheden vergen. Naar aanleiding van deze verzoekschriften zijn inlichtingen gevraagd en – behalve als die vertrouwelijk zijn verstrekt – toegezonden aan de verzoeker om commentaar. Daarbij pleegt een termijn van zes weken aan adressant gegeven te worden om te reageren. Doet hij dit niet binnen de gestelde termijn, dan krijgt hij bericht dat zijn verzoekschrift als afgedaan wordt beschouwd. In het verslagjaar is dit in 69 gevallen geschied bij adressen in behandeling bij de Tweede Kamer en bij 1 adres in behandeling bij de Eerste Kamer.

In de tweede plaats zijn er verzoekschriften, waarvan niet aanstonds duidelijk is, wat adressant wil, of die zeer duidelijk een zaak betreffen, waarvoor de Staten-Generaal een minister of staatssecretaris niet ter verantwoording kunnen roepen, bij voorbeeld omdat het zaken zijn, die onderworpen zijn geweest of konden worden aan het oordeel van de onafhankelijke rechter, of die aangelegenheden betreffen, ten aanzien waarvan uitsluitend lagere publiekrechtelijke lichamen bevoegd zijn, dan wel die persoonlijke omstandigheden betreffen. In het verslagjaar ging het hier om 90 adressen, 85 aan de Tweede Kamer en 5 aan de Eerste Kamer.

In deze gevallen wordt een adressant soms op andere hem ten dienste staande rechtswegen gewezen, hetzij schriftelijk, hetzij telefonisch vanwege de griffie voor de verzoekschriften, hetzij mondeling bij een bezoek aan adressant thuis.

In tabel 1A wordt nog eens een duidelijk overzicht gegeven van afgehandelde verzoekschriften die niet tot een verslag hebben geleid.

Hieronder volgt een overzicht van adressen, die door de commissies zijn behandeld en waarover zij verslag hebben uitgebracht. Het betreft hier 173 verslagen van de Tweede-Kamercommissie en 6 verslagen van de Eerste-Kamercommissie.

Tabel 1

	I	II
Algemene aangelegenheden	—	1
Beantwoording correspondentie	—	3
Belastingzaken en premieheffing volksverzekeringen	—	89
Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking en Antilliaanse Zaken	1	2
Bijstandszaken en andere maatschappelijke zaken	—	14
Culturele zaken	—	—
Deliquentenzaken	—	1
Dienstplichtzaken	—	4
Financiën	1	—
Justitiële zaken	—	7
Landbouw	—	2
Midden- en Kleinbedrijf (O- en S-fonds)	—	2
Milieuzaken	1	—
Onderwijs en Wetenschappen	—	1
Personeelsbeleid bij overheid en instellingen voor onderwijs e.d.	—	19
Persoonlijke omstandigheden	—	2
Politie	—	2
Rechtmatige en onrechtmatige overheidsdaad	1	—
Recreatie	—	—
Sociale aangelegenheden	—	9
Verkeer en Waterstaat	1	3
Volksgesondheid	—	1
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	—	20
Vreemdelingenzaken	2	6

Het totale aantal in de tabel kan iets afwijken van de aantallen in de Tweede, respectievelijk Eerste Kamer uitgebrachte verslagen, hetgeen wordt veroorzaakt door de omstandigheid, dat een aantal verslagen op meer dan één onderwerp betrekking had, zodat soms ook aan meer dan één bewindsman of -vrouw inlichtingen moesten worden gevraagd.

Tabel 1a. Werkzaamheden met betrekking tot verzoekschriften die niet tot een verslag aan een der Kamers hebben geleid

	Ingetrokken		Overige		Totaal	
	I	II	I	II	I	II
Aantal	1	69	5	85	6	154
Gemiddeld aantal dagen dat de behandeling vergde	131	121	13	29	—	—
Aantal keren dat huisbezoek werd verricht	—	2	1	34	1	36

Aan het einde van het verslagjaar waren nog 132 verzoekschriften bij de commissies in behandeling (bij de Eerste Kamer 2, bij de Tweede Kamer 130).

Resultaten van de werkzaamheden

Voorts willen de commissies ingaan op de resultaten van hun werkzaamheden. Evenals vorige jaren zullen de commissies dit doen aan de hand van een tabel, waarin enige vergelijkende cijfers met vorige jaren zijn opgenomen. In de hierna volgende tabel 2 vindt men na ieder departement één cijfer, dat het totale aantal adressen, dat departement betreffende, weergeeft. Dit cijfer is verdeeld in drie getallen die daarop volgen. Het eerste duidt aan het aantal geheel of gedeeltelijk ingewilligde adressen; het tweede het aantal gevallen, waarin de commissies de Kamer onbevoegd

achtten. Het derde getal geeft het aantal gevallen weer, waarin de commissies geen termen aanwezig achtten aan de Kamer een voorstel te doen ten behoeve van adressant bemiddeling te verlenen.

In verband met deze tabel zij nog opgemerkt, dat soms over één verzoekschrift, zoals reeds naar aanleiding van tabel 1 is vermeld, aan meer departementen inlichtingen zijn gevraagd. Dit kan leiden tot dubbeltellingen, maar heeft geen noemenswaardige invloed op de aan het eind genoemde percentages.

In tabel 2 zijn niet de gegevens opgenomen van alle jaren sedert er een jaarverslag wordt uitgebracht, doch alleen van het verslagjaar en van het jaar daarvoor. Voor de gegevens over eerdere jaren zij verwezen naar vroegere jaarverslagen. Aan de tabel is wel toegevoegd een totaal overzicht van de voorafgaande jaren.

De commissies menen dat deze tabel voor zich zelf spreekt.

Dan zijn er, aansluitend aan tabel 2, in tabel 3 nog enige meer gedetailleerde statistische gegevens verstrekt met betrekking tot verzoekschriften waarover de commissies verslag hebben uitgebracht.

Tabel 2. Resultaten verdeeld naar departementen

Departementen	1981/1982				1982-1983			
	I	inge- willig	geen taak	afge- wezen	I	inge- willig	geen taak	afge- wezen
Financiën	1	—	1	—	1	—	—	1
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	2	—	1	1	1	—	—	—
Justitie	2	1	1	—	2	1	1	—
Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk	—	—	—	—	—	—	—	—
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	1	1	—	—	1	—	1	—
Binnenlandse Zaken	—	—	—	—	—	—	—	—
Defensie	1	—	1	—	—	—	—	—
Onderwijs en Weten- schappen	2	1	—	1	—	—	—	—
Verkeer en Waterstaat	—	—	—	—	1	—	1	—
Volksgesondheid en Milieuhygiëne	—	—	—	—	—	—	—	—
Buitenlandse Zaken	1	1	—	—	1	—	—	1
Economische Zaken	2	—	2	—	—	—	—	—
Ned. Antillen	—	—	—	—	—	—	—	—
Ontwikkelings- samenwerking	—	—	—	—	—	—	—	—
Landbouw en Visserij	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	12	4 (33,3%)	6 (50,0%)	2 (16,7%)	7	1 (14,3%)	4 (57,1%)	2 (28,6%)

Totaal over de voorgaande jaren¹

De resultaten over de jaren 1971/1983 zijn samengevat 1961, waarvan ingewilligd 450 (23%)

Departementen	1979/1980				1980/1981 - 1981				1981/1982			
	I	inge- willig	geen taak	afge- wezen	I	inge- willig	geen taak	afge- wezen	I	inge- willig	geen taak	afge- wezen
Financiën	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening	2	—	1	1	2	—	—	—	2	—	—	—
Justitie	2	1	1	—	2	1	1	—	2	1	1	—
Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	1	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
Binnenlandse Zaken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Defensie	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Onderwijs en Weten- schappen	2	1	—	1	2	1	1	—	2	1	1	—
Verkeer en Waterstaat	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Volksgesondheid en Milieuhygiëne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Buitenlandse Zaken	1	1	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—
Economische Zaken	2	—	2	—	2	—	—	—	2	—	—	—
Ned. Antillen	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ontwikkelings- samenwerking	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Landbouw en Visserij	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal	12	4 (33,3%)	6 (50,0%)	2 (16,7%)	142	35 (24,6%)	48 (33,3%)	59 (41,1%)	7	1 (14,3%)	4 (57,1%)	2 (28,6%)

¹ Voor de gegevens per departement: zie het vorige jaarverslag.

Tabel 3 worden enige statistische gegevens verstrekt met betrekking tot de verzoekschriften, waarover de commissies verslag hebben uitgebracht

Tabel 3

Betreft 6 verzoekschriften van de Eerste Kamer en 173 van de Tweede Kamer waarover in het vergaderjaar 1982/1983 verslag is uitgebracht

	Totaal ¹				Financiën		Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer		Justitie		Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur	
	vergaderjaar 1981/1982		vergaderjaar 1982/1983									
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Aantal keren dat een departement bij een verzoekschrift betrokken bleek	11	163	8	186	1	77	2	20	2	16		13
Aantal inlichtingen dat aan de betrokken departementen gevraagd werd	17	284	13	291	2	137	3	28	4	22		14
Aantal keren dat de betrokken departementen een gevraagde inlichting niet binnen de termijn van 6 weken gaven	10	52	6	61	1	15	1	10	2	7		1
Gemiddeld aantal dagen dat een departement per gevraagde inlichting gebruikt heeft om inlichtingen te verstrekken ²	67	43 (34)	47	49 (44)	35	43 (42)	66	56 (49)	40	76 (46)		35 (33)
Gemiddeld aantal dagen dat de commissies per verzoekschrift nodig hadden om verslag uit te brengen ³	335	184 (175)	239	174 (144)	172	156 (154)	202	222 (183)	244	179 (143)		153 (144)
Aantal keren dat een hoorzitting plaatsvond met adressant en/of diens raadman			1	—	1	—	—	—	—	—		—
Aantal keren dat een hoorzitting plaatsvond met één der bewindslieden	—	5	—	2	—	—	—	—	—	—		—
Aantal keren dat adressant werd bezocht ⁴	8	63	2	57	—	15	—	14	—	4		5

¹ Dit geval is hoger dan het aantal verzoekschriften doordat in bepaalde gevallen aan verschillende departementen inlichtingen zijn gevraagd.

² Het tweede gemiddelde is gevonden door de inlichting die de meeste tijd vroeg, niet mee te rekenen.

³ In dit cijfer is de gehele behandelingsperiode begrepen. Het gemiddeld aantal dagen dient eigenlijk verminderd te worden met de gemiddelden die de departementen gebruikt hebben.

⁴ Als toelichting bij dit cijfer geldt dat er aanmerkelijk meer adressanten bezocht worden. Dat dit niet in het cijfer tot uiting komt is gelegen in het feit dat — na verwijzing — betrokkenen hun verzoekschrift introkken en er dus geen verslag uit kwam.

Sociale Zaken		Binnenlandse Zaken		Defensie		Onderwijs en Wetenschappen		Verkeer en Waterstaat		Buitenlandse Zaken		Economische Zaken		Landbouw en Visserij	
I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
2	18	—	19	—	10	—	2	1	4	—	3	—	3	—	3
2	22	—	33	—	13	—	3	2	4	—	6	—	6	—	7
—	14	—	6	—	—	—	2	2	1	—	2	—	2	—	—
33	87	—	38	—	33	—	55	55	56	—	40	—	40	—	41
	(78)		(36)		(31)		(42)		(42)		(36)		(36)		(39)
107	216	—	178	—	144	—	164	340	140	—	183	—	183	—	234
	(202)		(135)		(129)		(110)		(134)		(156)		(156)		(214)
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	7	—	4	—	3	—	1	1	1	—	—	—	—	—	2

Het verstrekken van inlichtingen door de Regering

Uit tabel 3 blijkt, dat de gemiddelde tijdsduur voor het verstrekken van inlichtingen door de regering is opgelopen van 43 dagen in de zitting 1981-1982 tot 49 dagen in de vorige zitting. Dit is dus een geringe stijging vergeleken met het jaar daarvoor. Deze stijging is weliswaar nog niet onrustbarend, doch de commissie houdt deze tijdsduur scherp in het oog, aangezien zij het tegenover de burger niet aanvaardbaar acht, indien deze te lang op antwoord van de zijde van de overheid moet wachten. De burger zelf wordt immers zeer strikt aan termijnen gehouden.

De voorzitters,
Patijn
De Rijk

De griffier,
Ploos van Amstel

Vergaderjaar 1983-1984

18376

Voorstel voor een reglement voor de Commissie voor de Verzoekschriften

Nr. 1

BRIEF VAN DE COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSCHRIFTEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 24 mei 1984

Hierbij hebben wij de eer u aan te bieden een voorstel voor een reglement voor de Commissie voor de Verzoekschriften als bedoeld in artikel 143 van het Reglement van Orde.

De voorzitter van de commissie,
Patijn

De griffier van de commissie,
Ploos van Amstel

De Kamer heeft zich in
haar vergadering
van 7 JUN 1984
met het voorstel der
Commissie verenigd.

Vergaderjaar 1983-1984

18376

Voorstel voor een reglement voor de Commissie voor de Verzoekschriften

Nr. 2

VOORSTEL

HOOFDSTUK I. ALGEMENE BEPALINGEN

Artikel 1

In dit reglement wordt verstaan onder:

- a. *Kamer*, de Tweede Kamer der Staten-Generaal;
- b. *commissie*, de Commissie voor de Verzoekschriften uit de Kamer;
- c. *verzoekschrift*, een door de Kamer ingevolge artikel 143 van het Reglement van Orde in handen van de commissie gesteld geschrift;
- d. *overheid*, publiekrechtelijke organen, waaronder begrepen diensten en bedrijven, die, hetzij direct, hetzij indirect, geheel of gedeeltelijk worden geëxploiteerd voor rekening van een of meer publiekrechtelijke lichamen.

Artikel 2

Indien de commissie besluit overeenkomstig artikel 40 van het Reglement van Orde uit haar midden subcommissies in te stellen, zijn de regelingen in dit reglement met betrekking tot de commissie ook van toepassing op deze subcommissies.

HOOFDSTUK II. DE TAAK VAN DE COMMISSIE

Artikel 3

1. De commissie kan een onderzoek instellen naar aangelegenheden, aan de orde gesteld in verzoekschriften, betreffende de wijze, waarop de overheid haar taak vervult, een en ander indien en voor zover voor het handelen of nalaten door de overheid een minister of staatssecretaris direct of indirect verantwoording aan de Staten-Generaal verschuldigd is.
2. De commissie kan in haar onderzoek mede betrekken de vraag, of in bepaalde gevallen de overheid al dan niet een taak zal moeten gaan vervullen.

Artikel 4

Een onderzoek, als bedoeld in het vorige artikel, strekt zich niet uit tot de taakvervulling van:

- a. de Kamers der Staten-Generaal en de leden en ambtenaren daarvan;
- b. de Raad van State en de leden en ambtenaren daarvan;

- c. de Algemene Rekenkamer en de leden en ambtenaren daarvan;
- d. de Nationale Ombudsman en diens ambtenaren;
- e. de leden van de rechterlijke macht, met rechtspraak belast;
- f. andere personen of leden van colleges, met rechtspraak of arbitrage belast.

Artikel 5

1. De commissie brengt ten aanzien van een verzoekschrift verslag uit aan de Kamer, tenzij de commissie daartoe geen termen aanwezig acht.
2. Dit verslag bevat een voorstel aan de Kamer met de gronden waarop dit voorstel steunt; dit verslag wordt aan adressant toegezonden.
3. De commissie kan onder meer aan de Kamer een voorstel doen ertoe strekkende de regering uit te nodigen een algemeen verbindende regeling dan wel wijziging van een bestaande algemeen verbindende regeling voor te bereiden dan wel een bepaalde beleidslijn te wijzigen.
4. De commissie brengt voorts jaarlijks een verslag uit over haar werkzaamheden in het afgelopen vergaderjaar.
5. Elk verslag van de commissie wordt openbaar gemaakt.

Artikel 6

1. De commissie doet aan de Kamer het voorstel niet te treden in verzoeken onder meer, indien haar na onderzoek blijkt, dat:
 - a. inwilliging in strijd zou zijn met de wet dan wel met wettig tot stand gekomen algemeen verbindende regelingen, tenzij het verzoekschrift de commissie tot de conclusie leidt, dat wetswijziging – waardoor de bedoelde strijdigheid wordt opgeheven – wenselijk is;
 - b. enig met gewone of administratieve rechtspraak belast college, over de in een verzoekschrift omschreven aangelegenheid een uitspraak heeft gedaan, dan wel indien adressant beroep heeft of had kunnen instellen op een zodanig college, doch nagelaten heeft dit te doen;
 - c. de Kroon, gehoord de Raad van State, ter zake van een door adressant omschreven aangelegenheid, uitspraak heeft gedaan, tenzij de Kroon contrair is gegaan;
 - d. adressant beroep heeft of had kunnen instellen op de Kroon, doch nagelaten heeft dit beroep in te stellen;
 - e. scheidsmannen ter zake van een door adressant omschreven aangelegenheid uitspraak hebben gedaan dan wel indien adressant beroep heeft of had kunnen instellen op scheidsmannen en nagelaten heeft dit beroep in te stellen;
 - f. het verzoekschrift betreft een aangelegenheid van een lager publiekrechtelijk lichaam.
2. De commissie kan in afwijking van het in het vorige lid bepaalde een voorstel aan de Kamer doen om wel te treden in een verzoek, indien uitzonderlijke omstandigheden dan wel aan het algemeen belang ontleende overwegingen haar daartoe aanleiding geven. Zodanig voorstel tot afwijking wordt in het geval, bedoeld in het vorige lid, onder f, niet gedaan, indien door het lagere publiekrechtelijke lichaam een regeling is getroffen voor een zo onpartijdig mogelijk onderzoek van verzoekschriften.
3. Indien haar zulks geraden voorkomt, licht de commissie adressant in over de voor hem openstaande rechtsmiddelen, voor zover die niet blijken uit de gronden, welke een voorstel aan de Kamer steunen.

Artikel 7

1. Indien een adressant, nadat de Kamer omtrent zijn verzoekschrift reeds een beslissing heeft genomen, opnieuw een verzoekschrift indient, dat geen nieuwe feiten bevat of nieuwe gezichtspunten opent, kan de commissie dit laatste verzoekschrift zonder daaraan gevolg te geven ter zijde leggen. Adressant wordt hiervan schriftelijk in kennis gesteld.

2. Indien een verzoekschrift bij de Kamer wordt ingediend omtrent een aangelegenheid waaromtrent de Eerste Kamer reeds een beslissing heeft genomen naar aanleiding van een door adressant tot die Kamer gericht verzoekschrift, neemt de commissie – tenzij zij van mening is dat het verzoekschrift nieuwe feiten bevat dan wel nieuwe gezichtspunten opent welke een nieuw onderzoek rechtvaardigen – dit verzoekschrift niet in behandeling. Adressant wordt hiervan schriftelijk in kennis gesteld.

HOOFDSTUK III. DE WERKWIJZE EN DE BEVOEGDHEDEN DER COMMISSIE

Artikel 8

De commissie kan ten aanzien van een verzoekschrift een of meer van haar leden benoemen tot lid-rapporteur.

Artikel 9

1. De commissie kan een afschrift van een verzoekschrift zenden aan de minister of staatssecretaris die daarvoor naar haar oordeel het meest in aanmerking komt met het verzoek om naar aanleiding daarvan inlichtingen te verstrekken.

2. De minister of staatssecretaris verstrekt de in het eerste lid bedoelde inlichtingen binnen zes weken aan de commissie.

3. Indien het de minister of staatssecretaris niet mogelijk is binnen de in lid 2 genoemde termijn de inlichtingen te verstrekken, geeft de desbetreffende minister of staatssecretaris hiervan zo spoedig mogelijk – in elk geval binnen zes weken – schriftelijk, met redenen omkleed, bericht aan de commissie.

HOOFDSTUK IV. HET VERZOEKSCHRIFT

Artikel 10

Om een verzoekschrift voor onderzoek door de commissie in aanmerking te doen komen, dient het verzoekschrift te bevatten:

- a. naam, adres en handtekening van de verzoeker of diens gemachtigde;
- b. een uiteenzetting van de redenen welke tot de indiening van het verzoekschrift hebben geleid en van het belang dat een verzoeker bij een onderzoek door de commissie heeft.

HOOFDSTUK V. SLOTBEPALING

Artikel 11

Dit reglement treedt in werking op 1 september 1984.

Vergaderjaar 1983-1984

18 376

Voorstel voor een reglement voor de Commissie voor de Verzoekschriften

Nr. 3

TOELICHTING OP HET REGLEMENT VAN DE COMMISSIE VOOR DE VERZOEKSCHRIFTEN

Algemeen

De Commissies voor de Verzoekschriften uit de beide Kamers hebben in 1967 een nota uitgebracht aan elk van beide Kamers der Staten-Generaal en daarin richtlijnen opgenomen voor de behandeling van de verzoekschriften.

In 1971 is hierover in de Kamer gediscussieerd (zie Handelingen Tweede Kamer, zitting 1970-1971, blzz. 2601 t/m 2623, blzz. 2632 t/m 2656 en blzz. 2278 en 2279).

De richtlijnen voor de behandeling van verzoekschriften zijn in de Kamer niet gestuit op bezwaren. Zij vormden ook hoofdzakelijk een verwoording van de reeds lang bestaande praktijk. Dit heeft tot nu toe goed gewerkt. De commissie geeft er intussen thans de voorkeur aan om haar werkzaamheden te verrichten aan de hand van een door de Kamer goedgekeurd reglement. Het voordeel hiervan is, dat ten opzichte van adressanten een grotere duidelijkheid zal bestaan in verhouding tot wat meer «vrijblijvende» richtlijnen.

Overigens bevat het reglement – evenals indertijd de richtlijnen – een verwoording van de thans bestaande praktijk van de behandeling van verzoekschriften. In vergelijking met de richtlijnen is hier en daar de formulering gewijzigd en aangepast aan het nieuwe Reglement van Orde der Kamer, terwijl ook werkwijzen die nog niet toegepast werden ten tijde van de totstandkoming van de richtlijnen, thans in het reglement zijn opgenomen.

Artikel 1

Dit artikel bevat een aantal definities die voor zich zelf spreken.

Artikel 2

Artikel 40 van het Reglement van Orde dat in verband met het bepaalde in artikel 144 ook op de Commissie voor de Verzoekschriften van toepassing is, bepaalt, dat de commissie subcommissies kan instellen. De werkzaamheden hebben nog niet een zodanige omvang dat dit thans noodzakelijk is. Zou echter het aantal verzoekschriften, dat de laatste jaren is toegenomen, verder blijven toenemen, dan zou het instellen van subcommissies overwogen dienen te worden uit een oogpunt van doelmatige werkwijze. Mocht dit geschieden dan dient er geen twijfel over te bestaan dat voor zulke subcommissies dezelfde werkwijze dient te gelden als voor de commissie in haar geheel.

Artikel 3

De bepalingen in dit artikel komen overeen met hetgeen thans is bepaald in Richtlijn B, lid 1, zij het, dat de formulering enigszins is uitgebreid.

Artikel 4

Dit artikel komt overeen met het bepaalde in Richtlijn B, lid 2.

Het is uitgebreid met «de Nationale Ombudsman en diens ambtenaren». De omstandigheid, dat de commissies geen onderzoek instellen naar de taakvervulling van de in dit artikel genoemde personen en colleges, betekent niet, dat de Kamer in dit opzicht geen bevoegdheden zou hebben. Er zijn echter andere organen van de Kamer die meer in het bijzonder geroepen zijn zich hiermede bezig te houden.

De commissie heeft het niet nodig geacht de bepaling over te nemen uit de richtlijn, dat indien een onderzoek achterwege blijft op een der gronden in dit artikel, hiervan mededeling moet worden gedaan in haar verslag aan de Kamer over een verzoekschrift. Van elk verslag immers kan de Kamer de overwegingen op haar eigen merites beoordelen.

Artikel 5

Dit artikel vindt zijn equivalent in het bepaalde in Richtlijn D.

In dit artikel is de mogelijkheid opengelaten om van een verzoekschrift geen verslag uit te brengen. De vraag zou kunnen rijzen, hoe dit artikel zich verhoudt tot artikel 48 van het Reglement van Orde van de Kamer, ingevolge hetwelk de Kamer kan besluiten dat een commissie in bepaalde gevallen geen verslag behoeft uit te brengen. Aangezien het reglement voor de commissie door de Kamer wordt vastgesteld, kan de voorgestelde bepaling in artikel 5 gezien worden als een uitvoering door de Kamer van artikel 48 van het Reglement van orde, waarbij de commissie een algemene machtiging verkrijgt om in een aantal gevallen geen verslag uit te brengen.

De gang van zaken sluit aan bij de bestaande praktijk zoals ook blijkt uit de jaarverslagen van de commissie. Niet elke zaak leent zich voor het uitbrengen van een verslag, aangezien een verplichting om over elk verzoekschrift verslag uit te brengen, soms al te zeer een inbreuk zou kunnen vormen op de persoonlijke levenssfeer.

Het bepaalde in het derde lid van artikel 5 vloeit voort uit de bevoegdheid van de Kamer, waaraan de regering verantwoording verschuldigd is en waarvan de commissie een orgaan is.

Weliswaar bestaat deze bevoegdheid ook zonder dat dit in een reglement wordt vermeld, doch het heeft nut dit te vermelden, aangezien herhaaldelijk van buitenaf wordt gevraagd, welke de mogelijkheden zijn om indiening van een verzoekschrift zinrijk te doen zijn.

Het vierde lid van artikel 5 is de verwoording van de gangbare praktijk.

Artikel 6

Dit artikel komt overeen met Richtlijn E. In verband met het bepaalde in lid 1, sub c, merkt de commissie op, dat strikt formeel gezien een minister of staatssecretaris verantwoordelijk is tegenover de Staten-Generaal voor uitspraken van de Kroon, gehoord de Raad van State. Het lijkt de commissie desondanks niet juist te treden in zulke uitspraken, die toch in het algemeen van administratief-rechtelijke aard zijn. Een uitzondering geldt hier contraire uitspraken, aangezien in deze gevallen een minister uitdrukkelijk geen verantwoording heeft willen dragen voor de argumentering van de Raad van State.

De overige onderdelen in dit artikel spreken voor zich zelf. Het zijn in het algemeen zaken, waarvoor een minister of staatssecretaris geen verantwoording verschuldigd is aan de Staten-Generaal. Opneming in het reglement is echter noodzakelijk om dezelfde reden als is vermeld in artikel 5 (de werking naar buiten).

Artikel 7

Lid 1

Hierin is neergelegd hetgeen reeds lang praktijk is. Een doelmatige werkwijze vereist zulk een bepaling.

Lid 2

De commissie heeft reeds in 1969 een verslag uitgebracht (zitting 1969-1970, nr. 10 333, nr. 4) waarin werd voorgesteld een zaak niet in behandeling te nemen, indien de Eerste Kamer daarover reeds had beslist. Dit verslag is geenszins een «hamerstuk» geweest. Hierover is uitvoerig gediscussieerd (Handelingen, zitting 1969-1970, blz. 1394 t/m 1396). Het presidium heeft toentertijd overleg gepleegd met de Commissie Werkwijze, die zich in overgrote meerderheid met het voorstel van de Commissie voor de Verzoekschriften kon verenigen. Daarop heeft de Kamer het verslag van de commissie zonder stemming op voorstel van de Voorzitter der Kamer aanvaard (Handelingen, zitting 1970-1971, blz. 2076).

Het leek de commissie goed deze «jurisprudentie» te verwerken in het reglement.

Artikel 8 en artikel 9

Deze artikelen bevatten bepalingen betreffende de werkwijze van de commissie. De commissie merkt in dit verband nog op, dat de termijn voor het verstrekken van inlichtingen als bedoeld in artikel 10, lid 2, reeds was overeengekomen met het kabinet, waarvan de heer De Jong minister-president was. Opvolgende kabinetten hebben deze overeenkomst bevestigd. Aangezien desondanks aan deze termijn vaak niet de hand gehouden werd, heeft de commissie gemeend ministers of staatssecretarissen via het instituut van mondelinge vragen ter verantwoording te moeten roepen. Sedertdien worden de inlichtingen op tijd verstrekt.

Artikel 10

Hierin worden enige vereisten aan het verzoekschrift gesteld, wil dit voor behandeling in aanmerking komen.

De Grondwet stelt thans (artikel 5) minder expliciete vereisten aan een verzoekschrift dan in het verleden het geval was. Om een verzoekschrift voor behandeling in aanmerking te doen komen, moet de commissie echter wel over bepaalde gegevens beschikken. De commissie verwijst hiervoor naar haar beschouwingen over het recht van petitie in haar laatste jaarverslag (over de werkzaamheden in het vergaderjaar 1982-1983).

2 Stichting Herwaardering Pensioenen NSB - Kamerleden

Postbus 5
7350 AA Hoenderloo
Tel. 05768-1258
Bank: Rabobank Hoenderloo
nr. 33.67.69.385
Postbanknr. 5914957

Hoenderloo, mei 1990

AAN: de organisaties van het verzet en
van oorlogsslachtoffers

betreft: oproep tot deelname aan een petitie aan de Tweede
Kamer inzake herwaardering van de Kamerlidpensioe-
nen van de NSB-Kamerleden en hun nabestaanden in
het algemeen en de weduwe Rost van Tonningen in
het bijzonder.

geachte dames en heren,

De tijd dat het tweede kabinet-Lubbers een aantal hoofdstukken uit de oorlogs-
tijd wilde afsluiten, ligt nog maar betrekkelijk kort achter ons.

Het dossier-Rost van Tonningen moest definitief dicht en in één goed voorbe-
reide campagne werden de Twee van Breda vrijgelaten.

Hoewel voor velen de oorlogstijd nog dagelijkse realiteit is en springlevend
racisme en fascisme duidelijk maken dat er nog steeds onvoldoende lessen uit
het verleden getrokken zijn, wilde het tweede kabinet-Lubbers door deze kwes-
ties een streep trekken. De rechtsstaat zou niet dulden dat nog aan het pen-
sioen van de weduwe Rost van Tonningen getornd werd en evenmin zou de rechts-
staat verdragen dat de Twee van Breda nog langer vast zouden zitten.

In beide gevallen werd echter van dit begrip rechtsstaat op een platvloerse
wijze misbruik gemaakt, met de bedoeling om de tegenstanders van dit pensioen
en van de vrijlating van de Twee van Breda, binnen en buiten het parlement, op
het verkeerde been te zetten. Deze opzet is niet volledig geslaagd. Het verzet
is hevig geweest.

Met name in de zaak-Rost van Tonningen is het de regering niet gelukt om de
weerstand tegen het pensioen definitief het zwijgen op te leggen.

Nadat de pogingen vanuit de Tweede Kamer om te komen tot een initiatief-wets-
voorstel om het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen ongedaan te maken,
waren gestrand, werd door een aantal mensen uit het verzet opdracht gegeven
om te onderzoeken of de argumenten die door de regering waren gebruikt om de
weduwe het pensioen te laten behouden, juridisch wel houdbaar waren.

Aan de hand van de verrichte studies kwam men tot de gevolgtrekking dat de
pensioenverlening aan de NSB-Kamerleden en hun nabestaanden in het algemeen

en aan de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder op geen enkele wijze in overeenstemming te brengen was met de geldende wetten en dat het verlenen van deze pensioenen ook nooit de bedoeling was geweest van het na-oorlogse parlement.

En dat terwijl het handhaven van het pensioen van de Zwarte Weduwe door de regering jegens de Eerste en Tweede Kamer juist was verdedigd met het argument dat, hoe men ook denkt over het morele recht van de weduwe op het pensioen, zij in elk geval hierop zuiver juridisch alle recht van de wereld zou hebben.

Ook kwam bij deze studies aan het licht dat geen enkele fractie in de Tweede Kamer een eigen onderzoek heeft ingesteld naar de beweringen van de regering, neergelegd in een ambtelijk rapport van de Minister van Binnenlandse Zaken, dat het pensioen van de weduwe geheel volgens het recht en de bedoelingen van het na-oorlogse parlement was verleend. En zo kon zich de merkwaardige situatie voordoen, dat in het parlement weliswaar uitgebreid is gedebatteerd over de intrekking van dit pensioen, maar dat deze discussie is gevoerd op een valse basis, namelijk het uitgangspunt dat dit pensioen weliswaar moreel niet deugt, maar in ieder geval geheel volgens de wet was verkregen.

En juist daarom kon de regering en de meerderheid van het parlement staande houden dat intrekking van het pensioen in strijd zou zijn met de rechtszekerheid en daarmee met de rechtsstaat-gedachte.

Naar aanleiding van de uitkomsten van dit onderzoek werd opgericht de Stichting Herwaardering Pensioenen NSB-Kamerleden, die zich ten doel stelt brede maatschappelijke geledingen tot het standpunt te brengen, dat de Kamerlid-pensioenen aan de NSB-Kamerleden en hun nabestaanden in het algemeen en dat van de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder, indertijd zijn verleend in strijd met de toenmalige wetten en het toenmalige recht en tegen de bedoelingen van het na-oorlogse parlement in. Terwijl het kabinet Lubbers-II het parlement en de bevolking heeft misleid door het voor te stellen alsof deze pensioenen, juridisch gesproken, volkomen juist zouden zijn.

Als eerste stap is de Stichting Herwaardering Pensioenen NSB-Kamerleden vervolgens, tezamen met de Vereniging van Anti-Fascistische Oud-Versetsstrijders Nederland, Bond van Anti-Fascisten en 35 verzetsmensen, oorlogsslachtoffers en andere anti-fascisten, een proces begonnen tegen de Staat, waarin geëist wordt dat wordt erkend, dat het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen in strijd met de wet is toegekend, als eerste stap naar intrekking van dit pensioen. Maar bovendien omdat het een ernstige vorm van geschiedvervalsing en van misleiding van het parlement en de bevolking betekent dat de regering de pensioentoekenning blijft verdedigen met valse argumenten.

Dat vinden wij nu een ernstige inbreuk op de rechtsstaat ! En wij vinden dat juist personen en organisaties die in de oorlog vaak grote offers hebben ge-

bracht om de rechtsstaat te herstellen, deze misleiding en geschiedvervalsing niet over hun kant mogen laten gaan.

De eerste stap om op een zo breed mogelijk vlak tot een herziening van de opvattingen omtrent de juistheid van de NSB-Kamerlidpensioenen te komen, was dus het opstarten van het nu lopende proces. Daarmee wordt de weg naar de rechter bewandeld.

De tweede stap zal zijn het rechtstreeks bewerken van het parlement zelf. Niet alleen ligt daar immers het zwaartepunt van onze democratie, maar bovendien is het voor het parlement een zaak van eer, dat het zich alsnog een mening vormt over de misleiding die heeft plaats gevonden en hier een serieus onderzoek naar verricht. Het is immers hoe dan ook onduelbaar dat de regering het parlement misleid en als zodanig heeft het parlement het eigen huis schoon te houden. En tenslotte moet het voor de Kamer onduelbaar zijn, dat, geheel in strijd met waarheid, nu door de regering wordt wordt volgehouden dat het na-oorlogse parlement zelf zou hebben gewild dat de NSB-Kamerleden, die na de oorlog als parlementariërs zijn uitgestoten, niettemin, met hun nabestaanden, zonder meer recht zouden kunnen doen gelden op Kamerlidpensioenen.

Om de Kamer te bewegen de zaak serieus in behandeling te nemen, hebben wij besloten een en ander aan te kaarten in de vorm van een petitie.

Door deze grondwettelijk openstaande weg te kiezen, is in elk geval verzekerd dat de zaak de de procedure zal doorlopen, die voor de behandeling van petitieën is vastgesteld.

Dit geeft een waarborg dat de Kamer niet voetstoots aan deze - voor haar pijnlijke - zaak voorbij zal kunnen gaan.

Het verzoek aan de Kamer zal dan zijn om te komen tot de uitspraak dat in het navolgende hieronder geciteerde onderdeel van de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken aan de Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer d.d. 17 november 1986 :

"Voor het kabinet was de afweging ten aanzien van de vraag, of aangekoerst zou moeten worden op een wettelijke maatregel bijzonder moeilijk. Het kabinet beseft terdege, dat een beslissing om niet daartoe over te gaan, als bijzonder pijnlijk zal worden ervaren bij grote delen van de Nederlandse samenleving. Met name bij verzetsdeelnemers en oorlogsslachtoffers zal zo'n beslissing hard aankomen. Ook het kabinet meent dat, hoezeer ook de pensioenbeschikkingen ten aanzien van mevrouw Rost van Tonningen op zich regelmatig genomen zijn, twijfel kan ontstaan over de rechtvaardigheid van deze pensioenbeschikkingen.

Niettemin is het kabinet na zorgvuldige afweging uiteindelijk tot de opvatting gekomen, dat geen wettelijke maatregel zou moeten worden voorbereid. Bij de overwegingen speelde een rol, dat zo'n wettelijke maatregel in strijd zou komen met de rechtszekerheid. Van belang daarbij is dat de wetgever die de hierboven genoemde Wet van (11 mei) 1946 maakte, reeds toen te kennen heeft gegeven dat ten aanzien van "foute" kamerleden alleen de tijd na 15 september 1941 (tot 6 augustus 1945) niet mocht meetellen voor pensioen. Terwijl de herinnering aan de oorlog nog vers was, is de

wetgever er toch niet toe gekomen om ook hun diensttijd van 1937 tot 15 september 1941 niet te doen meetellen voor pensioen ",

de hierboven onderstreepte cruciale passages misleidend zijn geweest jegens de Kamer.

Voorts zal gevraagd worden om uit te spreken dat de pensioenen aan de NSB-Kamerleden en hun nabestaanden in het algemeen en aan de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder in strijd met het recht zijn toegekend.

oproep tot deelname aan de petitie

Wij willen bij deze petitie zo veel mogelijk organisaties van het verzet en van oorlogsslachtoffers betrekken. Dit om de opzet hiervan zo breed mogelijk te maken.

De argumenten die in deze petitie zullen worden aangevoerd, zullen corresponderen met die, welke zijn opgenomen in de 67 pagina's tellende dagvaarding die in de lopende rechtszaak is uitgebracht.

Kort samengevat komen de belangrijkste argumenten hierop neer :

- De NSB-Kamerleden zijn na de oorlog uit de Kamer gestoten. Een wet om dit te doen ontbrak, toch is dit - terecht ! - gebeurd. Een en ander heeft dus plaats gevonden op basis van staatsnoodrecht. De regering stelt nu dat een wet om deze Kamerleden en hun nabestaanden een Kamerlidpensioen te onthouden, ontbreekt, zodat men verplicht was dit pensioen alsnog te verlenen toen de weduwe Rost van Tonningen daarom vroeg. Deze vraag had echter primair eveneens naar staatsnoodrecht moeten worden beoordeeld. Dan had men geen andere conclusie kunnen trekken dan dat het uitstoten uit de Kamer ook noodzakelijkerwijs moest betekenen dat ook het recht op pensioen daarmee was komen te vervallen.

Iedere andere juridische benadering leidt immers bovendien tot absurde konsekwenties. Het standpunt van de regering dat Rost van Tonningen zonder wet wél uit het parlement gestoten kon worden, maar daarmee niet de pensioenrechten voor hem en zijn nabestaanden verloor, leidt tot de onhoudbare gevolgtrekking dat aan Rost van Tonningen, toen hij in de cel op de voltrekking van zijn doodvonnis zat te wachten - men is het erover eens dat hij naar alle waarschijnlijkheid de uitvoering van de doodstraf niet zou hebben ontlopen - eigenlijk onmiddellijk een Kamerlidpensioen had moeten worden toegekend en dat de toenmalige regering door dit niet te doen de Grondwet zou hebben geschonden, waarin toen stond dat gewezen Kamerleden onmiddellijk recht hebben op Kamerlidpensioen.

- De uitgesloten Kamerleden hebben na de oorlog geen vergoeding gekregen voor het Kamerlidmaatschap in oorlogstijd. De regering geeft een volstrekt valse voorstelling van zaken omtrent de Wet van 11 mei 1946, als zij stelt, dat daaruit valt af te leiden dat over de vooroorlogse jaren aan de uitge-

stoten Kamerleden wél Kamerlidpensioen dient te worden verstrekt. Het tegenovergestelde is het geval en hier kan alleen maar sprake zijn van opzettelijke misinterpretatie en opzettelijke misleiding van de Kamer.

- De regering heeft de Kamer misleid door het voor te stellen alsof ook de mandaten van de NSB-Kamerleden in de oorlogtijd zouden zijn verlengd. Uit de wetgeving die onmiddellijk na de oorlog tot stand is gekomen, valt niet anders af te leiden dan dat alleen de mandaten van de bonafide Kamerleden in de oorlog als verlengd zijn te beschouwen.
- Door het aanvaarden van ambtelijke functies in dienst van de bezetter moet Rost van Tonningen geacht worden zijn Kamerlidmaatschap te hebben geabandonneerd en door in dienst van de SS te treden is zijn Kamerlidmaatschap van rechtswege vervallen.
Alleen nabestaanden van afgetreden Kamerleden zouden volgens de wet aanspraak kunnen doen gelden op Kamerlidpensioen. Rost van Tonningen heeft echter dit Kamerlidmaatschap geabandonneerd, van rechtswege verloren, dan wel is hij als Kamerlid uitgestoten. Daarmee kan hij niet niet gelijk worden gesteld met een afgetreden Kamerlid.
- Door in dienst te treden van de SS verloor Rost van Tonningen zijn Nederlanderschap.
Daarmee kwam hij te vallen onder het Besluit Vijandelijk Vermogen, waardoor al zijn rechten en bezittingen, waaronder de pensioenrechten van hemzelf en zijn nabestaanden, van rechtswege aan de Staat vervielen.

Deze argumenten zullen in de petitie, welke aan de Kamer zal worden gericht, nader worden uitgewerkt en aangevuld.

Wij willen onze advocaat hiertoe zo spoedig mogelijk opdracht geven, maar dat kan niet voor niets.

Daarom moeten wij uw organisatie een bijdrage vragen van f 250,- , indien u met deze petitie mee wilt doen.

Voor nadere informatie en voor opgave kunt u contact opnemen met de Stichting Herwaardering Pensioenen NSB-Kamerleden.

Uiteraard zijn gaarne tot nadere informatie bereid.

Hoogachtend,

H. van Luttikhuizen

voorzitter

Stichting Herwaardering Pensioenen NSB - Kamerleden

Postbus 5
7350 AA Hoenderloo
Tel. 05768 - 1258
Bank: Rabobank Hoenderloo
nr. 33.67.69.385
Postbanknr. 5914957

Hoenderloo, 6 december 1990

Geacht Bestuur,

Hierbij wordt nogmaals bij uw organisatie er op aangedrongen om deel te nemen aan de petitie inzake het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen en de (nabestaanden van de) overige NSB-Kamerleden.

Van groot belang is immers dat naar de Kamer toe duidelijk wordt gemaakt dat de wens om de rechtmatigheid van deze pensioenen nader te onderzoeken zo breed mogelijk wordt gedragen. Daarom nogmaals deze oproep, waarbij wij u de tekst van de petitie op voorhand en onder embargo toesturen, zodat u weet waar u de naam van uw organisatie aan leent.

Wel hebben wij haast; wij willen de petitie nog vóór het einde van het jaar aan de Tweede Kamer aanbieden.

In dit verband vragen wij u om vóór Kerstmis uitsluitel te geven over uw eventuele deelname.

Wij hopen op een positieve reactie en voelen ons in deze hoop gesterkt door de belofte die veel organisaties hun achterban hebben gedaan om alles in het werk te stellen om het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen te bestrijden. En dit is de LAATSTE KANS voor actie.

De aandacht die het parlement aan deze zaak zal besteden, is daarbij mede van uw reactie afhankelijk.

hoogachtend,

namens de Stichting Herwaardering

mr. L.P.H. Stibru

7 december 1990

Redactie Haagsche Courant
de heer H. van Leusden
Postbus 16050
2500 AA Den Haag

betreft: petitie inzake pensioen weduwe Rost van Tonningen

geachte heer van Leusden,

Zoals heden tel. met u afgesproken treft u hierbij op voorhand aan de bovenbedoelde petitie.

Ben en ander onder embargo tot nader order, n.l. het moment waarop de petitie aan de Kamer zal worden aangeboden (eind dec. - begin jan.) Voor Kamerstukken en wettelijke regelingen die in de petitie worden besproken, kunt u desgewenst contact opnemen met mij onder nr. 03404-56867.

hoogachtend,

namens de Stichting Herwaardering

mr. L.P.H. Stibru

7 december 1990

Redactie Forum
t.a.d. de heer F. Voogd
Hoogte Kadijk 145
1018 BH Amsterdam

betreft: petitie inzake pensioen weduwe Rost van Tonningen

geachte heer Voogd,

Zoals heden tel. met u afgesproken treft u hierbij op voorhand aan de bovenbedoelde petitie.

Een en ander onder embargo tot nader order, n.l. het moment waarop de petitie aan de Kamer zal worden aangeboden (eind dec. - begin jan.) Voor Kamerstukken en wettelijke regelingen die in de petitie worden besproken kunt u desgewenst contact opnemen met mij onder nr. 03404-56867.

hoogachtend,

namens de Stichting Herwaardering

mr. L.P.H. Stibru

Zeist

22 december 1990

de heer P. Lankhorst
Postbus 20018
2500 AA Den Haag

geachte heer Lankhorst,

Zoals onlangs telefonisch met u afgesproken, stuur ik u hierbij de tekst van de petitie op voorhand, vergezeld van het persbericht dat zal uitgaan zodra de petitie zal worden aangeboden. Dit met het verzoek e.e.a. als vertrouwelijk te behandelen tot het moment van aanbidding. Zou het wellicht wenselijk zijn ook nog collega-Kamerleden te benaderen met het verzoek om eveneens de uitkomst van het werk van de verzoekschriftencommissie in de gaten te houden en op het juiste moment hieraan aandacht te schenken ?

met vriendelijke groeten,

namens de Stichting Herwaardering

N. Steijnen

N. Steijnen
Couwenhoven 52-05
3703 BR Zeist
03404-56867

Stichting Herwaardering Pensioenen NSB - Kamerleden

Postbus 5
7350 AA Hoenderloo
Tel. 05768 - 1258
Bank: Rabobank Hoenderloo
nr. 33.67.69.385
Postbanknr. 5914957

Hoenderloo, 8 januari 1991

betreft: petitie tot het instellen van een zelfstandig onderzoek door of in opdracht van de Tweede Kamer naar de rechtmatigheid en regelmatigheid van de pensioenbesluiten m.b.t. de voormalige NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen in het algemeen en de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder

Aan de leden van de Commissie voor de Verzoekschriften

geachte leden van de Commissie,

Bijgaand treft u aan de petitie van de Stichting Herwaardering en een vijftal organisaties van oorlogsslachtoffers en het voormalig verzet.

U wordt verzocht deze in behandeling te nemen.

Als bijlagen zijn bijgevoegd de processtukken in eerste aanleg van het proces van de Stichting Herwaardering e.a. tegen de Staat der Nederlanden, alsmede de produkties die in het kader hiervan zijn overgelegd.

Deze produkties omvatten een groot aantal van de in de petitie genoemde Kamerstukken, wetten en besluiten.

Van de voortgang van de procedure worden wij gaarne op de hoogte gehouden.

namens de Stichting Herwaardering

mr. L.P.H. Stibru

**Stichting Herwaardering Pensioenen NSB-Kamerleden
Vereniging van anti-fascistische oud-verzetssrijders Nederland,
Bond van anti-fascisten
Stichting Vriendenkring van Oud-Natzweilers
Nederlandse Vriendenkring Neuengamme
Comité Vrouwen van Ravensbrück
Vereniging van Oud-Buchenwalders**

8-1-91

PETITIE AAN DE TWEDE KAMER DER STATEN - GENERAAL

namens bovengenoemde organisaties

tot instelling van een onderzoek door of in opdracht van de Tweede Kamer naar de rechtmatigheid en regelmatigheid van de toekenning van Kamerlid-pensioenen aan de voormalige NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen in het algemeen en aan de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder.

STICHTING HERWAARDERING PENSIOENEN NSB-KAMERLEDEN

Vereniging van anti-fascistische oud-verzetssrijders Nederland,
Bond van anti-fascisten
Stichting Vriendenkring van Oud-Natzweilers
Nederlandse Vriendenkring Neuengamme
Comité Vrouwen van Ravensbrück
Vereniging van Oud-Buchenwalders

PETITIE AAN DE TWEDE KAMER DER STATEN GENERAAL

Namens bovengenoemde organisaties

Tot instelling van een onderzoek door of in opdracht van de Tweede Kamer naar de rechtmatigheid en regelmatigheid van de toekenning van Kamerlid-pensioenen aan de voormalige NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen in het algemeen en aan de de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder.

VERGEET HEN NIET.

Vergeet het niet! Vergeet geen enkele daad
Van willekeur, van wets- en rechtsverkrachting!
Vergeet het niet, het schunnige verraad
Van Land en Volk; Uw hoon en Uw verachting.

Treft dubbel straks den vulgen onverlaat,
Die samenspande met de Nazi-beulen.
Vergeet hen niet, als straks onz' ure slaat
En wij vertrappen al die met den vijand heulen!

Hun lot, o volk, ligt in Uw wrekend' hand!
Vaag uit hun naam! In 't vrije Nederland
Is er geen plaats voor Mussert en zijn bendel

uit: Geuzenliedboek, Tweede Vervolg
Lente 1944

INHOUDSOPGAVE

1.	Inleiding	2	3.c.	De openlijke veronderstelling dat de pensioenbeschikkingen ten aanzien van de weduwe Rost van Tonningen en de (andere nabestaanden van) NSB-Kamerleden op zichzelf rechtmatig en regelmatig zijn genomen	19
2.	Belang bij de petitie	5	3c.1.	Strijdigheid met art. 92 Grondwet 1938 en de Wet van 21 november 1924	20
3.	Impliciete en openlijke veronderstellingen t.a.v. de pensioenbesluiten	6	3.c.2.	Verdraaling van de Wet van 11 mei 1946	21
3.a.	De impliciete veronderstelling dat ook voor NSB-Kamerleden pensioenrechten zijn ontstaan	8	3.c.3.	Misleiding met betrekking tot de verlenging van de mandaten van de NSB-Kamerleden gedurende de oorlog	23
3.a.1.	Het begrip aftreden in art. 92 Grondwet en art. 2 Wet van 21 november 1924	8	3.c.4.	De NSB-Kamerleden om vaderlandslievende redenen op hun post gebleven volgens de ambtelijke werkgroep	29
3.a.2.	Het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal en de uitstoting uit de Kamer van de NSB-Kamerleden	9	3.c.5.	Opzettelijke mis-interpretatie van de Wet van 1 augustus 1956	30
3.a.3.	Het Kamerlidmaatschap als ere-ambt	11	3.c.6.	Rost van Tonningen voorgesteld als Kamerlid na het aanvaarden van ambtelijke functies uit handen van de bezetter	34
3.b.	De impliciete veronderstelling dat het ontbreken van een wettelijke regeling op grond waarvan pensioenrechten vervallen kunnen worden verklaard, ook betekent dat Kamerleden hun pensioenrechten nimmer zouden kunnen verliezen en in alle gevallen zullen kunnen effectueren	13	3.c.6.1.	In strijd met het wettelijke systeem	34
3.b.1.	Aftreden als voor pensioentoeckenning noodzakelijk element	13	3.c.6.2.	In strijd met diens subjectieve bedoelingen	38
3.b.2.	Impliciete beschuldiging van inconstitutioneel handelen door het na-oorlogse kabinet	14	3.c.6.3.	In strijd met een beoordeling naar staatsnoodrecht	38
3.b.3.	Oordeel over het recht op pensioentoeckenning naar staatsnoodrecht	14	4.	Verdere onregelmatigheden bij de procedure inzake de pensioentoeckenning in 1950 aan de weduwe Rost van Tonningen	40
3.b.4.	Verlies van Nederlandschap door krijgsdienst bij de vijand en het begrip aftreden in het geval Rost van Tonningen	16	4.1.	Pensioenaanvraag bij Binnenlandse Zaken in strijd met art. 8 van de Wet van 21 november 1924	41
3.b.5.	Werking van het Besluit Vijandelijk Vermogen t.a.v. Rost van Tonningen en zijn weduwe	17	4.2.	Pensioenvoordracht door Binnenlandse Zaken in strijd met art. 9 van de Wet van 21 november 1924	42
3.b.6.	Onjuiste voorstelling van zaken door de ambtelijke werkgroep omtrent het recht op pensioentoeckenningen en de intenties van de Minister van Binnenlandse Zaken	18	4.3.	Manifest onjuiste pensioengrondslag van de pensioenbeschikking van 1950 en pogingen tot verdoezeling door de ambtelijke werkgroep	43
			5.	Onregelmatigheden en willekeur met betrekking tot de pensioenbeschikking in 1956	47

5.1.	Ontbreken van essentialia in strijd met art. 8 Wet van 1924 voor de beoordeling van de pensioenaanvraag	48
5.2.	Willekeur t.a.v. de pensioencategorie	48
6.	Verdere manifeste onjuistheden in de pensioenbeschikkingen met betrekking tot Dlelers en Wouderberg	49
7.	Recapitulatie en samenvatting	50
8.	Slotbeschouwing	54

STICHTING HERWAARDERING PENSIOENEN NSB-KAMERLEDEN
 Vereniging van Anti-fascistische Oud-verzetssrijders Nederland,
 Bond van Anti-fascisten
 Stichting Vriendenkring van oud-Natzeilers
 Nederlandse Vriendenkring Neugamme
 Comité Vrouwen van Ravensbrück
 Vereniging van Oud-Buchenwalders

Hoenderlo, januari 1991

AAN DE TWEDE KAMER DER STATEN GENERAAL

Onderwerp: Verzoek tot het instellen van een onderzoek door of in opdracht van de Tweede Kamer naar de rechtmatigheid en regelmatigheid van de toekenning van Kamerlid-pensioenen aan de voormalige NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen in het algemeen en aan de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder gedurende de periode 1950-1976.

Geachte Leden van de Tweede Kamer,

1. INLEIDING

Bovengenoemde organisaties maken gebruik van het recht van petitie om uw aandacht te vragen voor het rechtmatigheidsaspect van de toekenning van Kamerlid-pensioenen aan de voormalige NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen in het algemeen en de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder.

Bij de Kamerverkiezingen van 1937 werden een viertal leden van de NSB tot Kamerlid gekozen, te weten G. Dlelers, F.V.E.H.J.F. graaf de Marchant et d'Ansembourg, N.M. Rost van Tonningen en A.J. Wouderberg. Aan deze voormalige NSB-Kamerleden, dan wel de nagelaten betrekkingen, werden, dikwijls pas tientallen jaren nadat het vermeende recht daartoe was ontstaan, in de periode 1950-1976 met terugwerkende kracht Kamerlidpensioenen toegekend door de Minister cq. de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken. Verzoekers zijn van mening dat onderhavige besluiten genomen zijn in strijd met het recht en de (toenmalige) geldende wetten en dat deze besluiten van Binnenlandse Zaken derhalve onrechtmatig en onregelmatig tot stand zijn gekomen.

Dat geldt in het bijzonder voor de pensioenbeslissingen met betrekking tot de weduwe Rost van Tonningen in 1950 en 1965, die de weg openden voor de overige pensioentoekenningen.

De pensioenbesluiten met betrekking tot de weduwe Rost van Tonningen fungeerden hier dus als een hefboom voor toekenning van Kamerlid-pensioenen aan ook andere voormalige NSB-Kamerleden en/of hun nabestaanden.

De Minister van Binnenlandse Zaken heeft naar aanleiding van de indertijd ontstane onrust en verontwaardiging over het Kamerlid-pensioen van de weduwe Rost van Tonningen een onderzoek laten instellen naar de rechtmatigheid en de regelmatigheid van de pensioentoe- kenningen aan de weduwe Rost van Tonningen door een ambtelijke werkgroep van het Ministerie.

Deze ambtelijke werkgroep bracht in juni 1986 een rapport uit onder de titel "De recht- matigheid van de toekenning van weduwerpensioen aan mevrouw Rost van Tonningen op basis van het Kamerlidmaatschap van haar echtgenoot", waarin werd geconstateerd dat pensioen aan de weduwe Rost van Tonningen niet had kunnen worden ontzegd en dat deze toekenning, alsmede de wijziging in de pensioenhoogte die in 1956 werd aangebracht, rechtmatig en regelmatig zouden hebben plaatsgevonden. Dit zou eveneens latere pensioen- besluiten gelden met betrekking tot de overige voormalige NSB- Kamerleden en/of hun na- bestaanden.

De Minister van Binnenlandse Zaken nam deze conclusies over en op 17 november 1986 werd het rapport als openbaar stuk aan de Kamer aangeboden, met bijgaand het standpunt van het kabinet dat, gelet op het rechtmatigheidskarakter van de onderhavige pensioenbe- sluiten, iedere rechtsgrond om een ingreep te doen in het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen zou ontbreken.

De leden van uw Kamer stemden in met de conclusies van de ambtelijke werkgroep, voor- zover het betreft de bevinding dat de pensioentoekenningen aan de voormalige NSB-Kamer- leden rechtmatig en regelmatig zouden hebben plaatsgevonden en deswege op grond van het toenmalige en thans geldende recht Kamerlid-pensioen aan de betrokkenen niet had kunnen worden onthouden.

Een aantal leden van uw Kamer week in zoverre af van het kabinetsstandpunt, dat zij langs de wetgevende weg een rechtsbasis wilden scheppen om alsnog Kamerlid-pensioenen aan be- paalde categorieën oud-Kamerleden, zoals onder andere NSB-Kamerleden, te kunnen ontzeggen. Het daartoe ingediende initiatiefwetsontwerp strandde echter definitief in sep- tember 1988.

Daarmee stond het oordeel van uw Kamer vast dat de Kamerlid-pensioenen van de NSB- Kamerleden en/of hun nabestaanden vanuit juridische optiek juist en correct zouden zijn.

De leden van uw Kamer baseren hun standpunt dat deze pensioenen juridisch juist en overeenkomstig de wet zouden zijn daarbij niet op een zelfstandig gevormd oordeel, maar ontlenen deze opinie rechtstreeks aan de informatie, waarmee zij door de Minister van Binnenlandse Zaken zijn voorzien.

Van een onafhankelijk onderzoek, leidend tot een onafhankelijke oordeelsvorming, is in deze kwestie geen sprake geweest.

De vraag is, of uw Kamer er goed aan gedaan heeft om hierbij voetstoots af te gaan op de door de Minister van Binnenlandse Zaken voorgelegde informatie en gevolgtrekkingen.

Wellicht had uw Kamer zich beter moeten realiseren dat de Minister van Binnenlandse Zaken sterk geneigd zou zijn de eenmaal genomen besluiten met betrekking tot de NSB- Kamerlidpensioenen af te dekken.

Indien dit gegeven was verdisconteerd, had zij zich hierin wellicht assertiever opgesteld en was de Minister kritischer tegemoet getreden.

Nu heeft uw Kamer dit nagelaten en laadt dientengevolge het verwijt op zich tekortgescho- ten te zijn bij de uitoefening van haar controlerende taak.

De Tweede Kamer zou nochtans juist in deze zaak met de uiterste zorgvuldigheid te werk hebben moeten gaan, aangezien het hier een aangelegenheid betreft waarbij zij zelf ten nauwste is betrokken: deze NSB-Kamerlidpensioenen raken als het ware haar eigen huls- orde.

In plaats van een en ander ook als een interne aangelegenheid te beschouwen, waarvoor uw Kamer een sterke eigen verantwoordelijkheid draagt, is echter volledig blindgevaan op de Minister van Binnenlandse Zaken.

Uw Kamer is het daarbij ontgaan dat informatie die de Minister van Binnenlandse Zaken hierover heeft verstrekt en de conclusies die eruit zijn getrokken, niet deugen.

In dit verband dient onmiddellijk gewezen te worden op het volgende.

In deze petitie wordt niet aan de orde gesteld de vraag of de eenmaal toegekende NSB- Kamerlidpensioenen al dan niet rechtsgeldig worden/werden genoten.

Waar het hier om gaat is de vraag naar de rechtsgeldigheid van de pensioenbesluiten als grondslag voor de pensioengentelingen.

Verzoekers willen dan ook thans van u geen hernieuwd oordeel uitlokken over de rechtma- tigheid van de pensioengentelingen sec - noch willen zij zelf daarover een oordeel geven -, maar wat zij hier aan de orde willen stellen is de vraag of indertijd op juiste gronden tot pensioentoekenning is overgegaan.

Dat wil zeggen: de vraag of de rechtsgrondslag van de pensioentoekenningen deugdelijk is geweest.

Hiervan stelt de Minister van Binnenlandse Zaken dat dit het geval was.

Naar de overtuiging van de verzoekers deugt de door de Minister hier voor gegeven argumentatie allerm minst en is de kwestie tot op heden onvoldoende belicht gebleven. Verzoekers bij deze petitie vragen uw Kamer naar de rechtmatigheid en regelmatigheid van de pensioenbesluiten een zelfstandig onderzoek in te stellen of te laten stellen.

2. BELANG BIJ DE PETITIE

Ook voor zover het parlement zich in meerderheid op het standpunt stelt dat de NSB-Kamerlidpensioenen, eenmaal verleend, niet meer teruggedraaid kunnen worden, is de zuiverheid van het oordeel omtrent de rechtsbasis van de NSB-Kamerlidpensioenbesluiten geen louter abstracte en academische kwestie zonder praktische importantie, maar daarentegen een zaak van groot gewicht.

Dit heeft meerdere redenen:

1. Allereerst is het oordeel van de meerderheid van uw Kamer dat intrekking van het thans nog lopende NSB-Kamerlidpensioen in strijd zou zijn met het rechtszekerheidsbeginsel mede ingegeven door de overweging dat de pensioentoekenningen op juridisch juiste gronden hebben plaatsgevonden. Indien echter uw Kamer alsnog tot de conclusie zou moeten komen dat de grondslag van de pensioenen defectueus is, geeft dit aanleiding tot heroverweging van het standpunt dat voor het in stand houden van de thans nog geldende pensioenen een beroep kan worden gedaan op het rechtszekerheidsbeginsel.
2. Juridische zuiverheid is in een rechtsstaat een waarde op zichzelf en dient dan ook in alle gevallen zoveel mogelijk betracht te worden. Ook daarom is het, nog los van de vraag of de thans nog lopende NSB-Kamerlidpensioenen al dan niet behoren te worden ingetrokken, een zaak van groot belang om met grote zorgvuldigheid vast te stellen of de pensioenbesluiten in overeenstemming zijn met het (toenmalige) geldende recht zijn genomen.
3. Dit geldt a fortiori nu het een zaak betreft die ook gerekend moet worden tot een interne aangelegenheid van de Kamer zelf. Een en ander betreft als het ware haar eigen orde.
4. Tegenover de talrijke oorlogsslachtoffers en oud-verzetsstrijders die bijzonder gegriefd en vaak diep gekwetst zijn door de NSB-Kamerlidpensioenen in het algemeen en die van de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder, is uw Kamer moreel verplicht nauwkeurig te onderzoeken of het juist is hetgeen de Minister van Binnenlandse Zaken heeft gesteld, namelijk dat aan de rechtsbasis van deze pensioenen niet te tornen valt. Indien dit standpunt van de Minister onjuist is, hebben zij er recht op dat dit als zodanig duidelijk wordt uitgesproken.

5. Ook vanuit het oogpunt van historische zuiverheid is het van belang dat op dit punt de waarheid onverkort aan het licht komt.

6. Vanuit staatsrechtelijk oogpunt is het onaanvaardbaar indien de Minister het parlement voorzag van onjuiste informatie.

Ook vanuit dit oogpunt dient uw Kamer te onderzoeken of zij door de Minister van Binnenlandse Zaken - al dan niet opzettelijk - is misleid.

Dan is er tenslotte nog de volgende specifieke reden:

7. Een aantal verzoekers bij deze petitie voeren een gerechtelijke procedure tegen de Staat der Nederlanden, waarin gevorderd wordt een verklaring voor recht dat de pensioentoekenning aan de weduwe Rost van Tonningen - die zoals gesteld de eerste toekenning van een NSB-Kamerlidpensioen was en als zodanig "trendsettend" - onrechtmatig en onregelmatig tot stand is gekomen. De Staat heeft er duidelijk voor gekozen ter zake geen inhoudelijk verweer te voeren, maar slechts formeel verweer. Dit onder het motto dat een beoordeling van deze kwestie niet bij de rechter thuishoort, maar bij het parlement.

Tot op heden heeft de rechter zich bij dit argument aangesloten.

Dit betekent dat indien ook het parlement op de hier opgeworpen vragen niet ingaat of deze zelfs ontwijkt, geen enkel forum voor de beoordeling van deze rechtsvragen beschikbaar is. Controle op de rechtmatigheid en regelmatigheid van de in het geding zijnde besluiten is dan onmogelijk.

Zowel het ontbreken van een forum voor de verzoekers bij deze petitie als de afwezigheid van controle op de rechtmatigheid en regelmatigheid van de aan de orde zijnde besluiten, zou in strijd zijn met de rechtsstaatsgedachte.

3. IMPLICIETE EN OPENLIJKE VERONDERSTELLINGEN T.A.V. DE PENSIOENBESLUITEN

In de brief van 17 november 1986, waarbij het rapport van de ambtelijke werkgroep aan de Eerste en Tweede Kamer werd aangeboden, schreef de Minister van Binnenlandse Zaken ondermeer:

"Voor de pensioentoekenning in 1950 is haar pensioenaanvraag onderzocht; toekenning kon echter niet geweigerd worden omdat er geen wetsbepaling bestond (en nog niet bestaat) op grond waarvan het recht op pensioen aan Kamerleden vervallen kan worden verklaard."

Hiermee wordt een misleidend soort van logica bedreven.

Immers het ontbreken van een algemene wettelijke bepaling op grond waarvan Kamerleden van het pensioenrecht vervallen kunnen worden verklaard, betekent nog geenszins dat dit ook niet in bijzondere gevallen Kamerleden hun pensioenaanspraken zouden kunnen verliezen, dan wel niet zouden kunnen effectueren.

Bovendien is het toch wel zinnig om alvorens het al dan niet ontbreken van een algemene wettelijke grondslag voor het eventueel verval van pensioenrecht aan de orde te stellen,

eerst maar eens te onderzoeken of er überhaupt wel recht op pensioen is ontstaan.

Dat laatste is niet in twijfel getrokken en een dergelijk onderzoek is dus ook niet gebeurd.

In de hierboven weergegeven redenering wordt zonder meer verondersteld dat er ook in het geval-Rost van Tonningen inderdaad pensioenrechten waren ontstaan en konden worden geëffectueerd.
Ten onrechte.

Voorts schreef de Minister in de bovengenoemde brief aan uw Kamer:

"Voor het Kabinet was de afweging ten aanzien van de vraag, of aangekoerst zou moeten worden op een wettelijke maatregel bijzonder moeilijk. Het Kabinet beseft terdege, dat de beslissing om niet daartoe over te gaan, als bijzonder pijnlijk zal worden ervaren bij grote delen van de Nederlandse samenleving. Met name bij verzetsdeelnemers en oorlogsslachtoffers zal zo'n beslissing hard aankomen. Ook het Kabinet meent dat, hoezeer ook de pensioenbeschikkingen ten aanzien van mevrouw Rost van Tonningen op zich regelmatig genomen zijn, twijfel kan ontstaan over de rechtmatigheid van deze pensioenbeschikkingen." (blz. 3)

In deze brief worden dus een viertal elementen aan elkaar gesmeed tot een hechte rechtvaardiging om geen actie te ondernemen:

1. Het niet bestaan van een wetsbepaling op grond waarvan het recht op pensioen van Kamerleden vervallen kan worden verklaard;
 2. De impliciete veronderstelling dat er ook voor de NSB-Kamerleden pensioenrechten zouden zijn ontstaan;
 3. De impliciete veronderstelling dat het ontbreken van een wettelijke regeling op grond waarvan pensioenrechten vervallen kunnen worden verklaard, ook betekent dat Kamerleden hun pensioenrechten nimmer zouden kunnen verliezen en in alle gevallen zullen kunnen effectueren, en
 4. De openlijke veronderstelling dat de pensioenbeschikkingen ten aanzien van de weduwe Rost van Tonningen en de (andere nabestaanden van) NSB-Kamerleden op zichzelf regelmatig zouden zijn genomen,
- leiden onomstotelijk tot de conclusie: aan het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen valt juridisch niet te tornen (en dit geldt mutatis mutandis ook voor alle andere NSB-Kamerlidpensioenen).

Al gesuggereerd is dat aan punt 2. en 3. gerede twijfel mogelijk is en hieraan kan thans toegevoegd worden dat punt 4. in ieder geval onjuist is: noch de Minister in zijn brief van 17 november 1986, noch de ambtelijke werkgroep in haar rapport van 13 juni 1986, hebben aangetoond dat de pensioenbeschikkingen ten aanzien van de weduwe Rost van Tonningen op zich regelmatig zijn genomen.
In het navolgende zullen de impliciete en openlijke veronderstellingen successievelijk de revue passeren.

3.a De impliciete veronderstelling dat ook voor NSB-Kamerleden pensioenrechten zijn ontstaan

Indien ook voor de NSB-Kamerleden pensioenrechten geacht moeten worden zijn ontstaan, dan moeten deze geacht worden rechtstreeks uit de Grondwet 1938 zelf te zijn voortgevloeid, die in art. 92 bepaalde:

"De leden ontvangen een schadeloosstelling van f. 4.500,- 's jaars, benevens, volgens regels door de Wet te stellen, vergoeding voor reiskosten. Aan den voorzitter wordt bovendien eene toelage van f. 4.500,- 's jaars toegekend. De in het vorige lid bedoelde schadeloosstelling wordt niet genoten door de leden, die het ambt van Minister bekleeden, noch door hen die gedurende eene geheele zitting afwezig bleven, noch ook door hen, die ingevolge het Reglement van orde dezer Kamer zijn uitgesloten van het bijwonen harer vergaderingen. Aftredende leden ontvangen een pensioen van f. 120,- 's jaars voor elk jaar, gedurende hetwelk zij lid dezer Kamer waren, tot een maximum van f. 2.800,-. Het pensioen wordt niet genoten zolang het afgetreden lid het ambt van Minister bekleedt of, na herverkiezing, de in het eerste lid bedoelde schadeloosstelling ontvangt. De wet regelt in welke gevallen, waarin naast dit pensioen middellijk of onmiddellijk uit eene openbare kas en inkomen of pensioen genoten wordt, het eerstgenoemde pensioen wordt verminderd.

Aan weduwen en wezen van Kamerleden of gewezen Kamerleden wordt pensioen verleend volgens regels door de wet te stellen. De bedragen, vastgelegd in dit artikel, kunnen worden gewijzigd bij eene wet.

De Kamers der Staten Generaal kunnen het ontwerp eener zodanige wet alsmede het ontwerp eener wet tot wijziging of intrekking van eene zodanige wet niet aannemen dan met de stemmen van twee derden van het aantal leden, waaruit elk der Kamers bestaat."

3.a.1 Het begrip aftreden in art. 92 Grondwet en art. 2 Wet van 21 november 1924

De Grondwet 1938 bepaalde dus dat "aftredende leden" (van de Tweede Kamer) een pensioen ontvingen van f. 120,- 's jaars voor elk jaar, dat zij Kamerlid waren en dat weduwen en wezen "van Kamerleden of gewezen Kamerleden" een pensioen wordt verleend volgens nader bij wet vast te stellen regels. Kamerleden zelf ontleenden hun pensioenrechten dus rechtstreeks aan de Grondwet.

De Grondwet spreekt van "aftredende" Kamerleden. "Aftreden" veronderstelt een actief handelen, dan wel een actieve geestesgesteldheid, gericht op beëindiging van - in dit verband - het Kamerlidmaatschap.

Bij het gebruik dat de Grondwet van deze term maakt, kan allereerst worden gedacht aan een actief nemen van ontslag, maar ook aan een positieve gesteldheid jegens andere vormen van beëindiging van het Kamerlidmaatschap welke ons staatsrecht kent, zoals aftreden bij het einde van de ambtstermijn, bij Kamerontbinding of bij verlies van een voor het Kamerlidmaatschap noodzakelijke hoedanigheid.

Ook in deze laatste gevallen is het immers gerechtvaardigd om van "aftreden" te spreken - al gaat het dan hier ook om een aftreden van rechtswege -, omdat verondersteld mag worden dat de wil van de betrokkene in dergelijke gevallen eveneens daadwerkelijk op de beëindiging van de bediening is gericht.

Het nemen van ontslag als Kamerlid kan worden ingegeven door persoonlijke redenen, maar ook door elken welke door staatsrechtelijke regelingen worden gesteld, zoals b.v. wanneer een Kamerlid een ingevolge wettelijke bepalingen onverenigbaar ambt daadwerkelijk wil gaan uitoefenen.

De Grondwet moet geacht worden bewust de term "aftreden" te bezigen. Zij veronderstelt kennelijk een staatsrechtelijk correcte vorm van beëindiging van het Kamerlidmaatschap, om voor een Kamerlidpensioen in aanmerking te komen.

Dat is ook juist, want aan het hoge ambt van Kamerlid dienen hoge normen te worden gesteld.

Geen van de NSB-Kamerleden is afgetreden in de zin van de Grondwet 1938: zij hebben geen van allen hun Kamerlidmaatschap op een staatsrechtelijke correcte wijze beëindigd, maar zijn allemaal als het ware de Kamer uitgegleden.

Na de oorlog werden zij immers van hun Kamerlidmaatschap vervallen verklaard.

Hoe ging dat in zijn werk?

3.a.2 Het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal en de uitsluiting uit de Kamer van de NSB-Kamerleden

Bij het herstel van de parlementaire verhoudingen na de oorlog werden in 1945 alfabetische naamlijsten opgesteld van de leden van de Tweede en Eerste Kamer, die aan de Handelingen der Staten-Generaal, Tijdelijke Zitting 1945, werden toegevoegd.

Daarmee werd officieel geboekstaafd wie leden waren van de Tweede Kamer.

Dit waren dan de nog in leven zijnde leden, die in 1937 als zodanig waren gekozen en enkele leden die gedurende de eerste maanden van de oorlog de plaats van de afgetreden Kamerleden hadden ingenomen. Echter niet op deze lijst kwamen voor zij die vielen onder één van de categorieën, genoemd in art. 3, eerste lid, van het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal van 2 augustus 1945 (Stb F131), luidende voorzover hier van belang:

- "Leden van de Eerste, onderscheidenlijk van de Tweede Kamer zijn zij, die op 10 mei 1940 daarvan deel uitmaakten, dan wel na dien datum op wettige wijze tot lid van één van die Kamers benoemd zijn verklaard, met uitzondering van:
- b. hen die van hun ontrouw aan de zaak van Ons Koninkrijk of van Ons hebben doen blijken;
 - c. hen, die door gedragingen of door uitslatingen blijken hebben gegeven van een nationaal-socialistische geestesgesteldheid;
 - d. hen, die voor of tijdens de bezetting een houding hebben aangenomen, welke ge- het herstel van het Vaderland zullen verlenen".

Deze lijst werd opgesteld door een commissie ingevolge art. 3, tweede lid, van het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal, die in de Handelingen van de Tweede Kamer algemeen als "de

zuiveringscommissie" wordt aangeduid.

Toen aldus werd bepaald welke personen lid van de Tweede Kamer waren, kwamen de NSB-Kamerleden uiteraard niet op deze naamlijst voor.

De zuiveringscommissie had, gelet op het bepaalde op art. 3, eerste lid, onder b. t/m d. van het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal, de opdracht om haar oordeel niet alleen te baseren op het gedrag van Kamerleden tijdens de oorlog, maar ook van de periode daarvoor.

Dit is expliciet geformuleerd in het bepaalde onder d., maar ligt evengoed besloten in de ruime formulering van het gestelde onder b. en c.

Immers voor de onder b. en c. genoemde misdrijven wordt geen begrenzing in tijd gesteld. Mitsdien diende de zuiveringscommissie niet alleen de Kamerleden te beoordelen op gedragingen, uitslatingen die blijken gaven van een nationaal-socialistische geestesgesteldheid tijdens de bezetting, maar ook op dergelijke uitingen en gedragingen in de daaraan voorafgaande periode.

Dit voert onontkoombaar tot de conclusie dat de NSB-Kamerleden door de zuiveringscommissie niet alleen vanwege hun optreden in de Tweede Wereldoorlog werden gediskwalificeerd, maar ook vanwege hun optreden daarvoor. Achteraf werd betrokkenen hun gedrag voor de oorlog evenzeer aangerekend als dat tijdens de oorlog. Daarmee is achteraf alsnog het oordeel geveld dat ook voor de oorlog al termen zijn ontstaan voor latere diskwalificatie als Kamerlid.

Wat hierbij opvalt, is dat er bij de vaststelling door de zuiveringscommissie geen tijdstip werd gehanteerd om aan te geven met ingang van welke datum de NSB-Kamerleden werden geacht van hun mandaat vervallen te zijn. Er wordt slechts - indirect doordat hun namen niet op de lijst voorkwamen - vastgesteld dat zij geen Kamerleden zijn, maar vanaf welke datum daarbij gerekend moet worden, daarover is geen uitslating te vinden.

Nu bij de gedragsevaluatie op grond waarvan de Kamerleden na de oorlog werden beoordeeld, blijkt art. 3, eerste lid, van het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal geen beperking tot uitsluitend de oorlogstijd plaatsvond, maar ook expliciet gedragingen van voor de oorlog in het oordeel werden betrokken, is de opvatting gerechtvaardigd dat het vervallen verklaren van het Kamerlidmaatschap met terugwerkende kracht plaatsvond tot het moment waarop de gedragingen die achteraf aanleiding vormden voor het mandaatverlies voor het eerst naar voren traden.

Voor de NSB-Kamerleden geldt daarbij dat hun gedragingen vanzelfsprekend al vanaf het eerste uur van hun Kamerlidmaatschap blijken gaven van nationaal-socialistische geestesgesteldheid, (ad c. van art. 3, eerste lid, Besluit Tijdelijke Staten-Generaal).

De vervallenverklaring van hun Kamerlidmaatschap zal op grond van die benadering terugwerkende kracht hebben tot het moment waarop zij in 1937 als Kamerleden werden ge-

installeerd.

Dit zou inhouden dat de NSB-Kamerleden - achteraf gezien - ook niet geacht kunnen worden pensioenrechten te hebben opgebouwd.

Voor de stellingname dat de NSB-Kamerleden, gelet op hun diskwalificatie als Kamerlid na de oorlog op grond van hun nationaal-socialistische uitingen en gedragingen, die zij immers al vanaf het eerste uur van hun Kamerlidmaatschap ten toon hadden gespreid, niet geacht kunnen worden als Kamerlid pensioenrechten te hebben opgebouwd, is des te meer aanleiding, indien de toenmalige opvattingen over het Kamerlidmaatschap en de honorering hiervan in de overwegingen worden betrokken.

3.a.3 Het Kamerlidmaatschap als ere-ambt

Het Kamerlidmaatschap werd in elk geval voor de oorlog nog voornamelijk gezien als een ere-ambt, waarvoor uitsluitend leden van onbesproken gedrag in aanmerking kwamen, die voor hun werk een schadeloosstelling ontvingen.

Dit blijkt ook duidelijk uit de inhoud en de geest van de Grondwet van 1938.

Zo luidde bijv. art. 87 van de Grondwet 1938:

"Om lid der Tweede Kamer te kunnen zijn wordt vereist, dat men Nederlander is of door de wet als Nederlands onderdaan erkend zij, de ouderdom van dertig jaar vervuld hebbe, niet uit de verkiezbaarheid ontzet zij, noch van de uitoefening van het kiesrecht zij uitgesloten krachtens de daaromtrent ingevolge artikel 81, derde lid, getroffen regeling, met uitzondering van gerechtelijke vrijheidsberoving en veroordeling tot een vrijheidsstraf anders dan wegens bedelarij of landloperij of wegens een feit, waaruit openbare dronkenschap blijkt."

Ingevolge dit Grondwetsartikel kon men al geen Kamerlid meer worden als men zich schuldig had gemaakt aan landloperij of openbare dronkenschap.

En verder bepaalde art. 92 van de Grondwet 1938 dat geen schadeloosstelling werd toegekend aan die Kamerleden die ingevolge het Reglement van Orde waren uitgesloten van de vergaderingen.

De Grondwet van 1938 wordt dus gekarakteriseerd door de eis van fatsoenlijk gedrag om voor schadeloosstelling of überhaupt voor het Kamerlidmaatschap in aanmerking te komen. Met deze geest van de Grondwet 1938 laat zich niet rijmen dat Kamerleden die zich aan landverraad schuldig hebben gemaakt en daarom van hun Kamerlidmaatschap vervallen zijn worden beschouwd, die geacht zouden moeten worden geldende aanspraken op Kamerlidpensioen te hebben opgebouwd.

Daarbij moet tevens in ogenschouw worden genomen dat de rechten op schadeloosstelling en daaropvolgend pensioen als Kamerlid, toegekend door of vanwege de Grondwet van 1938, van een andere orde waren en ook een andere belevingswaarde hadden dan het geval is met inkomenscategorieën als bijvoorbeeld looninkomsten en - heden ten dage - moderne zekerheidsrechten.

In de moderne tijd wordt in verband met sociale zekerheidsrechten dikwijls gesproken van "new property rights", waarmee al wordt aangegeven dat men claimt hierop een onvervreemdbaar recht te hebben, dat zich niet opzij laat zetten zonder ernstige aantasting van de rechtszekerheid.

Aan de schadeloosstelling - en dus ook het pensioen waarop een (gewezen) Kamerlid krachtens de Grondwet 1938 aanspraak kon maken - kende men zeker niet zo'n absoluut karakter toe en deze rechten hadden toen een heel andere gevoelswaarde. Het Kamerlidmaatschap werd gezien als een ere-ambt en de schadeloosstelling zeker niet als een salaris. Dit karakter werd door de Minister de Wilde tijdens de beraadslagingen over de Grondwetsherziening van 1937 als volgt geformuleerd:

"Ik ben nooit een voorstander geweest van een Kamer, die alleen bestaat uit beroeps-politici. Men kan, wat aangaat de schadeloosstelling, geen onderscheid maken, want wanneer men wil beginnen onderscheid te maken tussen degenen, die in Den Haag wonen of daarbuiten, of in Zuid Holland of in Utrecht, komt men tot willekeur. Dat zou men niet kunnen doen. Daarom is het altijd min of meer willekeurig, op welk bedrag men die vergoeding vaststelt. Ik zie het zoo, dat het Kamerlidmaatschap op zichzelf een ere-ambt is en dat gezorgd moet worden, dat men zonder schade dat ere-ambt kan bekleeden. Dit is geen salaris. Nu is de grote vraag: welke schadeloosstelling is billijk?" (Handelingen TK 1936-37, blz. 1378).

Deze visie van de Minister werd Kamerbreed gedragen en derhalve stemde de Kamer ermee in dat bij de bovengenoemde Grondwetswijziging de schadeloosstelling dan ook werd verlaagd, gelet op de waardestijging van het geld. Overigens waren een aantal Kamerleden "proprio motu" al overgegaan tot verlaging van hun schadeloosstelling.

De hoogte van de schadeloosstelling werd vastgesteld naar het criterium dat ook iemand uit de minder vermogende standen daarbij zijn werkzaamheden als Kamerlid zou moeten kunnen vervullen. Het verstrekken van een Kamerlidpensioen werd dan gemotiveerd met een verwijzing naar het feit dat men wellicht andere pensioendragende (neven)betrekkingen voor het Kamerlidmaatschap had opgegeven, dan wel door het Kamerlidmaatschap niet had kunnen aangaan.

De Kamer telde in die tijd nog maar weinig beroeps-politici en de visie van de toenmalige regering, dat het liefst zo moest blijven, werd door de Kamer zelf breed gedeeld.

Als het Kamerlidmaatschap inderdaad primair als een ere-ambt werd beschouwd, dan hebben de NSB-Kamerleden - en a fortiori Rost van Tonningen - niets nagelaten om dat ere-ambt omlaag te halen.

Zeker van Rost van Tonningen kan bovendien niet worden gezegd dat hij pensioendragende nevenactiviteiten heeft laten schieten voor zijn Kamerlidmaatschap. Integendeel, hij heeft zich gretig op een aantal ambtelijke functies gestort, welke hem door de bezetter werden aangeboden.

Het is onvoorstelbaar dat de vooroorlogse Grondwetgever en wetgever, die het Kamerlidmaatschap als ere-ambt beschouwden en de schadeloosstelling als Kamerlidpensioen een zo abso-luut karakter hebben willen toedichten, dat zij geacht moeten worden onder "aftreden" in de zin van art. 92 Grondwet 1938 en art. 2 van de Wet van 1924 mede te hebben verstaan het van het Kamerlidmaatschap vervallen verklaren, zoals na de oorlog met de NSB-afandonneren van het Kamerlidmaatschap, dan wel het verval van rechtswege van dit Kamerlidmaatschap wegens het treden in daadwerkelijke ambtelijke dienst van de vijand of het treden in vreemde krijgsdienst, zoals met betrekking tot Rost van Tonningen is geschied.

Ook al zou niettemin moeten worden aangenomen dat door de NSB- Kamerleden pensioen-rechten zijn opgebouwd, dan nog geldt, dat nu bij gelegenheid van het van de lijst van Ka-merleden weren van hun namen na de oorlog op grond van o.a. hun nationaal-socialistische geestesgesteldheid niet is aangegeven met ingang van wanneer zij geacht moeten worden geen Kamerlid meer te zijn geweest, in dat geval de volgende vraag is of dan eveneens moet worden aangenomen dat zij deze pensioenrechten door hun gedrag tijdens de oorlog niet hebben verloren en/of moet worden aangenomen dat deze pensioenrechten na hun optreden voor en tijdens de oorlog daadwerkelijk door hen konden worden geëffectueerd. En dat brengt ons bij de volgende impliciete veronderstelling van de ambtelijke werkgroep.

3.b De impliciete veronderstelling dat het ontbreken van een wettelijke regeling op grond waarvan pensioenrechten vervallen kunnen worden verklaard, ook betekent dat Kamerle-den hun pensioenrechten nimmer zouden kunnen verliezen en in alle gevallen zullen kun-nen effectueren.

Voor deze veronderstelling is om meerdere redenen geen grond.

Allereerst is daar de tekst van art. 92 Grondwet 1938 luidende voor zover hier van be-lang:

"Aftredende leden ontvangen een pensioen van f. 120,- 's Jaars voor elk jaar, gedu-rende hetwelk zij lid dezer Kamer waren tot een maximum van f. 2.800,-."

3.b.1 Aftreden als voor pensioentoekenning noodzakelijk element

De NSB-Kamerleden zijn echter niet afgetreden maar uit de Kamer gestoten. Al zouden zij dus geacht moeten worden pensioenrechten in de zin van art. 92 Grondwet 1938 opgebouwd te hebben - daarbij vooralsnog buiten beschouwing latend het probleem hoeveel jaren zij dan wel geacht moeten worden Kamerlid te zijn geweest - dan nog bleef althans de tekst van art. 92 Grondwet 1938 geen aanknopingspunt voor daadwerkelijke pensioenverlening, nu zij niet zijn afgetreden.

Door hun uitstoting uit de Kamer zijn hun opgebouwde pensioenrechten - aangenomen dat er sprake is geweest van een zodanige opbouw - verloren gegaan dan wel konden deze niet geëffectueerd worden.

3.b.2 Impliciete beschuldiging van Inconstitutioneel handelen door het na-oorlogse kabinet

Iedere andere opvatting zou voeren tot het impliciete oordeel dat de na-oorlogse regering Inconstitutioneel heeft gehandeld door aan de "uitgezuiverde" Kamerleden niet terstond een Kamerlidpensioen toe te kennen, toen deze NSB-ers niet op de lijst van Kamerleden bleken te zijn geplaatst.

In dat geval moet er immers vanuit worden gegaan dat het begrip "aftredende leden" in de zin van art. 92 Grondwet 1938 zo ruim moet worden geïnterpreteerd dat daaronder ook moet worden verstaan: "vanaf een niet nader bepaald tijdstip van hun Kamerlidmaatschap vervallen leden".

Art. 92 Grondwet 1938 schrijft dan dringend voor dat ook aan uitgestoten Kamerleden - terstond en van Grondwetswege - een pensioen moet worden toegekend.

Dat is niet gebeurd.

Indien men wil aannemen dat de na-oorlogse regering niet direct begonnen is met Inconsti-tutioneel te handelen door aan de "uitgezuiverde" Kamerleden niet terstond een Kamerlid-pensioen toe te kennen, dan heeft men te aanvaarden dat de na-oorlogse regering het terecht niet in haar hoofd heeft gehaald de uitgestoten NSB-Kamerleden onmiddellijk aansluitend op hun gebleken uitstoting een Kamerlidpensioen te verlenen en dat zij daarmee legitiem handelde.

Deze legitimiteit kan dan gevonden worden in de formulering van art. 92 Grondwet 1938: onder "aftreden" kan niet worden verstaan: "uitstoting of vervallenverklaring".

Maar deze legitimiteit kan ook gevonden worden in een andere benadering. Deze andere benadering is de volgende.

3.b.3 Oordeel over het recht op pensioentoekenning naar staatsnoodrecht

Ook als men de - overigens staatsrechtelijk onjuiste - opvatting zou huldigen dat de Grondwet en de Wet van 1924 voor het kunnen effectueren van aanspraken op Kamerlid-pensioen niet bedingt dat het Kamerlidmaatschap op een staatsrechtelijk correcte wijze moet zijn beëindigd, maar het in het algemeen voldoende is dat de betrokkene Kamerlid is geweest, dan nog valt niet te ontkomen aan de vaststelling dat zich slechts naar staats-noodrecht laat beoordelen of de NSB- Kamerleden - en daarmee eventueel hun nabe-staanden - recht hebben op Kamerlidpensioen.

Immers noch de Grondwetgever noch de wetgever van 1924 (voor wat betreft de Wet op de pensioenrechten van de nabestaanden van Kamerleden) kunnen geacht worden rekening te hebben gehouden met de situatie waarin ooit nog eens Kamerleden op grond van hun

gedrag uitgezuiverd zouden worden.

De periode 1940-1945 markeert een breukvlak in de parlementaire geschiedenis, waarin de Nederlandse rechtsorde ophield te functioneren. Het uitvallen van het functioneren van het parlement vormde een unieke gebeurtenis, waarbij het wezen van onze constitutie werd aangetast. Een aantal Kamerleden is na de oorlog onwaardig bevonden om als zodanig aangemerkt en erkend te worden. Deze "zulvering" van het parlement laat zich alleen in termen van (geschreven en ongeschreven) staatsnoodrecht verklaren. Noch de Grondwet 1938, noch de Wet van 21 november 1924 voorzagen er immers in hoe gehandeld moest worden met betrekking tot gekozen Kamerleden, waarvan achteraf werd vastgesteld dat hun optreden voor en tijdens de oorlog dermate onwaardig was, dat hun onmiddellijk na de oorlog ex lege het oordeel trof dat zij geen Kamerlid waren. Datzelfde geldt ook met betrekking tot hun Kamerlidpensioenen en dat van hun nabestaanden: noch de Grondwet 1938, noch de Wet van 21 november 1924 voorzagen er in wat met de pensioensituatie van de op grond van het staatsnoodrecht van hun Kamerlidmaatschap vervallen verklaarde personen diende te geschieden.

Het is logisch en consistent - indien men aanneemt dat de formulering "aftredende leden" ook "uitgestoten" Kamerleden omvat - dat ook dit naar (ongeschreven) staatsnoodrecht dient te worden bezien en daarbij dan te concluderen dat als het staatsnoodrecht het mogelijk maakte Kamerleden van hun lidmaatschap vervallen te verklaren, dit eveneens mogelijk maakte dat zij tevens als van hun pensioenrechten vervallen werden beschouwd.

Indien dus de NSB-Kamerleden terecht op grond van het staatsnoodrecht als Kamerlid werden uitgestoten, is het evenzeer als terecht aan te merken dat zij op grond van het staatsnoodrecht als van hun pensioenrechten vervallen werden beschouwd.

In elk geval valt uit het stilzwijgen hieromtrent van de Grondwetgever en de wetgever geenszins af te leiden - zoals de Minister van Binnenlandse Zaken, in navolging van de ambtelijke werkgroep onbekommerd schijnt te doen -, dat deze wetgevers zonder meer bedoeld zullen hebben dat in een geval als dit gewoon pensioen moet worden uitbetaald.

Het kan immers geen verbazing wekken dat de beide wetgevers niet op een dergelijke situatie hebben geanticipeerd.

Er zijn derhalve slechts twee opties mogelijk:

Hetzij het niet - terstond en van Grondwetswege - toekennen van Kamerlidpensioen na de oorlog aan de "uitgezuiverde" NSB-Kamerleden was gerechtvaardigd op grond van de tekst van art. 92 Grondwet 1938, dan wel op grond van het staatsnoodrecht, of op andere bijzondere gronden, hetzij dit niet toekennen vormde een schending van de Grondwet en was daarmee illegitiem.

Gaat men ervan uit dat de NSB-Kamerleden terstond na hun uitsluiting inderdaad recht hadden op Kamerlidpensioen dan was deze uitsluiting slechts willekeurig. De na-oorlogse regering wordt daarmee impliciet beschuldigd van onconstitutioneel handelen.

Door - soms tientallen jaren later - alsnog deze NSB-Kamerleden en hun nabestaanden met terugwerkende kracht tot het moment waarop het besluit Tijdelijke Staten-Generaal in werking trad Kamerlidpensioenen te verlenen, beschuldigt de Minister van Binnenlandse Zaken de na-oorlogse regering impliciet van ongrondwettig handelen.

Deze opvatting van ook de tegenwoordige Minister van Binnenlandse Zaken betekent niet alleen dat de na-oorlogse regering in strijd met de Grondwet handelde, maar houdt zelfs in dat dan bijvoorbeeld aan Rost van Tonningen, toen hij wegens zijn in de oorlog gepleegde misdrijven en landverraad in de gevangenis werd opgesloten, eigenlijk terstond een pensioen als gewezen Kamerlid had moeten worden toegekend en dat het in strijd met de Grondwet was dat hem dit werd onthouden.

Niet kan worden aangenomen dat de bedoeling van de Grondwetgever bij het toekennen van pensioenrecht aan "aftredende" Kamerleden daartoe strekte. Dat is ook niet de geest van andere artikelen van de Grondwet 1938, die blijken de eerder genoemde artikelen de eis van fatsoenlijk gedrag om voor schadeloosstelling of überhaupt voor het Kamerlidmaatschap in aanmerking te komen, voorop stelde.

3.b.4 Verlies van Nederlandschap door krijgsdienst bij de vijand en het begrip aftreden in het geval Rost van Tonningen

Voor Rost van Tonningen komt daar nog het volgende bij.

Rost van Tonningen kan nog om een andere reden niet geacht worden een aftredend Kamerlid te zijn geweest in de zin van art. 92 Grondwet 1938.

Hij heeft immers in elk geval zijn Nederlandschap, en daarmee zijn Kamerlidmaatschap verloren toen hij in 1944 in militaire dienst trad van de vijand en lid werd van de Waffen-SS.

In de visie van de Minister van Binnenlandse Zaken, die kennelijk impliciet wenst te betogen dat ook een Kamerlid dat in vreemde krijgsdienst treedt bij de vijand en daarmee zijn Kamerlidmaatschap van rechtswege verliest, beschouwd moet worden als een "aftredend" Kamerlid in de zin van art. 92 Grondwet 1938, had Rost van Tonningen in principe onmiddellijk toen hij op de loonlijst van de Waffen-SS kwam ook voor een Kamerlidpensioen in aanmerking moeten komen.

De absurditeit hiervan spreekt voor zichzelf.

Overigens moet worden aangenomen dat Rost van Tonningen al eerder dan op het moment dat hij in 1944 in vreemde krijgsdienst trad, zijn Kamerlidmaatschap had verloren. Dat was op 26 maart 1941 toen hij de ambtelijke functie van president van de Nederlandse Bank aanvaardde uit handen van de bezetter.

Hij moet geacht worden toen het Kamerlidmaatschap te hebben geabandonneerd, desnoods tegen zijn wil, op grond van het staatsnoodrecht, alsook op voet van art. 125 Kieswet 1896 zijn Kamerlidmaatschap te hebben verloren.

Wederom volgens de impliciete redenering van de Minister van Binnenlandse Zaken kwam Rost van Tonningen dus in principe al een Kamerlidpensioen toe, toen hij van de Duitsers de functie van president van de Nederlandse Bank kreeg en enige weken later die van waarnemend Secretaris-Generaal van financiën en Secretaris-Generaal van het departement van Bijzondere Economische Zaken en zijn grootscheepse rooftochten van joodse bezittingen begon.

3.b.5 Werking van het Besluit Vijandelijk Vermogen t.a.v. Rost van Tonningen en zijn weduwe

Er is bovendien in het geval van Rost van Tonningen nog een bijzondere rechtsgrond, die het recht op Kamerlidpensioen voor hem uitsloot. En die is gelegen in het Besluit Vijandelijk Vermogen van 20 oktober 1944, Stb E133.

De strekking van dit Besluit is in de considerans als volgt verwoord:

"Overwegende, dat het noodzakelijk is bijzondere voorzieningen te treffen omtrent het vermogen van vijandelijke staten en van vijandelijke onderdanen, omtrent het beheer daarvan en van het vermogen van zekere landverradelijke personen, zoomede omtrent de aangifte van zodanig vermogen en van vermogen van zekere categorieën van andere personen".

Art. 3 van dit Besluit luidt dan voorzover hier van belang:

- "1. Vermogen, toebehorende aan een vijandelijken Staat of aan een vijandelijken onderdaan, gaat met het in werking treden van dit besluit van rechtswege in eigendom over op den Staat (...)
2. Vermogen, hetwelk na het in werking treden van dit besluit aan een vijandelijken Staat of een vijandelijken onderdaan opkomt, gaat alsdan van rechtswege over op den Staat (...).
3. De bestemming van het aldus aan den Staat opgekomen vermogen zal nader bij Wet, met inachtneming van de ten dezen aanzien in de wapenstilstandsvoorwaarden of vredesverdragen op te nemen bepalingen, worden geregeld."

Onder "vijandelijke" onderdanen moet, ingevolge het bepaalde bij art. 2 onder 4 mede worden verstaan:

"personen, die ingevolge het bepaalde bij het Koninklijk Besluit van 7 juni 1940 (Staatsblad no. A6) tot vijandelijke onderdanen zijn verklaard".

En art. 1, vijfde lid, van dit Besluit van 7 juni 1940 bepaalt dan:

"Onder "vijandelijke onderdanen" wordt in dit besluit verstaan:

- b. natuurlijke personen, gevestigd in vijandelijk gebied, van wie niet blijkt, dat zij Nederlandsche onderdanen of onderdanen van een niet vijandelijken Staat zijn."

En ingevolge art. 1, derde lid, moet onder "vijandelijk" gebied worden verstaan:

"vijandelijk rechtsgebied en door den vijand bezet gebied".

Rost van Tonningen is toen hij in vreemde krijgsdienst is getreden en deswege zijn Nederlandschap verloor, gaan behoren tot de in art. 1 onder b. van het KB van 7 juni 1940 bedoelde categorie van vijandelijke onderdanen en zijn vermogen en is dus toen van rechtswege aan de Staat vervallen.

Volgens het Besluit Vijandelijk Vermogen moet tot "vermogen" worden gerekend:

"alle vermogensrechtelijke rechten en bevoegdheden in den ruimsten zin, die bestand-deelen van vermogen kunnen vormen". (art. 1, lid 8).

Derhalve moeten daaronder ook pensioenrechten worden verstaan, zodat ook deze rechten van Rost van Tonningen, ware zij ontstaan, van rechtswege aan de Staat zijn vervallen.

3.b.6 Onjuiste voorstelling van zaken door de ambtelijke werkgroep omtrent het recht op pensioentoekenning en de Intenties van de Minister van Binnenlandse Zaken

Wat de ambtelijke werkgroep in haar rapport van 13 juli 1986, dat aan uw Kamer is aangeboden, schrijft over de onbetwistbaarheid van het recht op pensioen van de weduwe Rost van Tonningen, is dan ook volstrekt onjuist en misleidend.

Het gaat daarbij om de reeds weergegeven passages, alsmede de volgende citaten:

"In 1949 is op het departement de vraag onderzocht of aan de weduwe Rost van Tonningen pensioen kon worden onthouden (...). Men is indertijd tot de conclusie gekomen dat aan de weduwe pensioen niet kon worden onthouden, tenzij er een wet zou komen om pensioentoekenning te voorkomen. De toenmalige Minister voelde niets voor zo'n ad hoc-wet. Aan de weduwe is toen pensioen toegekend." (blz. III).

en:

"Uit aantekeningen en notities in het dossier blijkt dat men, zij het contre coeur, tot de conclusie moest komen dat er geen beletselen voor toekenning van weduwenpensioen bestonden." (blz. 16).

en:

"De vraag die men zich ten departemente indertijd klaarblijkelijk gesteld heeft, was: is er enige wettelijke bepaling op grond waarvan pensioenrecht van Rost van Tonningen of diens weduwe vervallen is of vervallen kan worden verklaard? Aangezien ten aanzien van het pensioenrecht van Kamerleden geen bepaling waaraan een dergelijke bevoegdheid kon worden ontleend, bestond, bleef er naar het inzicht van de betrokken ambtenaren, geen andere mogelijkheid over dan het pensioen toe te kennen" (idem).

Hier wordt het beeld geschetst van de in feite onwillige, maar onmachtige Minister, die op dwingende instigatie van zijn ambtenaren, juridisch helaas geen andere mogelijkheid zag dan, tegen zijn zin, tot pensioenverlening aan de weduwe Rost van Tonningen over te gaan.

Verzoekers tekenen met klem bezwaar aan tegen dit beeld, omdat de werkelijkheid wel even anders was.

Immers, om toch maar vooral de pensioenaanvraag van de weduwe Rost van Tonningen te kunnen honoreren, werd niet geschroomd wetten te verdraalen en te veronachtzamen, voorbij te zien aan historische feiten met juridische implicaties, dan wel deze feiten opzettelijk te vervalsen en rechtsregels opzettelijk te misinterpreteren.

Want om tot een pensioentoekenning over te kunnen gaan, werd - en dit is geen limitatieve opsomming - de Wet van 11 mei 1946 misbruikt, geen rekening gehouden met de bedoelingen van de Grondwetgever en de Wetgever van 1924 op het punt van pensioentoekenning en de hier noodzakelijke beoordeling naar staatsnoodrecht, werd "vergeten" dat Rost van Tonningen zich in vreemde krijgsdienst had begeven en "over het hoofd gezien" dat hij

actief een aantal met het Kamerlidmaatschap onverenigbare functies was gaan uitoefenen en tenslotte ook nog het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal volledig in strijd met haar bedoelingen geïnterpreteerd, door te stellen dan ook het mandaat van Rost van Tonningen geacht moest zijn verleend te zijn geweest.

En daarmee zijn we aangeland bij de derde veronderstelling.

3.c De openlijke veronderstelling dat de pensioenbeschikkingen ten aanzien van de weduwe Rost van Tonningen en de (andere nabestaanden van) NSB-Kamerleden op zichzelf rechtmatig en regelmatig zijn genomen.

Het kan wel juist zijn dat althans voor de toenmalige dominante kringen opgaat hetgeen de Minister van Binnenlandse Zaken in zijn brief van 17 november 1986 aan de Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer schreef, namelijk dat "op basis van de opvattingen van rechtvaardigheid die kennelijk in de jaren rondom 1950 en 1956 leefden, pensioen aan mevrouw Rost van Tonningen (is) toegekend c.q. het effect van de diensttijd- doortelling op een weduwenpensioen (is) aanvaard", maar dat betekent nog niet dat deze pensioenbeslissingen en de overige pensioenbeslissingen die vervolgens met betrekking tot de (nabestaanden van de) NSB-Kamerleden loskwamen, kunnen bogen op juridische rechtmatigheid en regelmatigheid.

Zoals in het voorafgaande voldoende is aangetoond, kwam aan de NSB-Kamerleden, toen zij uit de Kamer werden gestoten - of aan Rost van Tonningen toen hij in de gevangenis werd opgesloten -, om meerdere redenen geen recht op uitkering van een Kamerlidpensioen toe.

Aangezien het bij het pensioenrecht van de nabestaanden gaat om een afgeleid recht, moet worden aangenomen dat als de NSB-Kamerleden zelf geen aanspraken konden effectueren op uitkering van een Kamerlidpensioen, dit ook voor hun nagelaten betrekkingen gold.

Daaraan doet niet af dat het recht op pensioen van nabestaanden van gewezen Kamerleden, zoals door de Grondwet werd geëist, in een aparte wet was geregeld, de Wet van 21 november 1924 (Stb. 522).

Daarmee wordt het nog geen zelfstandig recht, zodanig dat als het betrokken ex-Kamerlid zelf geen pensioenuitkering toekwam, dit mogelijkerwijze wél aan de betrokken nabestaande zou kunnen toevallen.

Overigens bepaalt ook art. 2 onder b. van deze Wet - geheel in lijn met art. 92 Grondwet 1938 - dat recht op weduwenpensioen toekomt aan "de weduwe van hem die als Kamerlid is afgetreden".

3.c.1 Strijdigheid met art. 92 Grondwet 1938 en de Wet van 21 november 1924

Zowel art. 92 Grondwet 1938 als de daaruit voortvloeiende Wet van 1924 stellen derhalve "aftreden" als een voorwaarde om voor pensioen in aanmerking te komen.

Indien dan ook in dit Grondwetsartikel en in de Wet van 1924 verder van een gewezen Kamerlid wordt gesproken, wordt daarmee bedoeld een Kamerlid dat is afgetreden, d.w.z. op een staatsrechtelijk correcte wijze zijn Kamerlidmaatschap heeft beëindigd, of een Kamerlid dat als Kamerlid is overleden.

Nu de NSB-Kamerleden niet zijn afgetreden maar met terugwerkende kracht van hun Kamerlidmaatschap vervallen zijn verklaard - waarbij Rost van Tonningen al veel eerder zijn Kamerlidmaatschap van rechtswege verloren had door in vijandelijke (krijgs)dienst te treden -, zijn alleen al op deze grond voor de NSB-Kamerleden en hun nabestaanden geen opeisbare pensioenaanspraken ontstaan.

Zowel aan de nabestaanden van NSB-Kamerleden, als aan NSB-Kamerleden zelf, zijn dus ten onrechte bij besluiten in de jaren 1950 tot 1976 Kamerlidpensioenen toegekend, meestal met terugwerkende kracht tot 1945.

Dit is dus gebeurd in strijd met de (toenmalige) geldende wetten en het (toenmalig) geldende recht.

Door de ambtelijke werkgroep van de Minister van Binnenlandse Zaken is gepoogd dit te verhullen.

Het ambtelijk rapport is kennelijk geschreven vanuit de vooropgezette bedoeling om de aandacht van de onrechtmatigheid van de pensioentoekenning aan de weduwe Rost van Tonningen af te leiden - en tegelijkertijd en ook van de daarna getroffen pensioenbeschikkingen met betrekking tot de (nabestaanden van de) overige NSB-Kamerleden -, door breedvoerig het accent te leggen op de noodzaak tot reparatiewetgeving om alsnog dit pensioen ongedaan te maken, een en ander in de wetenschap dat, als het Kabinet zou welgeven om op dit punt een legislatief initiatief te nemen, een mogelijkerwijs te verwachten initiatief-ontwerp vanuit de Kamer zelf naar alle waarschijnlijkheid wel zou stranden.

Inderdaad liep een poging tot een Initiatiefwet vanuit de Kamer in september 1988 definitief stuk, waarna de Minister van Binnenlandse Zaken meende het dossier-Rost van Tonningen voorgoed gesloten te kunnen verklaren.

De ambtelijke werkgroep heeft geen juridische kronkelweg, verhulling, of manifest onjuiste wetsinterpretatie onbenut gelaten, om de getroffen pensioenbeschikkingen t.a.v. de NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen als rechtmatig en regelmatig te kunnen voorstellen. Ze heeft de functie gehad van een grove bezem, om alle ongerechtigheden met betrekking

tot deze pensioentoekenningen weg te schrobben. Dit ult zich in de volgende punten.

3.c.2 Verdraaling van de Wet van 11 mei 1946

In de meer genoemde brief van 17 november 1986 aan de Voorzitter van uw Kamer stelt de Minister van Binnenlandse Zaken, in navolging van de ambtelijke werkgroep, o.a. het volgende:

"Niettemin is het Kabinet na zorgvuldige afweging uiteindelijk tot de opvatting gekomen, dat geen wettelijke maatregel zou moeten worden voorbereid. Bij de overwegingen speelde een rol, dat zo'n wettelijke maatregel in strijd zou komen met de rechtszekerheid. Van belang daarbij is dat de Wetgever die de hierboven genoemde Wet van 11 mei 1946 maakte, reeds toen te kennen heeft gegeven dat ten aanzien van "foute" Kamerleden alleen de tijd na 15 september 1941 (tot 16 augustus 1945) niet mocht meetellen voor pensioen. Terwijl de herinnering aan de oorlog nog vers was, is de wetgever er toch niet toe gekomen om ook hun dienstdtijd van 1937 tot 15 september 1941 niet te doen meetellen voor pensioen" (blz. 3).

Hier wordt dus de volgende redenering opgezet: nadere maatregelen tegen het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen zijn ook daarom in strijd met de rechtszekerheid, omdat de wetgever vlak na de oorlog - dus de herinnering hieraan was toen nog vers! - de positieve bedoeling heeft gehad de pensioenrechten van de NSB-Kamerleden, opgebouwd tussen 1937 en 15 september 1941, onverlet te laten.

Dit zou zijn af te leiden uit de Wet van 11 mei 1946.

De redenering dat de wetgever van 1946 de positieve bedoeling zou hebben gehad om de pensioenrechten van de NSB-Kamerleden, die zouden zijn opgebouwd tussen 1937 en 15 september 1941 onverlet te laten, houdt in dat de wetgever in 1946 al de pensioentoekening aan de NSB-Kamerleden een juiste zaak zou hebben gevonden.

Dit is een groteske geschiedkundige en parlementair-historische vervalsing, waarbij bovendien de Wet van 11 mei 1946 schaamteloos verdraaid wordt.

Deze onbeschaamde misleiding wijst erop dat kennelijk nog steeds grote belangen verhinderen dat in de zaak-Rost van Tonningen recht wordt gedaan.

In de parlementaire stukken gedurende de eerste jaren na de oorlog is daarentegen geen spoor van een aanwijzing te vinden dat de leden van de Tweede Kamer zelfs maar gedacht hebben aan de mogelijkheid dat de NSB-Kamerleden nog eens de impertinentie zouden hebben om het idee voor een Kamerlidpensioen voor zichzelf zelfs maar te opperen. In de beleving van de gezuiverde Kamer van na de oorlog was dat idee eenvoudig onbestaanbaar! Het raakt dan ook kant noch wal dat uit de Wet van 11 mei 1946 zou zijn af te leiden dat de wetgever de positieve bedoeling heeft gehad om te stipuleren dat alleen de periode vanaf 15 september 1941 tot 6 augustus 1945 voor de voormalige NSB-Kamerleden niet zou meetellen voor pensioenopbouw.

De Wet van 11 mei 1946 heeft immers in het geheel geen betrekking op uitgezuiverde Kamerleden, waarvan de NSB-Kamerleden de belangrijkste categorie vormden.

Dit misbruik van de betrokken wet opende de weg voor de volgende stap in de redenering, n.l. dat hieruit a contrario valt af te leiden dat het de positieve bedoeling van de naoorlogse wetgever is geweest om ook de NSB-Kamerleden hun pensioenrechten te doen behouden.

De Minister gaat in de onderhavige brief aan de Kamervoorzitter nog een stapje verder en het heet dan, dat - terwijl de oorlogsherinneringen nog vers waren - de wetgever positief de bedoeling heeft gehad om ook hun pensioenrechten als Kamerlid onverlet te laten, zodat het wel zeer in strijd met de rechtszekerheid zou zijn daar nu nog aan te tornen.

De Wet van 11 mei 1946 is er echter ter gelegenheid van de toekenning van pensioen aan de weduwe Rost van Tonningen met de haren bijgesleept om te worden opgetuigd als een soort extra kapstok voor de betrokken pensioenbeschikking.

Ook bij de pensioentoekenningen aan de (andere nabestaanden van de) voormalige NSB-Kamerleden werd diezelfde plaat opgezet.

Daarom is een nader onderzoek naar strekking, achtergrond en geschiedenis van de totstandkoming van de Wet van 11 mei 1946 op zijn plaats.

Deze wet beoogde om die Kamerleden die ingevolge het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal tot de Tweede Kamer waren toegelaten, met terugwerkende kracht alsnog een schadeloosstelling ter hoogte van het pensioen toe te kennen voor de periode van 15 september 1941 tot 6 augustus 1945.

Zij had derhalve in het geheel geen betrekking op de ingevolge het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal uitgezuiverde Kamerleden, waaronder vanzelfsprekend de NSB-Kamerleden.

Noch uit de tekst van de wet zelf, noch uit de schriftelijke stukken ter voorbereiding van de wet of uit de mondelinge behandeling van het wetsontwerp valt ook maar in de verste verte af te leiden dat "ten aanzien van "foute" Kamerleden alleen de tijd na 15 september 1941 (tot 6 augustus 1945) niet mocht meetellen voor pensioen", zoals de Minister aan de Kamervoorzitter schrijft.

Ten bewijze hiervan worden in de bijlagen de betrokken Kamerstukken in het geding gebracht.

In het Voorlopig Verslag wordt de achtergrond van deze wet als volgt weergegeven:

"In het begin der bezettingsperiode namen eenige leden der Kamer ontslag; hun werd pensioen verleend naar de daarvoor gestelde regelen. Het merendeel der leden bleef evenwel op zijn post, omdat men de overtuiging was toegedaan, dat het Hooge College intact diende te blijven ter voorkoming van vervanging door een ander, ongewenscht orgaan, alsmede opdat er bij den terugkeer van de Regering overeenkomstig de constitutionele eischen zou kunnen worden geregeerd. Dit aanblijven bracht evenwel financiële offers van allerlei aard mede, vooral omdat het verwerven van een anderen, passenden werkkring voor leden der Kamer in de bezettingstijd met haast onoverkomenlijke moeilijkheden gepaard ging, voorzover zij al niet van hun vrijheid waren beroofd. Vrij algemeen werd het daarom billijk geacht, dat voor deze ambtsdragers een regeling nopens schadeloosstelling tot stand werd gebracht",

en:

"Volgens art. 13 immers zal den leden der Kamer een schadeloosstelling worden toegekend ten bedrage van het pensioen, waarop zij aanspraak zouden hebben kunnen maken, indien zij ontslag hadden genomen. Zoo zij dit laatste gedaan zouden hebben - hetgeen zij echter uit nationale overwegingen hebben nagelaten - dan zou op het pensioen een verrekening als voorgesteld in art. 16 niet plaatsvinden".
(Handelingen Voorlopige Staten-Generaal 1945-46, Bijlagen 162,4)

Deze wet, voor zover in dit kader relevant, had dus louter het oogmerk om loyale Kamerleden een financiële tegemoetkoming te geven voor het materiële nadeel dat velen van hen hadden ondervonden door in de oorlog om nationale redenen op hun post te blijven.

Indien dus uit (de geschiedenis van) deze wet dan ook al iets zou zijn af te leiden met betrekking tot de pensioen-positie van de voormalige NSB-Kamerleden, dan is het niet dat voor hen alleen de periode van 15 september 1941 tot 6 augustus 1945 voor pensioenopbouw buiten beschouwing zou moeten blijven, maar dat de na-oorlogse wetgever hen, na hun ultzulvering als Kamerlid, verder volstrekt heeft genegeerd, zodat het dan ook volkomen arbitrair is om aan de nemen - zoals in de pensioenbeschikkingen met betrekking tot de NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen is gebeurd - dat voor hen over de periode van 15 september 1941 tot 6 augustus 1945 geen pensioenopbouw zou hebben plaatsgevonden.

Kennelijk is dat laatste alleen maar gedaan - waarbij valselijk een beroep werd gedaan op de Wet van 11 mei 1946 -, om deze toekenningsbeslissingen, los van welke grondslag dan ook, tenminste nog een schijn van geloofwaardigheid te geven.

In feite had men echter, de gedachte volgend dat de NSB-Kamerleden überhaupt recht op Kamerlidpensioen toekwam en dat ook hun mandaten als tijdens de oorlog verlengd moeten worden beschouwd - en beide veronderstellingen deugen niet -, deze periode gewoon voor pensioenberekening moeten meetellen.

Maar dat vond men kennelijk toch te grof!

Vandaar dat men kwam met deze verzinsels over de Wet van 11 mei 1946.

3.c.3 Misleiding met betrekking tot de verlenging van de mandaten van de NSB-Kamerleden gedurende de oorlog

Over de positie van de Kamerleden gedurende de oorlogsjaren is bij het herstel van de parlementaire verhoudingen na de oorlog in de Voorlopige Staten-Generaal het nodige te doen geweest.

De kwestie spitste zich toe op de volgende vraag: wat is er gebeurd met de Kamer toen op 15 september 1941 het mandaat van de in 1937 gekozen Kamerleden afliep? Was er toen nog een Tweede Kamer? De Grondwet eist en veronderstelt immers dat er een Tweede Kamer is. Maar er waren uiteraard geen verkiezingen gehouden... hoe moest dit nu gezien worden?

In het rapport van de ambtelijke werkgroep worden de verschillende standpunten herleid tot twee opvattingen:

1. De opvatting van de regering dat het mandaat van de Kamerleden na vier jaar was vervallen en dat daarna de Tweede Kamer als Instituut zonder inhoud was blijven bestaan;

2. De opvatting die het rapport van de ambtelijke werkgroep aanduidt als "de opvatting van het parlement", inhoudende dat het mandaat van de in 1937 gekozen Kamerleden na 15 september 1945 als verlengd moet worden beschouwd.

In het rapport van de ambtelijke werkgroep wordt dit als volgt weergegeven:

"Hier kunnen twee opvattingen tegenover elkaar gesteld worden. Voor beide zijn argumenten te vinden in de discussie tussen de regering en het "noodparlement" (de Tijdelijke Staten-Generaal) over het voorontwerp op de "Voorlopige Staten-Generaal". Van deze twee opvattingen lijkt de opvatting die het parlement zelf indertijd huldigde (en wellicht nog huldigt) de doorslag te geven: het mandaat van de Tweede Kamerleden moet geacht worden verlengd te zijn na 15 september 1941 tot 14 september 1945" (blz. II).

Doordat hier slechts in algemene zin wordt gesproken over "verlenging van het mandaat van de in 1937 gekozen Kamerleden", wordt de weg vrijgemaakt voor de volgende conclusie:

Ook het mandaat van de NSB-Kamerleden werd door de Voorlopige Staten-Generaal als verlengd beschouwd na 15 september 1941.

Waarom is deze kwestie van belang?

Waarom getroost de ambtelijk werkgroep zich moelte om aan te tonen dat ook het mandaat van de NSB-Kamerleden geacht moet worden na 15 september 1941 verlengd te zijn geweest?

Omdat in vrijwel alle pensioenbeschikkingen ten aanzien van NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen ervan wordt uitgegaan dat hun mandaat geacht moet worden na 15 september 1941 verlengd te zijn geweest.

Zo werd aan Woudenberg bij KB van 14 december 1956 een pensioen toegekend met terugwerkende kracht tot 14 september 1945. Voor wat betreft de berekening van dit pensioen werd hij geacht zitting te hebben gehad van 8 juni 1937 tot en met 13 september 1945. Aan Dieters werd bij beschikking van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken van 19 oktober 1970 met terugwerkende kracht tot eveneens 14 september 1945 een pensioen toegekend op basis van dezelfde veronderstelde diensttijd als Woudenberg.

En aan de Marchant et d'Ansembourg, die op 5 februari 1941 Commissaris van de Koninging van Limburg was geworden en onder vijandelijk regime al eerder Kamerlidpensioen had ontvangen vanaf de genoemde datum tot 31 december 1944, werd bij KB van 19 september 1957 opnieuw een pensioen toegekend, te rekenen vanaf 6 augustus 1945, waarbij hem de pensioenbedragen vanaf 6 augustus 1945 tot en met 30 september 1957 werden nabetaald.

Aan de weduwe Woudenberg werd een pensioen toegekend als weduwe van een gewezen Kamerlid bij beschikking van de Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken van 4 oktober 1967, gebaseerd op een diensttijd van 8 juni 1937 tot en met 13 september 1945, te rekenen vanaf 5 juni 1967. En aan de weduwe Rost van Tonningen werd bij KB van 15 mei 1950 een pensioen toegekend als weduwe van een in actieve dienst overleden Kamerlid, en wel met terugwerkende kracht tot 27 augustus 1947 zijnde de datum van de pensioen-aanvraag, gebaseerd op een diensttijd als Kamerlid van haar man van 8 juni 1937 tot de dag van overlijden in zijn cel, zijnde 6 juni 1945.

(De Ingangsdatum van het pensioen werd gesteld op de dag van de aanvraag, conform het bepaalde bij art. 11 van de Wet van 21 november 1924 (Stb 522), inhoudende dat als een pensioenaanvraag wordt gedaan meer dan twee jaar na de datum waarop het pensioen had kunnen ingaan, de datum van de aanvraag wordt aangehouden).

Zou er geen sprake zijn geweest van verlenging van de mandaten van de NSB-Kamerleden, dan deugen al deze pensioengrondslagen niet.

Dat het de opvatting van de na-oorlogse Voorlopige Staten-Generaal was dat ook de mandaten van de NSB-Kamerleden tijdens de oorlog als verlengd beschouwd moesten worden, is een parlementair-historische vervalsing.

In de door de ambtelijke werkgroep genoemde discussies in de Voorlopige Staten-Generaal traden niet twee opvattingen aan het daglicht, maar drie.

En juist die derde, die door de ambtelijke werkgroep verdonkeremaand wordt, was de dominantie opvatting van wat de ambtelijke werkgroep het (nood)parlement noemt.

Deze opvatting hield in dat het mandaat van de Kamerleden door het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal verlengd, althans hersteld was.

En dit betekent dan dat alleen de mandaten van de bona-fide Kamerleden verlengd althans hersteld waren, want art. 3, eerste lid, van het Besluit zonderde de uitgezuiverde Kamerleden uitdrukkelijk uit.

Voor de stelling dat ook de mandaten van de NSB-Kamerleden als in de oorlog verlengd moeten worden beschouwd is dan ook noch in de opvatting van de na-oorlogse regering, noch in de opvatting van het na-oorlogse parlement belangrijke steun te vinden.

De drie hierboven aangeduiden opvattingen traden als volgt naar voren.

De eerste opvatting was die van de na-oorlogse regering, welke door haarzelf in de Memorie van Antwoord bij het Wetsontwerp Voorlopige Staten-Generaal als volgt werd ver-

woord:

"Naar de meening van de regering verkeerden de Leden van de Staten-Generaal voor 10 mei 1940 in zooverre in een bijzondere positie, dat zij de laatste wettige representanten van het Nederlandse Volk waren; deze praesumptio iuris et de iure was evenwel in 1941, onderscheidenlijk 1943, uitgewerkt. Niet ontkent kan worden dat de bezetting grooten invloed heeft gehad op de staatkundige stroomingen; geenszins is de stelling te boud dat de afgelopen jaren tenminste dubbel tellen, zodat de redenen, welke den Grondwetgever ertoe hebben geleid, het mandaat van de Leden der Kamers na vier onderscheidenlijk zes jaar te doen vervallen, zich thans in veel sterkere mate doen gelden".

(Handelingen der Staten-Generaal, Bijlage Tijdelijke Zitting TK 1945, MvA, blz. 13).

en:

"Voorop zij gesteld dat de Grondwet, naar de mening der regering steeds haar kracht heeft behouden. Dit bracht mede, dat de Eerste en Tweede Kamer geacht moesten worden, als permanente Instituten, alsnog te bestaan, zij het, nu ingevolge de bezetting de verkiezingen op het daarvoor voorgeschreven tijdstip niet konden plaatsvinden, als instituten zonder inhoud. In dezen gedachtengang past de opvatting, dat de Kamers eerst weer kunnen functioneeren, wanneer zij bestaan uit leden die representatief geacht kunnen worden voor de in het Nederlandsche volk levende staatkundige meeningen". (Idem)

En tijdens de mondelinge debatten over dit Wetsontwerp werd dit regeringsstandpunt door Minister Beel in de volgende bewoordingen weergegeven:

"Mijnheer de Voorzitter! Wij bevinden ons in staatkundig opzicht in een Impasse. In 1941 verstreek de zittingsduur van de reeds in 1937 gekozen leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in 1943 die van de leden der Eerste Kamer. Verkiezingen welke daarna hadden moeten plaatsvinden, bleven ten gevolge van de bezetting uit. Sedert de bevrijding kennen wij diensgevolge de Kamer enkel als Instituut met ontbrekende leden".

(Handelingen der Staten-Generaal, Tijdelijke Zitting 1945 - II, blz. 60).

en:

"Een verlenging van de zittingsduur der in 1937 gekozen leden dezer Kamer zonder meer kan naar de opvatting der regeering niet de oplossing bieden. De Grondwetgever acht onder normale omstandigheden een aftreden der leden van de Tweede Kamer reeds na vier jaren geboden; hoeveel te minder aanleiding is er dan om thans, nu negen jaren verstreken zijn sedert de leden dezer Kamer zijn gekozen, waaronder vijf jaren met een geheel abnormaal karakter, te volstaan met een continuatie zonder meer! Dit is - Mijnheer de Voorzitter - naar het oordeel van de regeering moeilijk verenigbaar zowel met de letter als met de geest der Grondwet". (Idem)

De tweede opvatting was die van een beperkt aantal leden van de Tweede Kamer der Tijdelijke Staten-Generaal en werd in het Voorlopig Verslag bij het Wetsontwerp Voorlopige Staten-Generaal als volgt tot uitdrukking gebracht:

"Sommige andere leden deelden de mening, dat de "tijdelijke" Kamer hetzelfde in de Grondwet geregelde lichaam is als de Tweede Kamer der Staten-Generaal van voor mei 1940. Toch zij waren het niet eens met de opvatting, dat de mandaten der leden verlengd of hersteld moesten worden om deze Kamer weer bijeen te kunnen roepen. Zij erkenden, dat de zittingstermijnen, genoemd in de art. 88 en 94 der Grondwet, naar de letter verstreken zijn, doch sedert de invoering van een constitutioneel bestel is het in Nederland nooit voorgekomen, dat een Kamer verdwijnt voordat zij een opvolgster heeft. Men had kunnen aannemen, dat de zittingsduur der leden tijdens de bezetting slechts geschorst was en dat deze termijn bij de bevrijding herleefde. Dan was er bij de bevrijding automatisch weer een Volksvertegenwoordiging geweest, die tezamen met de regering de wetgevende macht had kunnen uitoefenen. Met dit doel voor oogen hebben toch ook verreweg de meeste leden der beide Kamers gedurende de bezettingsperiode er vanaf gezien voor hun Ildmaatschap te bedanken; zij bleven op

hun post om bij de bevrijding paraat te kunnen zijn".
(Handelingen der Staten-Generaal, Bijlagen Tijdelijke Zitting TK 1945, VV, blz. 6).

Maar de derde opvatting was de meerderheidsopvatting van de toenmalige Tweede Kamer, welke in het Voorlopig Verslag in de volgende bewoordingen is terug te vinden:

"Het mandaat van de leden der Kamers, die in mei 1940 zitting hadden is, zo meende men vrij algemeen, door het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal verlengd, althans hersteld. Zij het ook, dat dat besluit een sterke beperking van de taak en de bevoegdheden der Staten-Generaal inhoudt. Deze verlenging of dit herstel van de mandaten, waarbij wordt afgeweken van de art. 88 en 94 der Grondwet, was een noodzakelijk gevolg van de omstandigheden, waarin ons land door de Duitsche bezetting is komen te verkeren. Omstandigheden, welke beletten, dat op den daarvoor in de Grondwet bepaalde tijd verkiezingen werden gehouden". (idem, blz. 5)

De tweede en de derde opvatting vinden elkaar in zoverre, dat beide stromingen in de Kamer van mening waren dat de Tijdelijke Staten-Generaal de grondwettelijke Staten-Generaal vormden.

In het hier aan de orde zijnde Voorlopig Verslag werd dit als volgt weergegeven:

"De voornaamste reden voor zodanige beschouwing is echter, dat de thans bijeengeroepen Kamer bezwaarlijk besluiten kon nemen voordat klaarheid geschapen is omtrent haar eigen karakter. Hieromtrent was de algemeene opvatting, dat de thans bijeengeroepen Staten-Generaal, al wordt deze aangeduid als "tijdelijk" de Grondwettelijke Staten-Generaal zijn". (idem, blz. 5).

Dit werd ook door de regering in hoofdlijnen bevestigd en deze voegde hier in de onderhavige Memorie van Antwoord aan toe:

"Of men nu van een verlenging of herstel der mandaten, dan wel van een college sui generis wil spreken, is naar de meening der Regering irrelevant".
(Handelingen der Staten-Generaal, Bijlagen Tijdelijke Zitting TK 1948, MvA, blz. 14).

De regering gaf daarmee aan dat zij het een kwestie van academische aard achtte of de mandaten geacht moesten worden verlengd of hersteld te zijn, dan wel dat mandaten geacht moesten worden zonder meer te zijn gecontinueerd.

Nu was deze kwestie voor het toen aan de orde zijnde wetsontwerp wellicht van academisch belang, maar zo niet voor het hier aan de orde zijnde vraagstuk.

Immers indien de mandaten geacht moeten worden zonder meer verlengd te zijn geweest, dan zou dit betekenen dat daarmee ook de mandaten van de NSB-Kamerleden zouden zijn verlengd, voorzover deze laatsten tenminste niet uit andere hoofde reeds eerder hun Kamerlidmaatschap hadden verloren.

Het bleek echter dat slechts een klein aantal Kamerleden de opvatting was toegedaan dat de mandaten zonder meer verlengd waren; de Handelingen spreken in dit verband zoals geciteerd, van "sommige andere leden".

Het merendeel van de Kamerleden huldigde echter de opinie, dat de mandaten werden verlengd, althans hersteld door het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal; de Handelingen spre-

ken hier, zoals geciteerd, van "zo meende men vrij algemeen".

Deze meerderheidsopvatting werd tijdens de mondelinge behandeling van het Wetsontwerp Voorlopige Staten-Generaal als volgt geformuleerd door de respectievelijke Kamerleden:

de heer Schouten:

"Aan het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal van 2 augustus jl., Staatsblad no. F131, moet deze betekenis worden toegekend, dat de mandaten der leden der Kamers zijn verlengd, dan wel hersteld".

de heer Joekes:

"Nu zijn dan krachtens dat Koninklijk Besluit van 2 augustus jl., de Staten-Generaal weer in zoverre hersteld, dat de nog aanwezige Kamerleden wederom tot hun taak worden geroepen, met dien verstande, dat tevoren een zekere schifting zou plaats-hebben, een zuivering ten aanzien van die leden, die aan bepaalde voorwaarden niet voldeden".

de heer Effendi:

"Mijnheer de Voorzitter. De Regering heeft, wellicht na lang aarzelen, dit Wetsont-werp bij de Kamer ingediend. Vooraf is een Koninklijk Besluit nodig om de bestaande Kamer tot nieuw leven te brengen. Via dit wetsontwerp wil zij bij de Voorloopige Staten-Generaal belanden".

(Handelingen der Staten-Generaal, Tijdelijke Zitting 1945 - II, blz. 14, 28 en 37).

Zoals gezegd, zijn in deze opvatting dan uitsluitend de mandaten van de bonafide Kamerle-den verlengd, althans hersteld, en niet die van de NSB-Kamerleden, nu deze laatste krachtens het bepaalde in art.3, eerste lid, van het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal uitdrukkelijk werden uitgezonderd.

Men pleegt dus een ernstige en ontoelaatbare parlementair-historische vervalsing, indien men ingang tracht te doen vinden - zoals het ambtelijk rapport en de Minister van Binnen-landse Zaken trachten te doen -, dat, nu de meerderheid van de Tweede Kamer der Tijde-lijke Staten-Generaal van mening was dat de mandaten van de leden van deze Kamer als verlengd of hersteld moesten worden beschouwd, dit automatisch ook zou gelden voor de niet tot de Tijdelijke Staten-Generaal toegelaten uitgezuiverde Kamerleden.

Men kan dus terecht constateren dat de toenmalige Kamerleden van de Tijdelijke Staten-Generaal zich op goede gronden op het standpunt stelden dat zij ook na 15 september 1941 Kamerleden waren gebleven, omdat zij daarbij uitsluitend op zichzelf doelden als leden van het "noodparlement" en niet op de uitgezuiverden.

Maar het raakt kant noch wal om uit deze constatering te willen afleiden dat deze zittenden Kamerleden daarmee beweerden of wilden beweren dat ook de mandaten van de uitge-zuiverde Kamerleden waren verlengd.

De ambtelijke werkgroep schroomde niet alleen niet om de misvatting dat ook het mandaat van de uitgezulverde Kamerleden - en daarmee ook van Rost van Tonningen - door de Tweede Kamer zelf als verlengd werd beschouwd, de wereld in te helpen, maar eveneens niet om daarvoor nog zogenaamd "steun te zoeken" bij de Wet van 11 mei 1946.

Maar deze wet had, zoals is uiteengezet, slechts betrekking op en trof regelingen voor de in 1945 zittende Kamerleden, d.w.z. alleen voor de niet-uitgezulverde Kamerleden.

Het ambtelijk rapport schrijft in dit verband ondermeer:

"Toen als gevolg van de Verordening 152/1941 geen schadeloosstelling meer werd betaald, is er aandrang uitgeoefend om geen ontslag te nemen. Dit betekende voor vele leden van de Tweede Kamer - die toen nog konden menen lid te zijn, een offer; immers pas bij ontslag zou aanspraak op pensioen ontstaan. De Wet van 11 mei 1946 beoogt in deze zinswijze recht te doen aan hen, die gevolg hebben gegeven aan de oproep geen ontslag te nemen als lid der Staten-Generaal waardoor de toenmalige pensioenregeling niet op hen van toepassing werd" (blz. 11).

Deze passage is ontleend aan het hierboven reeds geciteerde uit het Voorlopig Verslag met betrekking tot deze wet.

3.c.4 De NSB-Kamerleden om vaderlandslevende redenen op hun post gebleven volgens de ambtelijke werkgroep

Zonder enig spoor van gêne suggereert de ambtelijke werkgroep hier dat een en ander ook betrekking had op de NSB-Kamerleden.

Het is toch wel een gotspe om te suggeren dat ook op de NSB-Kamerleden aandrang zou zijn uitgeoefend om op hun post te blijven en dat deze laatsten daaraan gevolg zouden hebben gegeven, omdat zij "de overtuiging waren toegedaan dat het Hooge College intact diende te blijven, ter voorkoming van vervanging door een ander, ongewenscht orgaan, alsmede opdat er bij de terugkeer van de Regeering overeenkomstig de constitutionele eischen zou kunnen worden geregeerd" zoals het Voorlopig Verslag van de Wet van 11 mei 1946 het formuleert. En het gaat eveneens alle perken te buiten om te suggereren - zoals de ambtelijke werkgroep schaamteloos doet -, dat ook de daarop aansluitende passage mede op de NSB-Kamerleden betrekking had: "Dit aanblijven bracht evenwel financiële offers van allerlei aard met zich mede, vooral omdat het verwerven van een anderen passenden werkkring voor de leden der Kamer in bezettingstijd met haast onoverkomelijke moeilijkheden gepaard ging, voorzover zij al niet van hun vrijheid waren beroofd".

Het is schandelijk dat de ambtelijke werkgroep zonder omhaal suggereert dat ook de NSB-Kamerleden om vaderlandslevende redenen geen ontslag als Kamerleden zouden hebben genomen gedurende de oorlog en daarmee bewust van op dat moment ingaande pensioenrecht hebben afgezien. Het is tenslotte een ongehoorde brutaliteit en tevens een ernstige schoffering van de Tweede Kamer dat de ambtelijke werkgroep haar "analyse" van de Wet van 11 mei 1946 tenslotte afrondt met de volgende bewoordingen:

"Hoewel het op het eerste gezicht merkwaardig aandoet dat Rost van Tonningen op een gegeven moment is aangemerkt als Kamerlid, overleden in actieve dienst, past het

In de zienswijze die van de zijde van de Tweede Kamer werd (en wellicht nog wordt) gehuldigd". (blz. 12).

De ambtelijke werkgroep voert deze "juridische" waarvertoning kennelijk op, opdat Binnenlandse Zaken overeind zou kunnen houden dat het rechtmatig en regelmatig zou zijn geweest dat in alle pensioenbeschikkingen die ten gunste van NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen werden getroffen, van een verlengd mandaat wordt uitgegaan.

De pensioenbeschikking van de weduwe Rost van Tonningen zette daarbij de toon en is ook in deze richtinggevend geweest voor de daarop volgende pensioenbeschikkingen.

Specifiek wat betreft Rost van Tonningen komen daar nog de volgende punten bij.

3.c.5 Opzettelijke mis-interpretatie van de Wet van 1 augustus 1956.

Op het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen is bij KB van 1956 het principe van de diensttijdtoets toegepast.

Bij Wet van 1 augustus 1956 was een wijziging tot stand gebracht in de Wet van 21 november 1924, waarbij de Kamerlid-weduwenpensioenen werden aangepast volgens dit principe. Deze diensttijdtoets hield in:

1. Het pensioen van de weduwe van hem die overlijdt als lid van de Tweede Kamer ging bedragen de helft van het pensioen, waarop het Kamerlid aanspraak zou hebben kunnen maken als hij als 65-jarige was afgetreden;
2. Het pensioen van de weduwe van hem die als gewezen Kamerlid overlijdt, hetzelfde ging bedragen als dit overlijden plaatsvindt in een periode gelijk aan en aansluitend op het tijdvak waarin hij laatstelijk lid van de Tweede Kamer is geweest, doch tenminste twee jaren en ten hoogste zes jaren.

Deze Wet vormde aanleiding om het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen te herzien.

Dienovereenkomstig werd haar pensioen in 1956 herberekend met diensttijdtoets van 6 juni 1945 - zijnde de overlijdensdatum van Rost van Tonningen - tot 19 februari 1959 - zijnde de datum waarop de datum waarop Rost van Tonningen 65 jaar zou zijn geworden.

Om de weduwe Rost van Tonningen überhaupt met een pensioen te kunnen begunstigen, moest zij in 1950 worden ingedeeld in de categorie van "afgetreden Kamerlid" danwel van "Kamerlid overleden in actieve dienst".

Artikel 2 van de Wet van 21 november 1924 bepaalde immers dat, om voor een pensioen in aanmerking te komen, men moest zijn de weduwe van een afgetreden Kamerlid of een Kamerlid overleden in actieve dienst.

De beschikking waarbij in 1950 Kamerlidpensioen aan de weduwe Rost van Tonningen werd toegekend, werd zo ingericht dat Rost van Tonningen daarin werd voorgesteld als een Kamerlid overleden in actieve dienst.

Alvorens echter Rost van Tonningen kon worden gepresenteerd als Kamerlid overleden in actieve dienst, moest aangenomen worden dat ook zijn mandaat als Kamerlid als verlengd moest worden beschouwd. Maar de consequentie van een dergelijke constructie, namelijk dat de oorlogsjaren van 15 september 1941 tot zijn dood dan ook voor deze landverrader als jaren van pensioenopbouw zouden moeten gelden, durfde men op Binnenlandse Zaken vooralsnog niet aan.

Men verzoon daarom vervolgens dat uit de Wet van 11 mei 1946 zou volgen, dat ten aanzien van de uitgezuiverde Kamerleden deze periode voor de pensioenberekening buiten toepassing diende te worden gelaten.

Om voor deze juridische verdraaiing verder steun te vinden, werd ook art. 2 van de Wet van 1 augustus 1956, waarin de diensttijdtoetsing werd geregeld, opzettelijk onjuist geïnterpreteerd.

In het ambtelijk rapport wordt namelijk gesteld dat "blijkens het pensioendossier van de weduwe Rost van Tonningen bij de herberekening van het weduwenpensioen in 1956 op grond van art. 2, tweede volzin (-) de periode van 15 september 1941 tot 6 augustus 1945 (werd) weggelaten, t.w. de tijd waarover niet de uitkering ex art. 11 van de Wet van 11 mei 1946 was, cq. zou zijn genoten (...)" (blz. 20).

Dit is echter een volstrekte misinterpretatie.

Artikel 2 van de genoemde wet luidt:

"Pensioenen van weduwen en wezen van overleden leden en overleden gewezen leden van de Tweede Kamer, welke met toepassing van de bepalingen van de Wet van 21 november 1924, Stb 522, zoals deze ingevolge deze wet zijn komen te luiden, tot een hoger bedrag zouden zijn toegekend, worden, voor zover het recht op pensioen niet is vervallen, te rekenen van de dag van inwerkingtreding dezer Wet, ambtshalve tot bedoeld bedrag verhoogd. De tijd, welke krachtens het bepaalde in artikel 12 van de Wet van 11 mei 1946, Stb G112, niet in aanmerking komt voor vergelding met pensioen, blijft ook voor de toepassing van dit artikel buiten toepassing.

Maar de periode van 15 september 1941 tot 6 augustus 1945 is nu juist wél de periode waarover ingevolge de Wet van 11 mei 1946 wel een uitkering werd genoten en de periode waarop in art. 2, tweede volzin, van de Wet van 1 augustus 1956 wordt gedoeld, is een heel ander tijdvak, nl. het tijdvak dat daarentegen juist valt buiten de eerstgenoemde periode.

Immers art. 12, eerste lid van de Wet van 11 mei 1946 luidt:

"De tijd, waarover ingevolge de bepaling van deze Wet een bezoldiging of schadeloosstelling wordt toegekend, komt mede in aanmerking voor vergoeding met pensioen of wachtgeld".

Wanneer dus in art. 2, tweede volzin van de Wet van 1 augustus 1956 wordt gesproken van "de tijd welke krachtens het bepaalde in artikel 12 van de Wet van 11 mei 1946 niet in aanmerking komt voor vergoeding met pensioenen", gaat het daarbij derhalve niet om de periode van 15 september 1941 tot 6 augustus 1945, maar juist om de daarbuiten vallende periode, met name het tijdsbestek vanaf de laatst ontvangen schadeloosstelling als Kamerlid na het losbarsten van het oorlogsgeweld tot 15 september 1941, zijnde de periode waarover ook aan de bona-fide Kamerleden achteraf geen enkele vorm van schadeloosstelling of pensioen werd toegekend.

Nu de Wet van 11 mei 1946, gelet op het bepaalde in art. 11 van deze Wet, alleen betrekking had op niet-uitgezuiverde Kamerleden, kan uit de slotzin van het hierboven geciteerde art. 2 niet anders worden afgeleid, dan dat de wetgever er bij de Wet van 1 augustus 1956 zonder meer vanuit is gegaan dat alleen de weduwen en wezen van overleden (gewezen) "goede" Kamerleden op de bedoelde pensioenverhoging aanspraak zouden maken en zouden kunnen maken.

Verre van dat aan de Wet van 1 augustus 1956 termen vallen te ontleenen om pensioenuitkeringen aan NSB-Kamerleden en hun nabestaanden te rechtvaardigen, moet integendeel juist ook uit deze wet, met name gelet op de slotzin van art. 2, worden afgeleid dat althans bij de na-oorlogse wetgever nimmer de bedoeling heeft voorgestaan Kamerlidpensioenen aan NSB-Kamerleden of hun nabestaanden mogelijk te maken.

Tussen haakjes geldt dat de slotzin van art. 2 van deze Wet van 1 augustus 1956 dus evenmin kan worden ingeroepen om het buiten beschouwing laten van de periode september 1941 tot augustus 1945 voor de pensioenberekening van de (nabestaanden van) NSB-Kamerleden van een "wettelijke" grondslag te voorzien.

Overigens is het natuurlijk absurd om aan de ene kant, zogenaamd op basis van de Wet van 11 mei 1946 maar in feite volkomen naar willekeur, de periode september 1941 tot augustus 1945 voor de pensioenberekening van de (nabestaanden van) NSB-Kamerleden buiten beschouwing te laten (waarbij men er - geheel ten onrechte - vanuit gaat dat de mandaatverlenging in de oorlog ook voor NSB-Kamerleden gold) en aan de andere kant in het geval van de weduwe Rost van Tonningen te moeten aannemen, ook al is het maar bij wijze van fictie, dat Rost van Tonningen na zijn dood nog 13 jaar als Kamerlid zou hebben moeten gelden, nu redelijkerwijs aan te nemen is dat hij - indien hij was blijven leven en niet de doodstraf zou hebben gehad - bij zijn berechting als bijkomende straf in elk geval uit zijn kiesrecht zou zijn ontzet en het Kamerlidmaatschap onwaardig zou zijn bevonden. Deze bijkomende straffen op grond van het Besluit Buitengewoon Strafrecht en het Tribu-

naalbesluit hadden hem immers - had hij geen zelfmoord gepleegd - naar alle waarschijnlijkheid staan te wachten, indien hij niet gestraft zou zijn met de doodstraf, ware het tot een berechting gekomen.

Omdat de grondslag van de pensioenbeschikking van 1950 met betrekking tot de weduwe Rost van Tonningen, dat haar man was overleden als Kamerlid in actieve dienst natuurlijk volstrekt onhoudbaar was, werd bij de nieuwe pensioenbeschikking van 1956 met betrekking tot de diensttijddoortelling plotseling de andere grondslag gekozen, namelijk dat de weduwe Rost van Tonningen had te gelden als de weduwe van een persoon die als gewezen Kamerlid overleden was.

Maar om voor deze diensttijddoortelling in aanmerking te komen was het, gelet op het bepaalde in de Wet van 1 augustus 1956, nodig dat dit overlijden had plaatsgevonden in "een periode gelijk aan en aansluitend op het tijdvak waarin hij laatstelijk lid van de Tweede Kamer is geweest, doch tenminste van twee jaren en ten hoogste van zes jaren".

Indien uitgegaan wordt van de - overigens onjuiste - veronderstelling dat ook de weduwe Rost van Tonningen in principe in aanmerking kwam voor toepassing van diensttijddoortelling - onjuist omdat haar überhaupt geen recht op pensioen toekwam -, dan zou haar hier alleen maar recht op toekomen indien haar man zou zijn overleden in de periode gelijk aan het tijdvak waarin hij laatstelijk Kamerlid was.

Aangezien Rost van Tonningen overleed op 6 juni 1945 en op 15 september 1937 Kamerlid werd, zou zij dan slechts voor diensttijddoortelling in aanmerking komen als hij in elk geval geacht moet worden Kamerlid te zijn geweest tot ten minste 18 juli 1941. Moet hij geacht worden korter Kamerlid te zijn geweest, dan is hij niet overleden in "de periode gelijk aan het tijdvak waarin hij laatstelijk Kamerlid was".

Om te kunnen volhouden dat de diensttijddoortelling in elk geval in overeenstemming met de uitgangspunten van de Wet van 1 augustus 1956 zelf op de weduwe Rost van Tonningen is toegepast, moest de ambtelijke werkgroep derhalve vasthouden aan het idee dat Rost van Tonningen tenminste op 18 juli 1941 nog steeds Kamerlid was. En dit brengt ons bij het volgende punt.

3.c.6 Rost van Tonningen voorgesteld als Kamerlid na het aanvaarden van ambtelijke functies uit handen van de bezetter

In juli 1940 werd Rost van Tonningen benoemd tot "Commissaris voor de Marxistische Partijen" (SDAP, CPN, RSAP) en kreeg in dit verband van de bezetter opdracht om te pogen de SDAP gelijk te schakelen en dienstbaar te maken aan de vijand.

Vervolgens aanvaardde hij op 26 maart 1941 de ambtelijke functie van President van de Nederlandse Bank voor de Duitse bezetter en op 24 april 1941 de functies van Waarnemend Secretaris-Generaal van Financiën en Secretaris-Generaal van het Departement van Bijzondere Economische Zaken.

Artikel 99 van de Grondwet 1938 bepaalde in verband hiermee:

"een lid van de Staten-Generaal kan niet tegelijkertijd zijn Minister, vice-president of lid van de Raad van State, president vice-president of lid van of procureur-generaal of advocaat-generaal bij de Hoge Raad, noch president of lid van de Algemene Rekenkamer, noch Commissaris des Konings in een provincie. (...)

De Wet regelt voor zoveel nodig de gevolgen van de vereeniging van het lidmaatschap van een der beiden Kamers met andere dan de in het eerste lid uitgesloten, uit 's Lands kas bezoldigde ambten. Krijgsliden in werkelijke dienst, het lidmaatschap van een der beiden Kamers aanvaardende, zijn gedurende dat lidmaatschap van rechtswege op non-activiteit. Ophoudende lid te zijn, keren zij tot de werkelijke dienst terug".

Bepaald was dus: "De wet regelt voor zoveel nodig de gevolgen van de vereeniging van het lidmaatschap van een der beiden Kamers met andere dan de in het eerste lid uitgesloten, uit 's Lands kas bezoldigde ambten".

Een en ander is nader geregeld in de Non-activiteitswet en de Incompabiliteitswet.

De vraag is dus of, gelet op de bepalingen van deze wetten, het Kamerlidmaatschap en de ambtelijke functie die Rost van Tonningen vanaf 1940 ging uitoefenen verenigbaar waren.

En indien dat niet het geval is, wat daarvan de consequenties waren voor zijn Kamerlidmaatschap (voorzover hij moet worden verondersteld na de inval van de Duitsers nog Kamerlid te zijn geweest).

3.c.6.1 In strijd met het wettelijke systeem

Het Kamerlidmaatschap en het feitelijk uitoefenen van de bovengenoemde ambtelijke functies, die door Rost van Tonningen vanaf juni 1940 werden aanvaard, zijn op grond van de artikelen 1 en 8 van de Non-activiteitswet en artikel 2 van het Incompabiliteitsbesluit niet met elkaar te verenigen.

Bepaald wordt immers dat men, zolang men Kamerlid is, voor het uitoefenen van deze functies op non-activiteit staat.

Nu heeft Rost van Tonningen nimmer als Kamerlid op voet van art. 142 Kieswet 1896 ontslag genomen, zoals een aantal van zijn collega's in de mandaatsperiode tot 15 september 1941 wel heeft gedaan.

Maar hieruit kan niet - althans niet zonder meer - worden afgeleid dat hij in de periode volgend op de Duitse machtsovername tot het einde van zijn "mandaat" op 15 september 1941 voortdurend Kamerlid was of zichzelf als zodanig beschouwde.

Rost van Tonningen moet immers verondersteld worden het Duitse gezag en de bezetter-swetten volledig te hebben erkend en aanvaard, op grond van zijn uit de hierboven weergegeven daden gebleken ideologische gesteldheid.

Bovendien kan van een landverraderlijk element als Rost van Tonningen niet worden verwacht dat hij zich iets gelegen liet liggen aan de Nederlandse Wetten en rechtsorde.

Noch de Duitse bezetter, noch Rost van Tonningen zelf hebben zich dan ook hieraan gestoord en de laatste is onmiddellijk na zijn benoeming begonnen de bovengenoemde functies actief uit te oefenen.

Het rapport van de ambtelijke werkgroep van 13 juni 1986 stelt op dit punt:

"Gesteld zou kunnen worden dat het gaan vervullen van een functie die volgens het Incompatibiliteitsbesluit niet gelijktijdig met het lidmaatschap van de Tweede Kamer kan worden waargenomen, voor de betrokkene de verplichting meebrengt ontslag uit zijn Kamerlidmaatschap te vragen. Doet hij dat in feite niet, dan moet hij door te handelen zoals hij deed, geacht worden zodanig ontslag te hebben genomen" (blz. 25).

Dit moet zeker worden geacht worden voor Rost van Tonningen te zijn opgegaan.

Hij is immers de betrokken functies gaan uitoefenen, nadat hij tot Kamerlid was gekozen, daarmee tot uitdrukking brengend dat hij het Kamerlidmaatschap, voor zover hij dat op dat moment in zijn optiek nog bezat, bewust abandonneerde.

Derhalve moet worden aangenomen dat Rost van Tonningen met ingang van juni 1940, dan wel uiterlijk met ingang van 26 maart 1941, het Kamerlidmaatschap heeft geabandonneerd.

Het rapport van de ambtelijke werkgroep stelt echter:

"Anderzijds kan ook, uitgaande van de gedachte dat beperkingen op het passief kiesrecht zo strikt mogelijk geïnterpreteerd moeten worden, een meer formele benadering worden gekozen. Deze zou zijn dat het hier, in de zin van art. 99 van de Grondwet 1938 (zie bijlage B7), juist gaat om verenigbare betrekkingen (zij het met een verbod van gelijktijdige uitoefening), zodat van onvrijwillig verlies van het Kamerlidmaatschap door aanvaarding van die functies geen sprake kan zijn" (blz. 26).

Niet goed valt in te zien wat de ambtelijke werkgroep hier bedoelt met "een verenigbare betrekking met een verbod van gelijktijdige uitoefening".

Immers noch artikel 99 Grondwet 1938, noch de artikelen van de Non-activiteitwet en het Incompatibiliteitsbesluit sprekend van de uitoefening van Kamerlidmaatschap, maar van het Kamerlidmaatschap sec en het is juist dit lidmaatschap sec - en niet de uitoefening daarvan op zichzelf, dat ingevolge art. 1 van de Non-activiteitwet noodzakelijkerwijs ertoe leidt dat men voor de betrokken ambtelijke functies van rechtswege op non-activiteit komt

te staan, zodat uit het feit dat Rost van Tonningen zich aan non-activiteit in deze niets gelegen liet liggen, niet anders kan worden afgeleid dan dat hij inderdaad het Kamerlidmaatschap had geabandonneerd.

De ambtelijke werkgroep wekt met haar hierboven weergegeven visie de indruk voorstandster te zijn van een interpretatie waarin het - in strijd met de wettelijke regelingen - staatsrechtelijk mogelijk wordt geacht om tegelijkertijd Kamerlid te zijn en actief ambtelijke functies uit te oefenen, vallend onder de Non-activiteitswet, indien men zou weigeren het Kamerlidmaatschap bij het daadwerkelijk gaan uitoefenen van de betrokken ambtelijke functies vrijwillig prijs te geven.

Dit standpunt legitimeert een bewuste en weloverwogen schending van ons Staatsrecht en de huldiging hiervan impliceert dat men uit deze schending zelfs materieel voordeel trekt, met name in de vorm van een accumulatie van bezoldiging als ambtenaar en een schade-loosstelling als Kamerlid en een dubbele pensioenopbouw. Het uiteindelijk door de Minister van Binnenlandse Zaken en de ambtelijke werkgroep betrokken standpunt dat het Kamerlidmaatschap door Rost van Tonningen werd voortgezet toen hij daadwerkelijk de hier in het geding zijnde ambtelijke functies ging uitoefenen, brengt met zich mee dat hij - en daarmee ook zijn nagelaten betrekkingen - inderdaad de hem daarbij via de schending van het recht toevallende materiële voordelen heeft behaald en kunnen behalen zonder dat daar op zichzelf iets tegen te doen zou zijn of te zijn geweest.

Immers de periode van juni 1940, toen hij in betaalde ambtelijke dienst van de bezetter trad, tot 15 september 1941 wordt gerekend tot het tijdvak waarin door hem Kamerlidpensioenrechten (voor zijn weduwe) werden opgebouwd.

Indien zich een dergelijke unieke situatie als hier aan de orde zijnde voordoet, moet tenminste zeer zorgvuldig worden nagegaan of het betrokken Kamerlid bij het gaan uitoefenen van ambtelijke functies, vallende onder de Non-activiteitswet, inderdaad niet het Kamerlidmaatschap vrijwillig heeft prijsgegeven, waarbij, gelet op de daarbij op het spel staande staatsrechtelijke regels en belangen, in een dergelijk geval niet dient te gelden het adagium in dubio pro re, maar het adagium in dubio pro re publica, zodat aangenomen moet worden dat het Kamerlidmaatschap in een dergelijk geval vrijwillig is opgegeven tenzij het tegendeel blijkt.

Nergens blijkt uit dat Rost van Tonningen het Kamerlidmaatschap niet vrijwillig heeft opgegeven toen hij vanaf juni 1940 begon met het aanvaarden en daadwerkelijk uitoefenen van ambtelijke functies uit handen van de bezetter. Eerder omgekeerd wijst met name ook juist het feit dat hij deze functies is gaan uitoefenen er op dat hij na de Duitse inval het Kamerlidmaatschap heeft geabandonneerd.

In dit verband zijn irrelevant de opmerkingen op blz. 25 van het ambtelijk rapport dat

"het gaan vervullen door Rost van Tonningen van de genoemde functies niet heeft geleid tot het aanmelden van een opgevacanteerde plaats bij de Voorzitter van het centraal Stembureau en tot het benoemen van een opvolgend Kamerlid",

voorzover hiermee wordt gesuggereerd dat Rost van Tonningen dus Kamerlid zou zijn gebleven of heeft willen blijven. Immers niemand ander dan Rost van Tonningen zelf en zijn mede-NSB-ers hadden de hier bedoelde procedure in werking kunnen stellen en zij hebben dat niet gedaan, hetgeen eens te meer kan worden opgevat als een manifestatie van het feit dat deze landverraderskliek zich na de Duitse machtsovername aan het Nederlandse Staatsrecht, en de plaats van het parlement daarin, niets gelegen liet liggen.

De ambtelijke werkgroep trekt echter op blz. 26 de volgende conclusie:

"Hoewel toegesplitst op het geval Rost van Tonningen de redenering dat het Kamerlidmaatschap verviel, het meest aanspreekt, meent de werkgroep deze toch niet te kunnen volgen wegens de algemene betekenis die een dergelijke interpretatie zou hebben. Waar het gaat om wettelijk verankerde pensioen-aanspraken en om de uitleg van de rijkswijde van het grondrecht om gekozen te worden tot lid van een vertegenwoordigend orgaan, is de materieel-juridische benadering te zeer voor discussie vatbaar, dan dat zij met kracht kan worden volgehouden".

De huiverigheid van de ambtelijke werkgroep voor een interpretatie dat Rost van Tonningen door het aanvaarden en daadwerkelijk uitoefenen van de betrokken ambtelijke functies er blijk van heeft gegeven het Kamerlidmaatschap te hebben prijsgegeven wegens de gestelde "algemene betekenis die een dergelijke interpretatie zou hebben", kan alleen maar wantrouwen wekken omtrent de achterliggende bedoelingen van de werkgroep.

Immers de quasi-wetenschappelijke tweedeling die de werkgroep hier maakt tussen een "materieel-juridische benadering" en een "formeel-juridische benadering" en het gepraat over "de algemene betekenis" die aan een "materieel-juridische benadering" zou toevallen, moet worden afgedaan als juridische prietpraat.

Met de beste wil van de wereld valt immers niet in te zien hoe de hier aan de hand zijnde casus, die zich nooit eerder had voorgedaan en daarna ook nooit meer heeft voorgedaan en die overigens ook nog talrijke elementen van staatsnoodrecht bevat, in algemene juridisch-dogmatische bespiegelingen zou zijn te vatten en hoe uit welke benadering dan ook algemene gevolgtrekkingen te maken zouden zijn.

Het standpunt van de ambtelijke werkgroep dat zij "zich gebonden acht" ervan uit te gaan dat het Kamerlidmaatschap van Rost van Tonningen "door de aanvaarding van de vermelde functies in maart/april 1981 niet een einde nam" wordt dan ook geheel en al niet onderbouwd gelaten.

Dit standpunt gaat bovendien nog voorbij aan de kern van de zaak.

Het is immers niet primair de vraag of Rost van Tonningen door de aanvaarding van deze functies zijn Kamerlidmaatschap heeft verloren.

Het gaat daarentegen om de hier door de ambtelijke werkgroep ook zelf opgeworpen vraag

of Rost van Tonningen door het feitelijk gaan uitoefenen van deze functies geacht moet worden zijn Kamerlidmaatschap te hebben neergelegd. En deze vraag komt evident een bevestigend antwoord toe.

3.c.6.2 In strijd met diens subjectieve bedoelingen

Dat Rost van Tonningen ook wat betreft zijn subjectieve gesteldheid geacht moet worden al in een zeer vroeg stadium zijn Kamerlidmaatschap (als hij dit al nog bezat) te hebben geabandonneerd, blijkt ook uit de aantekeningen die hijzelf heeft nagelaten:

"Gegen Ende 1940 und in den Anfangsmonaten 1941 wurde immer deutlicher, dass die Absicht, die politischen Parteien in unserem Lande frei entwickeln zu lassen, aufgegeben worden war. Ich betrachtete meine politische Aufgabe in den Niederlanden als beendet und meldete mich im März 1941 freiwillig zum Dienst bei der SS. Da Krieg mit Sowjetrußland drohte, war ich überzeugt, an der Front mitkämpfen zu müssen. Zu meiner Überraschung widersetzte sich Seyss-Inquart meinen Plänen und trat via Reichleiter Himmler persönlich dazwischen. Auch Mussert bestand darauf, dass ich den Posten als Präsident der Niederländischen Bank und als Minister der Finanzen übernehmen sollte. Die Verhandlungen darüber dauerten vierzehn Tage. Himmler gab mir zu verstehen, dass meiner Bitte, um Einsatz in der Waffen-SS nicht entsprochen werden könne, da der Reichskommissar der Niederlande Seyss-Inquart mein dortiges Verbleiben verlangte". (blz. 21).

In maart 1941 beschouwde Rost van Tonningen dus zijn "politieke taken" als beëindigd.

Al eind 1940, begin 1941 geloofde Rost van Tonningen niet meer in het voortbestaan van de Nederlandse politieke partijen, voorzover niet al verboden en had hij de intentie om in vreemde krijgsdienst te treden.

Hieruit blijkt dat hij zichzelf in ieder geval al vóór maart 1941 subjectief niet langer als Kamerlid beschouwde.

3.c.6.3 In strijd met een beoordeling naar staatsnoodrecht

Maar zelfs als onomstotelijk zou vast staan dat Rost van Tonningen zich als Kamerlid bleef beschouwen zou in laatste instantie naar staatsnoodrecht moeten worden beoordeeld of hij inderdaad na de aanvaarding van de betrokken functies nog als zodanig zou moeten gelden. Een en ander dient daarom naar staatsnoodrechtelijke normen te worden beoordeeld, omdat in dat geval de situatie aan de orde was, die afwijkt van het geldende staatsrecht en waarvoor de normaal toepasselijke regelingen geen oplossing bieden.

De Grondwet en de staatsrechtelijke regelingen voorzien immers niet in een situatie waarin ten gevolge van een vreemde bezetting het parlement niet meer functioneert en het Kamerlidmaatschap in elk geval feitelijk niet meer wordt uitgeoefend.

De normale regelingen voorzien er evenmin in wat er gebeurt met Kamerleden die in een dergelijke situatie zich nog wel als Kamerlid beschouwen, maar desondanks doelbewust in ambtelijke dienst van de vijand treden.

Rechtsvinding van staatsnoodrecht vormt altijd een moeilijke opdracht.

Ten onrechte heeft de ambtelijke werkgroep, indien zij al de mening was toegedaan dat voldoende vast staat dat Rost van Tonningen niet vrijwillig afstand heeft gedaan van zijn Kamerlidmaatschap toen hij ambtelijke functies in dienst van de vijand ging uitoefenen, geen enkele poging ondernomen om de dan in haar ogen ontstane staatsrechtelijke situatie in staatsnoodrechtelijke termen te beoordelen. Daarmee heeft de ambtelijke werkgroep zich ten onrechte onttrokken aan de opdracht om haar oordeel terzake te baseren op wat in haar ogen het geldende staatsnoodrecht vormt.

Nu dit door de Minister van Binnenlandse Zaken en de ambtelijke werkgroep achterwege is gelaten, zal hier alsnog een poging worden genomen om tot een juiste rechtsvinding te komen, alhoewel het hier in de ogen van verzoekers gaat om een fictief geval. Er dient immers vanuit gegaan te worden dat Rost van Tonningen zijn Kamerlidmaatschap vrijwillig heeft prijsgegeven, toen hij ambtelijke functies in dienst van de bezetter ging bekleden.

Voor het vinden van staatsnoodrecht moet in elk geval zo veel mogelijk aansluiting worden gehouden bij de geest van de Grondwet en de bedoeling van de normale staatsrechtelijke regelingen.

Vast staat dat het de bedoeling is van art. 99 Grondwet 1938, in samenhang met de toepasselijke artikelen van de Non-activiteitwet en van het Incompabiliteitsbesluit, dat het Kamerlidmaatschap niet gepaard zou gaan met de uitoefening van de in het geding zijnde ambtelijke functies.

Dit gegeven levert op zichzelf al voldoende grond op voor de opvatting dat Rost van Tonningen geacht moet worden, desnoods tegen zijn wil, het Kamerlidmaatschap prijs te hebben gegeven toen hij deze functies ging uitoefenen.

Het gaat hier bovendien niet om zomaar onschuldige ambtelijke functies in dienst van de Staat der Nederlanden, maar ambtelijke functies uit handen van de bezetter en in dienst van de vijand, in welke hoedanigheden zware misdaden werd begaan tegen het Koninkrijk en haar bevolking. Juist ook aan dit specifieke element moet ingrijpende juridische betekenis worden toegekend voor een oordeel over de staatsrechtelijke norm in deze. Voorts moet nog rekening gehouden worden met het feit dat Rost van Tonningen deze functies alleen maar kon gaan uitoefenen met schending van zijn eed van trouw als Kamerlid aan de Grondwet en de Nederlandse wetten en ook bij de uitoefening van deze functies deze eed doorlopend heeft geschonden. Kamerleden die gedurende de oorlog hun eed van trouw niet gestand hebben gedaan, zijn na de oorlog van hun Kamerlidmaatschap vervallen verklaard, waarbij zij geacht moeten worden gedurende de oorlog geen Kamerlid te zijn geweest.

Tot slot geldt nog dat het onaanvaardbaar is en in strijd met iedere redelijk interpretatie van het Nederlandse staatsrecht, dat helaas voor onvermijdelijk zou moeten worden gehouden dat Rost van Tonningen juist uit zijn ernstige schendingen van de Nederlandse rechtsorde het hiervoor genoemde materie le voordeel zou hebben behaald van een verdere opbouw van Kamerlid-pensioenrechten voor (hem en) zijn vrouw, gepaard gaande met een volledige bezoldiging door de Duitsers.

Gelet op:

- a. de geest van de Grondwet en de betreffende normale Staatsrechtelijke regelingen;
- b. het bijzondere feit dat ambtelijke functies niet ten dienste van de Nederlandse Staat werden verricht, maar ten dienste van de vijand en het sterk misdadige karakter van deze uitoefening;
- c. de schending van de eed van trouw die heeft plaatsgevonden als zou moeten worden aangenomen dat Rost van Tonningen Kamerlid zou zijn gebleven;
- d. de onaanvaardbaarheid van de onvermijdelijkheid van het behalen van materieel voordeel juist uit de schending van de Nederlandse rechtsorde, waarvan in dat geval sprake zou zijn,

kan de toepasselijke staatsnoodrechtelijke norm niet anders luiden dan dat Rost van Tonningen bij de aanvaarding en uitoefening van de onderhavige ambtelijke functies geacht moet worden, desnoods tegen zijn wil, zijn Kamerlidmaatschap te hebben verloren.

Daarmee staat voldoende vast dat Rost van Tonningen in elk geval tot hooguit 26 maart 1941, toen hij President van de Nederlandse Bank werd, als Kamerlid kan worden beschouwd.

Op grond hiervan is, hoe men hier verder ook tegenaan kijkt, zijn "diensttijd" in elk geval te kort geweest om de weduwe Rost van Tonningen voor diensttijdtoekenning in aanmerking te doen komen. (vooropgesteld dat zij überhaupt voor pensioen in aanmerking zou komen, wat niet het geval is).

Het besluit van 1956 om alsnog 13½ fictieve Kamerlidjaren bij de "diensttijd" van haar man op te tellen en haar in het genot van een verhoogd Kamerlidpensioen te stellen op grond van deze diensttijdtoekenning, is derhalve genomen in strijd met het bepaalde in de Wet van 1 augustus 1956.

Zij had daar, hoe dan ook, geen recht op. Zelfs niet als men er vanuit gaat dat de Wet van 1 augustus 1956 in principe ook op haar van toepassing was.

4. VERDERE ONREGELMATIGHEDEN BIJ DE PROCEDURE INZAKE DE PENSIOENTOEKENNING IN 1950 AAN DE WEDUWE ROST VAN TONNINGEN

Zoals als eerder met citaten is aangetoond, bevat het rapport van de ambtelijke werkgroep herhaaldelijk opmerkingen waarin wordt onderstreept dat men in 1949/1950 maar al te graag de weduwe Rost van Tonningen een pensioen zou hebben willen onthouden, maar dat men toen daarvoor, ondanks flink zoeken, geen juridische mogelijkheden vond, zodat men in 1950 - contre coeur - tot pensioentoeekenning over moest gaan.

Er is al op gewezen dat het hier gaat om een larmoyante historische vervalsing, omdat de werkelijkheid was dat men op Binnenlandse Zaken de weduwe Rost van Tonningen maar al te graag ter wille wilden zijn met een Kamerlidpensioen en men zelfs niet schroomde voor verkrachting van (toenmalig) geldende wetten en het desnoods vervallen in absurditeiten als de stelling dat Rost van Tonningen tot zijn dood als actief Kamerlid moest worden beschouwd, om dit pensioen maar te kunnen geven. Koste wat het kost heeft men de weduwe Rost van Tonningen met een Kamerlidpensioen willen begunstigen.

Al in 1947 werden daarvoor de eerste stappen gezet.

Het ambtelijk rapport schrijft daarover zelf:

"In 1947 werd bij BiZa informatie ingewonnen over eventuele aanspraken van mevrouw Rost van Tonningen op pensioen als weduwe van een Kamerlid. Uit het pensioendossier blijkt niet of en hoe daarop is gereageerd. Wel blijkt uit een aantekening, dat bij de Pensioenraad geïnformeerd is, of mevrouw Rost van Tonningen uit anderen hoofde reeds pensioen genoot. Die vraag werd door de Pensioenraad in 1949 negatief beantwoord: Ingevolge aan Rost van Tonningen op grond van het Zuiveringsbesluit van 1944 verleend ontslag (bij beschikking van de Minister van Financiën van 23 november 1944) waren betrokken's pensioenrechten uit zijn ambtelijke functies vervallen (...)"

Op diezelfde bladzijde valt dan te lezen:

"In 1949 volgt een verzoek van een advocaat om toekenning van weduwepensioen aan mevrouw Rost van Tonningen".

Maar dat is in strijd met hetgeen op bladzijde vijf van datzelfde ambtelijk rapport staat. Daar valt te lezen:

"De pensioentoekenning geschiedde met ingang van 27 augustus 1947, omdat op die datum de pensioenaanvraag het departement bereikte".

Enerzijds wordt dus beweerd dat de aanvraag in 1947 werd gedaan, maar verderop wordt gesteld dat de aanvraag in 1949 plaatsvond.

Het betreft hier geen toevallige vergissing, maar hier treedt aan het daglicht dat men op het Ministerie van Binnenlandse Zaken nog steeds het een en ander te verbergen heeft ten aanzien van de gang van zaken met betrekking tot de toekenningsbeslissing.

4.1 Pensioenaanvraag bij Binnenlandse Zaken in strijd met art. 8 van de Wet van 21 november 1924

Er zijn sterke aanwijzingen dat inderdaad al in 1947, via de advocaat Lublink Weddik, informatie werd ingewonnen over een mogelijke pensioentoekenning en dat daarbij toen al een aanvraag werd ingediend bij Binnenlandse Zaken.

Binnenlandse Zaken had deze aanvraag af moeten wijzen of niet ontvankelijk moeten verklaren, omdat de weduwe Rost van Tonningen geen recht op pensioen toekwam, dan wel deze aanvraag moeten doorschulven naar de Minister van Financiën.

In de Wet van 21 november 1924, en wel in art. 8, wordt immers bepaald dat een dergelijke pensioenaanvraag moest worden gericht tot de Minister van Financiën.

Binnenlandse Zaken heeft dit echter niet gedaan en de aanvraag onder zich gehouden.

Op het Ministerie van Binnenlandse Zaken bevond zich in die tijd een Minister van christen-democratische hulze, terwijl op Financiën toen Minister Liefstinck zat. Kennelijk werd van de toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken, om het beleefd te zeggen een grotere coulance verwacht ten aanzien van de pensioenaanvraag dan van deze Minister van Financiën.

In 1947 durfde men het kennelijk niet aan om aan de weduwe Rost van Tonningen een Kamerlidpensioen te geven. De herinneringen aan de oorlog waren nog te vers.

De zaak werd daarom bij Binnenlandse Zaken op een laag pitje gezet. Toen twee jaar later - de restauratieve tendensen waren inmiddels alweer zo goed als voltooid - via de advocaat Sassen werd geïnformeerd naar de voortgang van de procedure, werd op Binnenlandse Zaken besloten om tot pensioentoekenning over te gaan. Op 6 mei 1950 kwam de Minister van Binnenlandse Zaken dan ook met een voordracht.

4.2 Pensioenvoordracht door Binnenlandse Zaken in strijd met art. 9 van de Wet van 21 november 1924

Ook dat was in strijd met de Wet van 21 november 1924. Art. 9 bepaalt immers dat het de Minister van Financiën is, die met een voordracht moest komen.

In art. 9 wordt duidelijk gesteld:

"De pensioenen worden op voordracht van de Minister van Financiën bij Koninklijk Besluit ten last van de Staat toegekend".

Niet voor niets is men bij de voorbereiding van de aanvraag met een grote boog om de Minister van Financiën heengelopen. Men kende immers de goedgunstige stemming op het departement van Binnenlandse Zaken, nu men daaromtrent al in 1947 voelhorens had uitgestoken.

De toenmalige Minister van Binnenlandse Zaken heeft deze beslissing in stilte voorbereid en hij heeft het ook achteraf niet gewaagd om het besluit aan de Kamer ter kennis te brengen, laat staan dat hij het heeft aangedurfd om zijn beweegredenen om de weduwe Rost van Tonningen pensioen toe te kennen aan de Kamer voor te leggen.

Er zijn sterke aanwijzingen dat de Minister van Financiën Liefstinck de kwestie van de pen-

sioenverlening in de Ministerraad van 2 januari 1951 aan de orde heeft gesteld, maar dat de daarover ontstane commotie is afgedempt.

4.3 Manifest onjuiste pensioengrondslag van de pensioenbeschikking van 1950 en pogingen tot verdoezeling door de ambtelijke werkgroep

In de pensioenbeschikking van 1950 moest een keuze gemaakt worden of Rost van Tonningen moest worden beschouwd als een "afgetreden Kamerlid" danwel als een "Kamerlid overleden in actieve dienst".

Art. 2 van de Wet van 21 november 1924 bepaalt immers dat, om voor pensioen in aanmerking te komen, men moest zijn de weduwe van een afgetreden Kamerlid of een Kamerlid overleden in actieve dienst.

Over dit probleem is kennelijk op Binnenlandse Zaken geruime tijd gedubt.

Uiteindelijk zag men geen andere oplossing op Binnenlandse Zaken dan om Rost van Tonningen aan te merken als Kamerlid "overleden in actieve dienst", omdat men tot de conclusie was gekomen dat men hem hoe dan ook niet kon zien als "afgetreden" in de zin van art. 92 Grondwet 1938 en art. 2 van de Wet van 21 november 1924.

Dit laatste wordt ook door de ambtelijke werkgroep bevestigd, waar zij schrijft:

"Rost van Tonningen heeft geen ontslag als Kamerlid genomen, en kon "dus" naar de toestand op zijn overlijdensdatum niet worden aangemerkt als "gewezen Kamerlid met aanspraken op pensioen" in de zin van art. 4, derde lid van de Wet van 1924. Hij moest "derhalve" worden beschouwd als een in actieve dienst overleden Kamerlid in de zin van art. 4, eerste lid" (blz. 17).

Het is maar goed dat de ambtelijke werkgroep hier het woordje "derhalve" zelf al tussen aanhalingstekens plaatste, waarmee ze aangeeft dat hier wel van een heel curieuze logica sprake is!

Het gaat toch immers alle perken te buiten dat Binnenlandse Zaken, om de weduwe Rost van Tonningen toch maar een pensioen te kunnen verstrekken, daarvoor willens en wetens een grondslag koos die volstrekt niet deugde.

Men was zich immers zeer goed bewust van het feit dat Rost van Tonningen in elk geval door het feit dat hij in vreemde krijgsmacht was getreden, zijn Kamerlidmaatschap van rechtswege had verloren, zodat hij louter al op deze grond uiteraard nooit met recht kon worden aangemerkt als een Kamerlid overleden in actieve dienst!

In plaats van over deze corruptie een vernietigend oordeel te geven, wekt de ambtelijke werkgroep soms zelfs de indruk deze schaamteloos ondeugdelijke keuze alsnog te willen billijken en doet zij weinig anders dan zich hierover uitsluitend in sussende bewoordingen uit te laten, dan wel aan dit gegeven in haar "analyses" geheel voorbij te gaan.

Zo schrijft zij:

"In 1949 is op het departement de vraag onderzocht of aan de weduwe Rost van Tonningen pensioen kon worden onthouden. Er kon toen geen bepaling worden gevonden op grond waarvan pensioenrechten van Kamerleden vervallen konden worden verklaard" (blz. II-III).

nota bene: er kon toen geen deugdelijke grondslag worden gevonden voor pensioentoekening en daarom werd in arremoede maar uitgegaan van de onjuiste fictie dat Rost van Tonningen tot aan zijn dood actief Kamerlid was gebleven.

en:

"Maar ook als men zou menen dat het mandaat ophield op 15 september 1941, dan nog zou dat voor het pensioenresultaat niets hebben uitgemaakt. Dan zou namelijk de weduwe Rost van Tonningen aangemerkt zijn als weduwe van een gewezen Kamerlid, met een diensttijdtoetsing die eveneens zou zijn geëindigd op 15 september 1941".

nota bene: Gelet op het eerder weergegeven citaat uit het rapport van de ambtelijke werkgroep achtte men nu juist geen termen aanwezig om Rost van Tonningen als afgetreden Kamerlid te kwalificeren, zodat men hem ook niet als een gewezen Kamerlid in de zin van de Grondwet 1938 en de Wet van 21 november 1924 meende te kunnen aanmerken.

en:

"Ten aanzien van Rost van Tonningen is kennelijk soms wel en soms niet er vanuit gegaan dat diens lidmaatschap voortduurde tot zijn overlijden" (blz. 7).

nota bene: Ook hier laat de ambtelijke werkgroep zich niet ontvallen dat deze gang van zaken toch wel uiterst vreemd is en dat tenminste n van beide opvattingen onjuist moet zijn!

en:

"De vraag rijst, waarom betrokkene niet is aangemerkt als weduwe van een overleden gewezen Kamerlid in de zin van art. 4, derde lid, van de Wet van 1924. Aan de keuze van het eerste lid (weduwe van een) in actieve dienst overleden Kamerlid lijkt een bepaalde gedachtengang ten grondslag te liggen, omtrent het voortduren van het mandaat van de in 1937 gekozen Tweede Kamerleden" (blz. 17).

nota bene: Aan deze keuze lijkt een andere gedachtengang ten grondslag te liggen, nl.: we kunnen de weduwe Rost van Tonningen ondanks alles toch van een weduwenpensioen voorzien als we ten aanzien van de feiten maar net doen of onze neus bloedt!

en:

"Voor het pensioenbedrag dat in het pensioenbesluit t.a.v. de weduwe Rost van Tonningen uit 1950 werd vermeld, maakte het niet uit of het pensioen werd gebaseerd op de eerste dan wel op het derde lid van art. 4 van de Wet van 1924" (blz. 18).

nota bene: Voor de hoogte van de uitkering maakte het dan wellicht niet uit, maar wel voor de regelmatigheid van de beslissing. De ambtelijke werkgroep zet hier de zaak op zijn kop: voordat de hoogte van de uitkering op voet van art. 4 aan de orde kon komen, dient eerst vast te staan dat er recht op uitkering op voet van art. 2 van de Wet van 1924 is ontstaan. Aangezien Binnenlandse Zaken zelf van mening was dat de gevraagde niet kon worden gestoeld op een afreden als Kamerlid en het in elk geval onjuist is dat Rost van Tonningen is overleden als Kamerlid in actieve dienst, is alleen al om deze reden helemaal geen recht op pensioenverlening ontstaan en heeft het dan ook verder geen zin om over de hoogte van het pensioen te praten, laat staan over de "juiste hoogte".

en:

"De vraag die dan rijst is, of de pensioentoekenning welke gebaseerd was op het eerste lid van art. 4 van de Wet van 1924, wel op een juiste keuze van de pensioencategorie is gegrond. Zoals beschreven, kon men hier verschillend over denken, al naar gelang men een aanhanger is van de theorie dat het mandaat van de in 1937 gekozen Tweede Kamerleden voortduurde na 15 september 1941 (in die visie is de gekozen pensioencategorie juist), dan wel voorstander is van de stelling dat dat mandaat juist op die datum eindigde (in die zienswijze is de gekozen pensioencategorie onjuist)" (blz. 18- 19).

nota bene: Dit is slechts als misleidend te kwalificeren! De gekozen pensioencategorie is en blijft in beide gevallen te enen male onjuist, omdat Rost van Tonningen ten onrechte als Kamerlid overleden in actieve dienst wordt aangemerkt!

en:

"Maar zelfs als men de in 1950 gekozen pensioencategorie onjuist zou vinden, wat voor nuttig effect, etc." (blz. 19).

nota bene: Men heeft geen keuze om óf het een óf het ander te vinden, de onjuistheid van de pensioencategorie staat vast.

en:

"De voorlopige conclusie uit het voorafgaande is, dat in 1950 aan mevrouw Rost van Tonningen op basis van de toen geldende wetgeving een weduwenpensioen niet kon worden onthouden. Wel is de daarbij gekozen categorie, waartoe betrokkene zou behoren, voor discussie vatbaar, etc." (blz. 19).

nota bene: Zomin als deze voorlopige conclusie juist is, is de onjuistheid van de gekozen pensioencategorie voor discussie vatbaar!

Het toppunt van onbeschaamdheid wordt wel bereikt, waar de ambtelijke werkgroep, die zich er heel goed van bewust was dat Rost van Tonningen hoe men het ook wendt of keert in elk geval tenminste zijn Kamerlidmaatschap had verloren toen hij in vreemde krijgsdienst trad, in het al eerder weergegeven citaat schrijft:

"Hoewel het op het eerste gezicht merkwaardig aandoet dat Rost van Tonningen op een gegeven moment is aangemerkt als Kamerlid, overleden in actieve dienst, past het in de zienswijze die van de zijde van de Tweede Kamer werd (en wellicht nog wordt) gehuldigd" (blz. 12).

Hier wordt elke logica getart.

De schaamteloosheid hiervan wordt nog versterkt door de suggestie dat de toenmalige Tweede Kamer en de huidige Tweede Kamer ook van oordeel zouden zijn dat Rost van Tonningen tot zijn dood als Kamerlid was te beschouwen.

Alsof de Tweede Kamer in zijn geheel dement is!

Deze verbale brutaliteit dient om te camoufleren dat ook de ambtelijke werkgroep onmogelijk raad kan schaffen als het erom gaat het pensioenbesluit met betrekking tot de weduwe Rost van Tonningen juridisch te verdedigen en te rechtvaardigen.

Zou dat openlijk worden erkend, dan zou dit de Minister van Binnenlandse Zaken ernstig in verlegenheid brengen.

Dit zou hem immers voor de noodzaak stellen om te pogen een verklaring te bieden voor de in het verleden door zijn voorganger gemaakte "vergissing".

Het gevaar was dan levensgroot geweest dat dan een publieke discussie zou zijn ontstaan over het verschijnsel dat behoudende geestverwanten van de Minister uit confessionele kringen na de oorlog verantwoordelijk zijn geweest voor restauratieve tendensen en het sauveren van personen met een niet al te fraal oorlogsverleden.

De toenmalige politieke situatie werd door oud-Minister Mansholt bij gelegenheid immers eens als volgt getypeerd:

"Er was een stroming in de KVP die alles met de mantel der liefde wilde bedekken. Met name in Brabant waren er veel collaborateurs onder katholieke politici geweest".

Tijdens de hoorzitting die op 24 november 1986 door de vaste Kamercommissie van Binnenlandse Zaken werd gehouden voor vertegenwoordigers van diverse organisaties van het verzet en van nazi-slachtoffers werd gewezen op de verslueringspolitiek, die in dezen door opeenvolgende kabinetten in de jaren 50 werd gevoerd en op het feit dat iedereen die zich hiertegen verzette door de media werd uitgemaakt voor fellow-traveller, knecht van Moskou of gewoon communist.

Velen die zich in dit verband niet het zwijgen lieten opleggen, werden verdacht gemaakt of anderszinds buiten spel gezet, zoals bijv. Presser, van Randwijk, J. Suljs, Werdhelm, J.B. Charles (W. Nagel).

Tijdens de genoemde hoorzitting in de Tweede Kamer noemde een woordvoerder het bovendien opmerkelijk dat het toekennen van het pensioen heeft plaatsgevonden in de periode van de oproep die paus Pius XII deed "om nu eens de nazi's clementie te geven", de zogenaamde "barmhartigheids-politiek".

In diezelfde 50er jaren dat de weduwe Rost van Tonningen een pensioen werd toegekend en op dit pensioen het principe van diensttijdtoetsing werd toegepast, werden een aantal mitigeringsmaatregelen afgekondigd t.a.v. uitgezuiverden, waarbij met name eerder opgelegd verval van pensioenrechten geheel of gedeeltelijk ongedaan werd gemaakt, zoals bij de besluiten van de Minister van Binnenlandse Zaken van 24 oktober 1952 en 17 januari 1956.

Toen tijdens de al genoemde hoorzitting in de Tweede Kamer een spreker van de Vriendenkring Neuengamme een aantal namen noemden van KVP- en CHU- Ministers die de weduwe Rost van Tonningen naar zijn mening zouden hebben beschermd, werd hij door de Voorzitter van de vaste Kamercommissie Hennekam - op instigering van het CDA-Kamerlid, afkomstig van de KVP-stam, Van der Burg - als buiten de orde afgehamerd.

5. ONREGELMATIGHEDEN EN WILLEKEUR MET BETREKKING TOT DE PENSIOENBESCHIKKING IN 1956

Bij de nieuwe pensioenbeschikking in 1956 werd de weduwe Rost van Tonningen nu opeens aangemerkt als weduwe van een gewezen Kamerlid.

De ambtelijke werkgroep merkte over deze omslag ten aanzien van pensioencategorie ondermeer op:

"Kennelijk heeft men toen (in 1956) ten departemente een eigen zienswijze - vergeleken met de hierboven veronderstelde gedachtengang bij de pensioentoekenning in 1950: nieuwe zienswijze - omtrent het einde van het mandaat als Kamerlid van betrokkene daarvoor in de plaats gesteld" (blz. 21).

Binnenlandse Zaken zou dus inmiddels een andere visie op de beëindiging van het mandaat van Rost van Tonningen hebben gekregen.

De betrokken pensioenbeschikking en de ambtelijke werkgroep laten echter in het ongewisse, wanneer het mandaat van Rost van Tonningen in deze nieuwe visie dan wel precies als beëindigd beschouwd werd.

Onduidelijk is dus tot welke datum Rost van Tonningen dan wel geacht werd Kamerlid te zijn geweest.

Binnenlandse Zaken beschikte kennelijk niet over stukken waaruit diensttijd van Rost van Tonningen kon worden afgeleid.

De ambtelijke werkgroep vermeldt immers:

"Ten aanzien van Rost van Tonningen beschikte het departement niet over zo'n opgave" (blz. 21).

5.1 Ontbreken van essentialia in strijd met art. 8 Wet van 1924 voor de beoordeling van de pensloenaanvraag

Ook dit was in strijd met het bepaalde in art. 8 van de Wet van 21 november 1924, waarin ten aanzien van de pensloenaanvraag wordt bepaald:

"Die aanvraag moet met overlegging van de voor de regeling van het pensioen benodigde stukken, worden ingediend bij Onzen Minister van Financiën".

De benodigde stukken ontbraken dus kennelijk, dan wel waren incompleet.

Maar ook hiervan werd door Binnenlandse Zaken klaarblijkelijk geen probleem gemaakt en bij gebrek aan richtinggevend gegevens op dit punt, werd de diensttijd van Rost van Tonningen bepaald zoals het BiZa het beste leek, nu eens zins beslissend, dan weer zo.

5.2 Willekeur t.a.v. de pensloencategorie

Ook aan deze willekeur nam de ambtelijke werkgroep geen aanstoot, nu zij schrijft:

"Wat hiervan zij, ook bij de herberekening van het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen in 1956 kan de voorlopige conclusie luiden dat daarbij niet buiten de kaders is getreden van de toen geldende wetgeving. Aan mevrouw Rost van Tonningen kon het herberekende pensioen niet worden onthouden. Wel is de keuze van de categorie waartoe betrokkene zou behoren voor discussie vatbaar. Mevrouw Rost van Tonningen viel echter, althans volgens de tot hertoe in het rapport besproken gegevens, onder één van beide toen geldende pensloencategorieën. De keuze voor een bepaalde categorie heeft voorts niet tot een ander pensioenresultaat geleid dan ingeval men in andere, in een bepaalde zinswijze omtrent het voortduren van het mandaat van de in 1937 gekozen Kamerleden juistere categorie had gekozen" (blz. 21).

De weduwe Rost van Tonningen kon om meerdere hierboven redenen geen aanspraken op pensioen ontlenen aan de Wet van 21 november 1924 en de Grondwet 1938 en kreeg derhalve in 1950 ten onrechte een pensioen toegemeten als weduwe van een in actieve dienst overleden Kamerlid. Aangezien zij ten onrechte onder de werking van de Wet van 21 november 1924 werd gebracht, werd zij eveneens ten onrechte in aanmerking gebracht om van de bij wetwijziging van deze Wet in 1956 doorgevoerde diensttijddoortelling mede profijt te trekken.

In het tegenovergestelde geval dat de weduwe Rost van Tonningen wél terecht aanspraken aan de Wet van 1924 zou ontlenen, zou vanzelfsprekend - althans in principe - ook de wetgeving van 1956 op haar betrekking hebben gehad.

In dit licht kan het geen verbazing wekken dat de Staatscommissie voor de pensioenwetgeving, de commissie-van Poelje - de juistheid van de beschikking waarbij aan de weduwe een pensioen was toegekend als weduwe van een in actieve dienst overleden Kamerlid zondermeer als gegeven nemende -, in 1954 tot de conclusie kwam dat als het principe van de diensttijddoortelling zou worden doorgevoerd, ook de weduwe Rost van Tonningen

daarvan mede profijt zou trekken.

De Staatscommissie-van Poelje had immers niet tot opdracht de juistheid van de pensioentoekenning aan de weduwe Rost van Tonningen in 1950 te onderzoeken, maar om een moderne pensioenwetgeving te ontwerpen, zodat het al dan niet regelmatig zijn van deze pensioentoekenning buiten haar blikveld bleef.

6. VERDERE MANIFESTE ONJUISTHEDEN IN DE PENSIOENBESCHIKKINGEN MET BETREKKING TOT DIETERS EN WOUDENBERG

Wakker geworden en aangespoord door het succes van de weduwe Rost van Tonningen met betrekking tot de pensioentoekenning en de verworven diensttijddoortelling, durfden de nog in leven zijnde NSB-Kamerleden en hun weduwen eveneens een pensioenaanvraag in te dienen. Over de periode 1956-1976 werden al deze aanvragen successievelijk gehonoreerd.

In de pensioenbeschikkingen van Dieters en Woudenberg wordt er vanuit gegaan, dat zij nota bene als Kamerlid zitting zouden hebben gehad tot 13 september 1945 (blz. 3 en 4 ambtelijk rapport).

In beide gevallen werd dus de periode van 15 september 1941 tot 6 augustus 1945 voor de berekening van de pensioenhoogte buiten beschouwing gelaten, maar - mirabele dictu - de periode van 6 augustus 1945 tot 14 september 1945 wél bij de pensioenberekening betrokken.

Deze laatste periode werd dus kennelijk gewoon betrokken bij het tijdvak waarover zij als Kamerleden werden beschouwd en blijkbaar duurde hun Kamerlidmaatschap in de visie van Binnenlandse Zaken dus voort tot nota bene 14 september 1945.

Op 6 augustus 1945 trad echter het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal in werking, zodat - zelfs in de visie dat ook de mandaten van de nationaal-socialisten ook in de oorlog werden verlengd - deze beide NSB-Kamerleden slechts uiterlijk tot de genoemde datum als Kamerlid zouden hebben kunnen gelden.

Derhalve is het ook in de visie dat de mandaten van de NSB-Kamerleden gedurende oorlog eveneens werden verlengd absurd en volkomen onjuist de beide nationaal-socialisten zelfs nog na de inwerkingtreding van het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal, en wel tot 14 september 1945, als Kamerlid te beschouwen en deze periode bij de pensioenberekening te betrekken.

De ambtelijke werkgroep tracht dit te "verklaren" door erop te wijzen dat 14 september 1945 de dag was waarop de rapportage van de zuiveringscommissie verscheen, maar dit doet niet af aan het feit dat op 6 augustus 1945 het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal in werking trad.

Ook reeds op deze grond zijn de pensioenbeschikkingen ten aanzien van Dieters en Woudenberg defectueus.

Overigens blijkt uit deze pensioenbeschikkingen nog dat Binnenlandse Zaken heeft geprobeerd ook deze nationaal-socialisten meer dan maximaal ter wille te zijn.

Tenslotte blijkt uit de navolgende passage uit het ambtelijk rapport hoezeer in alle gevallen de pensioenbeschikking ten aanzien van de weduwe van de weduwe Rost van Tonningen klakkeloos als voorbeeld heeft gedient voor de pensioentoekenningen aan de (weduwe van de) overige NSB-Kamerleden:

"In de voordracht aan de Koningin staat vermeld dat Ingevolge de - bij Dieters al ter sprake gekomen - Wet van 11 mei 1946, Stb G112, de tijd van 15 september 1941 tot 6 juni 1945 buiten beschouwing wordt gelaten voor de pensioenberekening. Hier is - blijkens de Minute voor deze voordracht - sprake van een verschrijving. De datum van 6 juni 1945 had moeten zijn 6 augustus 1945 (zie bij Dieters). Kennelijk heeft de opsteller van de minute tezeer de voordracht voor de pensioentoekenning aan de weduwe Rost van Tonningen als voorbeeld genomen" (blz. 4).

Bij de weduwe Rost van Tonningen is de Minister van Binnenlandse Zaken in de fout gegaan en heeft vervolgens deze lijn consequent doorgetrokken.

Tot op de dag van vandaag toe.

7. RECAPITULATIE EN SAMENVATTING

Uw Kamer is door de Minister van Binnenlandse Zaken in 1986 onjuist geïnformeerd over de rechtmatigheid en regelmatigheid van de pensioenbeschikkingen in de periode 1950-1976 met betrekking tot de NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen in het algemeen en met betrekking tot de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder.

Het daartoe opgestelde rapport van de ambtelijke werkgroep van het Ministerie van Binnenlandse Zaken deugt in dit verband van geen kanten.

De NSB-Kamerleden kwam geen recht op pensioenverstrekking toe.

Zij zijn immers niet "afgetreden" in de zin van art. 92 Grondwet 1938. Zij zijn - behalve Rost van Tonningen die toen al dood was - uit de Kamer gestoten, dan wel, al dan niet met terugwerkende kracht, van hun Kamerlidmaatschap vervallen verklaard. Dit kan niet op één lijn worden gesteld met "aftreden" in de zin van art. 92 Grondwet 1938 en art. 2 van de Wet van 21 november 1924.

Ook de voordracht voor de pensioenverlening van 1950 aan de weduwe Rost van Tonningen gaat ervan uit dat, gelet op het in de laatstgenoemde wet bepaalde, Rost van Tonningen, die eveneens niet was afgetreden, "dus" niet aangemerkt kon worden als "gewezen Kamerlid in de zin van art. 4, derde lid van de Wet van 1924" (blz. 17 ambtelijk rapport).

Gaat men ervan uit dat het begrip "aftreden" hier ruim moet worden genomen, en wel zodanig dat hieronder ook moet worden verstaan "uit de Kamer gestoten" en "van rechtswege van het Kamerlidmaatschap vervallen", dan houdt deze opvatting in dat het eerste na-oorlogse kabinet Inconstitutioneel heeft gehandeld door niet terstond aan de NSB-Kamerleden na hun uitzuivering, op voet van art. 92 Grondwet 1938, van rechtswege in het genot van een Kamerlidpensioen te stellen.

En in diezelfde opvatting was het eveneens ongrondwettig dat Rost van Tonningen, toen hij wegens landverraad onmiddellijk na de oorlog werd ingesloten, niet terstond een Kamerlidpensioen ontving.

Deze opvatting is dus absurd.

Niettemin beticht de Minister van Binnenlandse Zaken impliciet de na-oorlogse regering van dergelijk ongrondwettig gedrag, door het standpunt in te nemen dat latere kabinetten terecht alsnog, en wel met terugwerkende kracht, tot pensioenverlening hebben besloten.

In deze visie had dus aan Rost van Tonningen, wachtend in zijn cel op zijn eventuele doodvonnis, uitkering van een Kamerlidpensioen niet kunnen worden onthouden!

Deze volstrekt larmoyante "opvatting" van de ambtelijke werkgroep en de Minister van Binnenlandse Zaken is niet alleen in strijd met de duidelijk bedoeling van de grondwetgever van 1938, inhoudende dat om voor een Kamerlidpensioen in aanmerking te komen, men op een staatsrechtelijk correcte wijze zijn Kamerlidmaatschap moest hebben beëindigd, hetgeen wordt uitgedrukt in het gebruik van de term "aftredend" in art. 92. Zij is ook in strijd met een passende beoordeling naar staatsnoodrecht van het recht op Kamerlidpensioen na de oorlogstijd: indien het op grond van staatsnoodrechtelijke overwegingen mogelijk was Kamerleden uit hun Kamerlidmaatschap te stoten, dan wel - eventueel met terugwerkende kracht - van hun Kamerlidmaatschap vervallen te verklaren, dan is het alleszins redelijk om aan te nemen dat daarmee, eveneens op grond van het staatsnoodrecht, hun pensioenrechten eveneens vervallen waren.

Elke andere opvatting is a-historisch en houdt onvoldoende rekening met de in het geding zijnde aspecten, die zich slechts naar staatsnoodrecht laten beoordelen.

De opvatting dat de NSB-Kamerleden een Kamerlidpensioen niet kon worden onthouden, is dus volkomen onjuist: de NSB-Kamerleden hadden daar, onmiddellijk na hun uitstoting, geen recht op en dus ook later niet, laat staan met terugwerkende kracht!

Indien de NSB-Kamerleden zelf geen recht op pensioen hadden, dan geldt, gelet op het afgeleide karakter daarvan, datzelfde voor hun nagelaten betrekkingen.

Voor Rost van Tonningen komt daar nog bij, dat hij ook daarom geen aanspraken kon doen gelden op Kamerlidpensioen - en dus zijn weduwe evenmin -, omdat op grond van het Besluit Vrijandelijk Vermogen al zijn vermogensbestanddelen van rechtswege aan de Staat waren vervallen toen hij in Duitse krijgsdienst trad en daarmee zijn Nederlandse staatsburgerschap verloor.

De pensioentoekenningen waren derhalve onrechtmatig.

Zij zijn bovendien op onregelmatige wijze tot stand gekomen, waarbij ook andere wettelijke bepalingen en geldende rechtsregels zijn geschonden, dan wel verkeerd zijn toegepast.

Allereerst is bij alle pensioenbeschikkingen met betrekking tot de NSB-Kamerleden en hun nabestaanden aangenomen dat hun Kamerlidmaatschap na afloop van de zittingstermijn in september 1941 als verlengd moet worden beschouwd tot 14 september 1945.

Voor zover de meerderheid van de Voorlopige Staten-Generaal, in afwijking van het regeringsstandpunt, van menig was dat de mandaten van de in 1937 gekozen Kamerleden als verlengd moesten worden beschouwd, dan vormde volgens deze Kamermeerderheid het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal daartoe uitdrukkelijk de rechtsbasis. En in dit Besluit Tijdelijke Staten-Generaal werden de NSB-Kamerleden juist uitdrukkelijk uitgesloten, zodat noch in de toenmalige regeringsopvatting, noch in die van de toenmalige Kamermeerderheid steun te vinden is voor het later standpunt van de Minister van Binnenlandse Zaken dat ook de mandaten van de NSB-Kamerleden geacht moeten worden verlengd te zijn geweest. Dit betekent dat - als hun Kamerlidmaatschap al niet nog verder met terugwerkende kracht als vervallen moet worden beschouwd -, de zittingstermijn van de NSB-Kamerleden in elk geval uiterlijk op 14 september 1941 is geëindigd.

De verlenging van de zittingstermijn van ook de NSB-Kamerleden is voor het eerst geconstrueerd met het oog op de pensioentoekenning aan de weduwe Rost van Tonningen in 1950. Juist omdat de Minister van Binnenlandse Zaken toen (nog) niet durfde aan te nemen dat Rost van Tonningen als "afgetreden" moest worden beschouwd in de zin van art. 92 Grondwet 1938 en art. 2 van de Wet van 21 november 1924, bleef op grond van datzelfde art. 2 van de Wet van 1924 geen andere mogelijkheid over dan Rost van Tonningen aan te merken als "een in actieve dienst overleden Kamerlid", wilde men de weduwe Rost van Tonningen van een Kamerlidpensioen kunnen voorzien. Maar dan moest eveneens aangenomen worden dat ook het mandaat van hem als gedurende de oorlog als verlengd moest worden beschouwd.

Om het niet al te dol te maken, verzoon men daarbij op het Ministerie van Binnenlandse Zaken dat uit de Wet van 11 mei 1946 zou voortvloeien dat voor NSB-Kamerleden hun dienstjaren tussen 1941 en 6 augustus 1945 niet voor pensioenopbouw zouden mogen meetellen.

Daarna is, geheel in lijn daarmee, ook voor de andere NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen dezelfde plaat opgezet: ook hun mandaten werden verlengd geacht en ook hun

oorlogsjaren na 15 september 1941 telden niet mee voor de pensioenopbouw, zogenaamd op grond van de Wet van 11 mei 1946.

Zelfs uitgaande van een dergelijke mandaatverlenging, is het nog eens extra onjuist, dat deze NSB-Kamerleden geacht zouden moeten worden zitting te hebben gehad tot 13 of 14 september 1945, zoals in de pensioenbeschikkingen tot uitgangspunt is genomen.

Op 6 augustus 1945 trad immers het Besluit Tijdelijke Staten-Generaal in werking, dat de NSB-Kamerleden uitdrukkelijk van Kamerlidmaatschap uitsloot, zodat ook in de - onjuiste - visie dat ook de mandaten van de NSB-Kamerleden in de oorlog als verlengd moeten worden beschouwd, in elk geval hun Kamerlidmaatschap niettemin uiterlijk op 6 augustus 1945 eindigde. De periode van 6 augustus 1945 tot 13 of 14 september 1945 is dus - hoe dan ook - ten onrechte bij de pensioenberekening betrokken.

Overigens blijkt hieruit dat Binnenlandse Zaken de NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen bij de pensioenverlening meer dan maximaal terwille heeft willen zijn!

Wat betreft de pensioenbeslissingen inzake de weduwe Rost van Tonningen zijn er tenslotte nog de volgende onregelmatigheden.

In strijd met art. 8 van de Wet van 21 november 1924 is de aanvraag van haar in 1950 verkregen pensioen gericht tot de Minister van Financiën.

Eveneens in strijd met deze wet, en dan met name art. 9, is dat de voordracht tot verlening van het pensioen is gedaan door de Minister van Binnenlandse Zaken. Een dergelijke voordracht kon alleen rechtsgeldig geschieden door de Minister van Financiën.

Bovendien is in 1956 ten onrechte aangenomen, dat - hoewel de weduwe Rost van Tonningen toen plotseling als de weduwe van een overleden gewezen Kamerlid werd aangemerkt en daarmee dus impliciet werd erkend dat de beschikking van 1950, waarin zij werd aangemerkt als weduwe van een Kamerlid overleden in actieve dienst, niet deugde - in elk geval het Kamerlidmaatschap van Rost van Tonningen niettemin had voortgeduurd tot na 26 maart 1941, toen hij president van de Nederlandse Bank werd.

Dit om verhoging van het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen op basis van de Wet van 1 augustus 1956 middels het principe van diensttijdtoetsing ook jegens haar te kunnen doorvoeren.

Wanneer in deze opvatting de diensttijd van Rost van Tonningen dan wél als beëindigd werd beschouwd, blijft in het luchtledige hangen.

De ambtelijke werkgroep stelt op dit punt: "T.a.v. Rost van Tonningen beschikte het departement niet over zo'n opgave" (blz. 21).

Dit betekent een schending van art. 8 van de Wet van 21 november 1924, waarin t.a.v. de pensioenaanvraag wordt bepaald: "Deze aanvraag moet met overlegging van de voor de regeling van het pensioen benodigde stukken worden ingediend bij de Minister van Financiën".

Dergelijke stukken waaruit de diensttijd van Rost van Tonningen kon worden afgeleid, zijn kennelijk niet ingediend. Niet bij de Minister van Binnenlandse Zaken, laat staan - zoals de

wet eist - bij de Minister van Financiën!

Men heeft de diensttijd van Rost van Tonningen op Binnenlandse Zaken, bij gebrek aan richtinggevende gegevens op dit punt, nu eens zus beschouwd en dan weer zo, al naar gelang met het oog op de door Binnenlandse Zaken gewenste pensioentoekenning het beste uitkwam!

De gretigheid waarmee Binnenlandse Zaken na de restauratie, dwars tegen recht en wetten in, overging tot pensioenvoordrachten en pensioenbeschikkingen aan de weduwe Rost van Tonningen en later aan andere (nabestaanden van) NSB-Kamerleden staat in schrill contrast met de manier waarop verzetsmensen en oorlogsslachtoffers, alsmede hun nabestaanden tegemoet worden getreden als zij voor een pensioen in aanmerking willen komen.

Zo is er het voorbeeld van een vrouw die 17 jaar was toen de oorlog uitbrak. Op dat moment werkte zij als typiste in een zaak, die kort daarop door de Duitsers werd overgenomen. Zij bleef daar werken. Later trouwde ze met een verzetsman. Toen deze overleed, kreeg ze geen pensioen omdat ze "niet waardig" was.

De weduwe Rost van Tonningen kreeg echter een pensioen in de schoot geworpen, ondanks het geldende recht en ondanks haar nog immer nationaal-socialistische optreden. Een pensioen dat zij ontleent aan een oorlogsmisdadiger en landverrader.

8. SLOTBESCHOUWING

Uw Kamer heeft voor het oordeel naar de rechtmatigheid en de regelmatigheid van de pensioenbeschikkingen met betrekking tot de NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen in het algemeen en met betrekking tot de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder, die in de jaren tussen 1950 en 1976 werden getroffen, ten onrechte blindgevaan op de informatie die hierover door de Minister van Binnenlandse Zaken in 1986 werd verstrekt. De Minister van Binnenlandse Zaken is hierbij volstrekt in gebreke gebleven uw Kamer naar behoren te informeren.

Klaarblijkelijk waren de belangen van Binnenlandse Zaken, gelet op de in het verleden begane misstappen en onregelmatigheden met betrekking tot de pensioenverleningen aan de NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen, nog te groot om tot een objectief onderzoek en een eerlijke verslaglegging te kunnen komen.

Het rapport van de ambtelijke werkgroep van de Minister van Binnenlandse Zaken, dat op 17 november 1986 aan uw Kamer werd aangeboden, is er dan ook op toegeschreven om deze pensioenbesluiten af te dekken.

Ten onrechte, want de in dit rapport gebezigde argumentaties zijn manifest onjuist en de conclusie dat de pensioenbeschikkingen rechtmatig en regelmatig tot stand zijn gekomen, is onhoudbaar.

Controle op de uitgangspunten, argumentatie en bovengenoemde conclusie van dit rapport vanuit uw Kamer is uitgebleven.

Ook door derden is nimmer een onderzoek ingesteld naar de rechtmatigheid en regelmatigheid van de onderhavige pensioenbesluiten. Noch de Commissie van Poelje, die in 1956 een nieuwe pensioenwetgeving voorbereidde, noch de door uw Kamer in november 1986 om advies gevraagde hoogleraren, onder andere prof. Simons, hebben hiernaar enig onderzoek ingesteld.

Deze hoogleraren hebben slechts een oordeel gegeven, uitgaande van de rechtmatigheid van de pensioenbesluiten.

Zo heeft van Poelje, vanuit een neutrale positie tegenover de pensioenbeslissing van 1950 met betrekking tot de weduwe Rost van Tonningen, slechts erop gewezen dat, uitgaande van het daarin vervatte standpunt dat Rost van Tonningen tot zijn dood Kamerlid is gebleven, zijn weduwe ook voor de voorgenomen diensttijdtoetsing in aanmerking zou komen.

De rechtmatigheid van de pensioenbeslissing van 1950 zelf onderzocht hij echter niet, en evenmin deed hij onderzoek naar of een uitspraak over de juistheid van het standpunt dat Rost van Tonningen tot zijn dood als Kamerlid werd beschouwd.

En de hoogleraren Staatsrecht, die in 1986 door uw Kamer om advies werden gevraagd, hebben zich slechts uitgelaten over de vraag of intrekking van het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen juridisch mogelijk was en hoe een dergelijke intrekking zich eventueel zou verhouden tot de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

De rechtmatigheid van de pensioenbeslissingen zelf hebben zij niet onderzocht. Voorzover aan de orde zijn ook zij bij hun standpuntbepaling zijdelings er zonder meer vanuitgegaan dat deze pensioenbeslissingen op zichzelf rechtmatig en regelmatig zouden zijn genomen.

Het uitgangspunt dat de pensioenbeschikkingen rechtmatig en regelmatig zijn genomen, is voor de regering een overweging geweest om te besluiten geen wettelijke maatregel omtrent pensioenen als die van de weduwe Rost van Tonningen voor te bereiden, zo blijkt uit de brief van 17 november 1986 van de Minister van Binnenlandse Zaken aan uw Kamer.

Indien het argument van de beweerdelijke rechtmatigheid en regelmatigheid van deze pensioenbesluiten komt te vervallen, ontvalt aan het besluit van de regering van november 1986 om geen legislatief initiatief omtrent pensioenen als dat van de weduwe Rost van Tonningen te ondernemen, de belangrijkste grondslag.

Dit besluit blijkt dan op een onjuiste basis te zijn genomen.

Een en ander betekent dan voorts dat een meerderheid van uw Kamer zich op onjuiste gronden tegen het in 1988 gestrande Initiatiefwetsontwerp heeft verzet. Het uitgangspunt dat - hoe dan ook - de Kamerlidpensioenen aan de nabestaanden van de NSB-Kamerleden rechtmatig en regelmatig tot stand zijn gekomen vormde voor de positiebepaling van de tegenstanders van het Initiatiefontwerp immers een belangrijke overweging.

Gelet op een en ander heeft uw Kamer niet alleen het recht, maar zelfs de plicht om alsnog een eigen onderzoek naar de rechtmatigheid en de regelmatigheid van de betrokken pensioenbeschikkingen in te stellen.

Het is voor uw Kamer een zaak van eer en geweten.

De Integriteit van de Tweede Kamer staat daarbij op het spel.

De ondertekenende organisaties verzoeken uw Kamer dan ook over te gaan tot het instellen van een onderzoek door of in opdracht van uw Kamer naar de rechtmatigheid en de regelmatigheid van de toekenning van Kamerlidpensioenen aan de voormalige NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen in het algemeen en aan de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder.

Stichting Herwaardering pensioenen NSB-Kamerleden,
Vereniging van anti-fascistische oud-verzetsstrijders Nederland,
Bond van anti-fascisten,
Stichting Vriendenkring van oud-Natzweilers,
Nederlandse Vriendenkring Neuengamme,
Comité Vrouwen van Ravensbrück.
Vereniging van oud-Buchenwalders

Stichting Herwaardering Pensioenen NSB-Kamerleden
Postbus 5
3750 AA Hoenderlo

Vereniging Dv

Postbus 1047, 80

PETITIE AAN

tot herstel ■

■ E TWEEDE KAMER DER STATEN GENERAAL

namens 300 000 dwangarbeiders

hun rechten op grond van de Duitse Rentenverzekering

Vereniging Dwangarbeiders Nederland Tweede Wereldoorlog

Postbus 1047, 8001 BA Zwolle

PETITIE AAN DE TWEEDE KAMER DER STATEN GENERAAL

namens 300 000 dwangarbeiders

tot herstel in hun rechten op grond van de Duitse Rentenverzekering

Vereniging Dwangarbeiders Nederland Tweede Wereldoorlog

—Postbus 1047, 8001 BA Zwolle—

Zwolle, 7 maart 1990

AAN DE TWEEDE KAMER DER STATEN GENERAAL

Onderwerp: -dwangarbeiders in Duitsland tijdens de tweede wereldoorlog
-verzoek om stappen bij de Bondsrepubliek Duitsland tot herstel in hun rechten op grond van de Duitse Rentenverzekering.

Bijl: aantal 6, op een geleidelijst verzameld (het nummer in de petitie verwijst naar de desbetreffende bijlage)

Zeer geachte dames en heren,

§ 1. Inleiding

Op grond van het bepaalde in artikel 5 van de Grondwet vragen wij hierbij uw aandacht voor een zaak, die van direct belang is voor ongeveer 300 000 landgenoten, te weten de nog levende dwangarbeiders, die tijdens de Tweede Wereldoorlog door de bezetter, overigens met medewerking van de Nederlandse autoriteiten, gedwongen in Duitsland te werk werden gesteld. Deze personen komen niet in aanmerking voor een periodieke uitkering op grond van de Duitse Rentenversicherung, alhoewel zij daar wel premie voor hebben voldaan.

§ 2. De Feiten

Nederlandse dwangarbeiders waren tijdens hun gedwongen tewerkstelling in Duitsland gedurende de tweede wereldoorlog verzekerd op grond van o.m. de Duitse Rentenverzekering. Op hun lonen werden premies ingehouden die, samen met het werkgeversaandeel, aan de Duitse verzekeringsorganen werden afgedragen. Daarmee verwierven zij aanspraak op Duitse ouderdomsrente. Bij de vierde aanvullende overeenkomst van 1956 bij het Sociale Verzekeringsverdrag tussen de Bondsrepubliek Duitsland en ons land van 1951 (1), zijn de Duitse verzekeringstijdvakken voor wat betreft het gebied van de huidige Bondsrepubliek Duitsland "ingeruild" voor verzekeringstijdvakken in de Nederlandse Invaliditeitswet. Het Duitse sociale verzekeringsorgaan betaalde 20 mln. gulden aan het Nederlandse sociale verzekeringsorgaan. Als gevolg hiervan hebben de Nederlandse dwangarbeiders - met uitzondering van grensarbeiders en de dwangarbeiders die in het Saargebied werkzaam zijn geweest - nu geen aanspraken op Duitse ouderdomsrente,

maar ontvangen zij bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd op grond van de liquidatiewet Invaliditeitswet een eenmalige afkoopsom van globaal 50 gulden voor elke twaalf maanden dat zij in Duitsland waren tewerkgesteld.

De Duitse uitkering bedraagt, afhankelijk van het loon en betaalde premie, globaal f 30,-- per maand voor elke twaalf maanden van tewerkstelling. De meeste dwangarbeiders waren 2 jaar in Duitsland te werk gesteld. Zo de vierde aanvullende overeenkomst niet tot stand zou zijn gekomen, zouden de (overige) dwangarbeiders (de grootste groep) - evenals hun lotgenoten die in de Saar werkzaam zijn geweest en de groep grensarbeiders - een maandelijks uitkering van globaal f 60,-- hebben ontvangen, levenslang, waardevast, met recht op weduwepensioen. In plaats daarvan ontvangen zij nu bij het bereiken van de 65 jarige leeftijd van de Sociale Verzekeringsbank een eenmalige afkoopsom op grond van de liquidatiewet Invaliditeitswet van ± f 100,--.

De dwangarbeiders ervaren dat als onrechtvaardig. De vierde aanvullende overeenkomst (1) spreekt terecht van verkregen aanspraken. Maar die worden door die overeenkomst nu juist vrijwel geheel ongedaan gemaakt. Die aanspraken werden onder uiterst moeilijke psychische en fysieke omstandigheden verkregen. Ongeveer 30.000 dwangarbeiders hebben de dwangarbeid als gevolg van bombardementen, slechte voedings-, medische- en huisvestings- omstandigheden niet overleefd. Bovendien was er in eerste instantie een overeenkomst gesloten (2), de derde aanvullende overeenkomst van 1951, die voor dwangarbeiders die na december 1951 voor een uitkering in aanmerking komen, de toekenning van de uitkering op grond van de Duitse Rentenverzekering voorop stelde.

§ 3. De beoordeling van het omstreeks 1956 in Nederland gevoerde beleid

Hiervoor werd vermeld dat in de derde aanvullende overeenkomst van 1951 (2) voor dwangarbeiders, die na december 1951 voor een uitkering in aanmerking komen, de toekenning van de Duitse uitkering voorop werd gesteld. Deze overeenkomst werd om bewijsrechtelijke redenen door de vierde aanvullende overeenkomst (1) vervangen. Maar uit art. 2 lid 2 van de derde aanvullende overeenkomst (2) blijkt nu juist dat bij de redactie daarvan rekening met de bewijsrechtelijke moeilijkheden is gehouden. Indien je niet in aanmerking komt voor de Duitse uitkering, dan val je namelijk terug op de Nederlandse Invaliditeitswet. Er bestond derhalve een regeling tot oplossing van de moeilijkheden van bewijsrechtelijke aard. Bovendien mogen bewijsrechtelijke moeilijkheden nooit aanleiding vormen om een wijziging in de reeds toegekende rechten aan te brengen. Dit klemde temeer daar de Duitse en de Nederlandse uitkeringen niet in alle gevallen gelijkwaardig waren. Dit blijkt uit art. 2. lid 2 van de vierde aanvullende overeenkomst (1), waaruit volgt dat voor personen die voor de aanvang van hun tewerkstelling in Duitsland niet op grond van de Invaliditeitswet verzekerd waren, de tijd in Duitsland slechts voor de Duitse Rentenverzekering meetelt, indien dit voor hen voordeliger is.

Wij wijzen er voorts op dat, zowel het internationale als het nationale sociale verzekeringsrecht, in die tijd sterk in beweging waren.

Zo kwam in 1957 het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap tot stand, waarin in art. 118 het beginsel van samenwerking op sociaal gebied tussen de lidstaten is neergelegd. Verder trad in 1957 de Algemene Ouderdomswet in werking, die de ouderdomspensioenen van de IW in de schaduw stelde. Onder deze omstandigheden had Nederland niet meer tot ratificatie van de vierde aanvullende overeenkomst (1) mogen overgaan. Daartoe bestond ook geen noodzaak, in verband met de totstandkoming van de derde aanvullende overeenkomst. (2) Er bestond derhalve op dit gebied een instrument. Wij zijn ervan overtuigd dat, indien de toenmalige regering zou hebben gewacht tot de ontwikkeling op internationaal en nationale sociale verzekeringsgebied hun neerslag in de verordeningen (de EEG) en nieuwe nationale wettelijke regelingen zou hebben gevonden, de vierde aanvullende overeenkomst niet meer geratificeerd zou zijn. De toenmalige regering heeft wel oog gehad voor haar vordering, uiteindelijk vastgesteld op f 20.000.000,— op de Duitse Bondsrepubliek terzake van de premie ingevolge de Invaliditeitswet van de dwangarbeiders, maar daarbij de belangen van de dwangarbeiders uit het oog verloren. De vierde aanvullende overeenkomst (1) had nooit mogen worden gesloten, althans niet mogen worden geratificeerd en goedgekeurd.

§ 4. De door de vereniging ondernomen stappen

In de op 25 april 1989 gehouden vergadering van de Vereniging Dwangarbeiders Nederland Tweede Wereldoorlog is een resolutie (3) aangenomen, waarin het bestuur opdracht gegeven wordt stappen te ondernemen, zowel in nationaal als internationaal verband, zowel van politieke als juridische aard, die er toe zullen leiden dat, naast de dwangarbeiders, die in het Saar-gebied tewerkgesteld waren en de grensarbeiders, ook de overige dwangarbeiders alsnog voor een maandelijks ouderdomsrente op grond van de (West)Duitse Rentenverzekering in aanmerking zullen worden gebracht en mitsdien in hun tijdens hun tewerkstelling in Duitsland verworven rechten zullen worden hersteld. Gevolg gevende aan deze opdracht heeft ons bestuur de volgende stappen ondernomen:

1. op 18 augustus 1989 hebben wij een brief (4) tot de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid gericht, met het verzoek stappen bij de regering van de Duitse Bondsrepubliek te ondernemen, die er toe zullen leiden dat de Nederlandse dwangarbeiders alsnog in het genot van een periodieke uitkering op grond van de Duitse Rentenverzekering zullen worden gesteld;

2. daarnaast hebben wij op 21 augustus 1989 een afschrift van de onder 1 vermelde brief aan de Ambassadeur van de Duitse Bondsrepubliek in den Haag aangeboden, met het verzoek bij zijn regering aan te dringen op unilaterale maatregelen tot herstel van de dwangarbeiders in bedoelde rechten. Een afschrift van de correspondentie met Dr. von der Gablenz is onder (5) bijgevoegd;
3. Uiteraard hopen wij dat, zowel de Nederlandse regering als die van de Duitse Bondsrepubliek, de gerechtvaardigheid van ons verzoek zullen erkennen en zullen besluiten daaraan gevolg te geven.

Niettemin moeten wij met de mogelijkheid rekening houden dat de beide regeringen de dwangarbeiders teleur zullen stellen. Daarom hebben op ons verzoek ook enige van onze leden stappen ondernomen. Alvorens deze te vermelden, willen wij er nogmaals uw aandacht op vestigen dat het herstel van de dwangarbeiders in hun rechten op grond van de Duitse Rentenverzekering in de eerste plaats een zaak van rechtvaardigheid en billijkheid is. Na bestudering van de juridische aspecten van deze zaak zijn wij ons echter af gaan vragen of onze rechten op grond van de Rentenverzekering niet zijn blijven bestaan. Daarom hebben op ons verzoek enige van onze leden een aanvraag om toekenning van een uitkering op grond van de "Arbeiterrentenversicherung" tot de Landenversicherungsanstalt Westfalen te Münster gericht. Deze instantie is belast met de toekenning van sociale uitkeringen aan personen, die buiten het grondgebied van de Duitse Bondsrepubliek gevestigd zijn. Beide aanvragen werden inmiddels afgewezen, waarbij vrijwel niet op de gebezigde argumenten werd ingegaan. Deze leden hebben thans beroep ingesteld bij het Sozialgericht te Münster.

§ 5. Het resultaat van onze stappen

Wij ontvingen nog geen antwoord op onze brief aan de Ambassadeur van de Duitse Bondsrepubliek. De thans gewezen Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid berichtte in zijn brief van 29 september 1989 (6) dat hij geen mogelijkheden ziet ons een handreiking te doen. Wij komen hierna op deze brief terug.

§ 6 Onze voorlopige reactie op de brief van de gewezen Staatssecretaris

Terzake laten wij de tekst volgen van onze brief van 18 oktober 1989, die we deden toekomen aan de instellingen, die wij reeds een afschrift van onze brief van 18 augustus 1989 hadden toegezonden.

" Hierbij komen wij terug op onze brief van 22 augustus j.l.,
" waarbij wij U een afschrift aanboden van onze brief aan de
" Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van
" 18 augustus 1989, inzake de aanspraken van de dwangarbeid-
" ders op grond van de Duitse Rentenversicherung.

" Wij doen u hierbij een afschrift toekomen van het antwoord
" van de, thans gewezen, Staatssecretaris voornoemd van 29
" september 1989, waaruit blijkt dat hij niet genegen was
" stappen bij de Duitse autoriteiten te ondernemen, die tot
" herstel zullen leiden van de dwangarbeiders in hun rechten
" op grond van deze Duitse wet.
" Wij merken met betrekking tot laatstvermelde brief het
" volgende op.

" Naar ons oordeel komen naar schatting 300 000 landgenoten
" voor een levenslange periodieke uitkering op grond van de
" Duitse Rentenversicherung in aanmerking. Indien wij er van
" uitgaan dat het overgrote deel van de dwangarbeiders gehuwd
" is, bedraagt het aantal personen dat bij toekenning van
" bedoelde uitkering belang heeft, wellicht meer dan een half
" miljoen.

" Wij achten het principieel onjuist dat een demissionair
" bewindsman een beslissing neemt in een zaak van een der-
" gelijke importantie. Dit klemmt temeer nu het hier een
" bewindsman betreft, die niet meer in functie is, zodat het
" de volksvertegenwoordiging niet meer mogelijk is hem politi-
" tiek verantwoordelijk te stellen voor de door hem terzake
" genomen beslissing.

" De brief van de Staatssecretaris is gedateerd 29 september
" 1989, derhalve twee dagen voor hem eervol ontslag werd
" verleend. Deze werd door ons na 1 oktober 1989 ontvangen.
" De kennelijke haast waarmede deze brief werd opgesteld,
" heeft er toe geleid dat op onze argumenten nauwelijks is
" ingegaan. Voorzover dit wel is geschied achten wij het
" standpunt van de gewezen Staatssecretaris onjuist.

" Wij bereiden thans een petitie aan de Tweede Kamer der
" Staten-Generaal voor, waarin wij nogmaals met tal van
" argumenten zullen aantonen dat het onjuist zou zijn, indien
" stappen in deze aanleggenheid bij de Duitse autoriteiten
" zouden worden nagelaten.

" Vanzelfsprekend zullen wij daarbij tevens aandacht besteden
" aan de argumenten van de gewezen Staatssecretaris. Wij
" hopen dan op een discussie over deze zaak in de Tweede
" Kamer der Staten-Generaal. De naar schatting meer dan een
" half miljoen belanghebbenden hebben er recht op te weten of
" zij op steun van de politieke kant voor hun belangen
" kunnen rekenen. Wij zullen niet nalaten u een kopie van
" deze petitie te doen toe komen.

§ 7. Ons commentaar op de argumenten van de gewezen
Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

1. In zijn brief van 29 september 1989 (6) deelt de voormalig bewindsman het volgende mede:

" De omstandigheid, dat de toenmalige Nederlandse sociale
" verzekeringswetgeving inmiddels is herzien en dat de
" Invaliditeitswet zijn werking nagenoeg volledig heeft
" verloren, kan niet worden aangevoerd om bij de over-
" eenkomst aangegane internationale verplichtingen te
" negeren.

De zienswijze dat het niet mogelijk is bij overeenkomst aangegane internationale verplichtingen te negeren wordt door ons gedeeld. Wij hebben dit dan ook niet verzocht. Maar het is wel mogelijk om, in verband met de veranderde omstandigheden, met de verdragspartner in overleg te treden, teneinde tot wijziging van de desbetreffende internationale verplichtingen te geraken.

Dit hebben wij wel verzocht.

2. Het wil ons voorkomen dat de gewezen bewindsman dit ook heeft ingezien, want hij vervolgt zijn brief met het volgende argument: " Het definitieve karakter van de Over-
" eenkomst, op grond waarvan de Duitse sociale ver-
" zekeringsorganen destijds een bedrag van f 20.000.000.--
" hebben moeten voldoen aan de Sociale Verzekeringsbank,
" staat er bovendien aan in de weg dat Nederland deze
" Overeenkomst zou kunnen opzeggen dan wel opnieuw ter
" discussie stellen.

Ook dit argument snijdt geen hout, aangezien Nederland bij het door ons beoogde overleg met de Duitse Bondsrepubliek zich eventueel bereid zou kunnen verklaren dit bedrag te vergoeden, indien de verdragspartner zich mocht willen verbinden de ongeveer 300.000 nog in leven zijnde dwangarbeiders, alsmede de weduwen van de overleden dwangarbeiders, alsnog in het genot te stellen van een periodieke uitkering op grond van de Duitse Rentenverzekering. Overigens vragen wij ons af of er wel aanleiding bestaat tot terugbetaling van dit bedrag, indien de dwangarbeiders in hun rechten op grond van de Rentenverzekering zullen worden hersteld.

Wij komen op dit aspect nader terug. (in § 8 -I-slot)

3. Wij zijn van oordeel dat de vierde aanvullende overeenkomst (1) geen rechtsgevolgen heeft voor wat betreft de rechten van de dwangarbeiders, dan wel dat deze overeenkomst zijn betekenis verloren heeft. Op dit aspect komen wij terug in § 8 "Onze argumenten, waaraan de Staatssecretaris voorbij is gegaan". Maar zelfs indien daarover anders mocht worden gedacht, menen wij dat er vele dwangarbeiders zijn - wij noemen in onze brief aan de Staatssecretaris (4) drie groepen - die aan art. 2 lid 2 van de vierde aanvullende overeenkomst recht op een uitkering op grond van de Rentenverzekering kunnen onttelen.

Immers dit artikel verklaart voor hen, die voor hun vertrek naar Duitsland niet op grond van de Invaliditeitswet verzekerd zijn, die wet alleen van toepassing indien dit voordeliger is. Maar de Invaliditeitswet is niet voordeliger, aangezien de periodieke uitkering op grond van de Rentenverzekering veel hoger is dan de eenmalige afkoopsom op grond van de Invaliditeitswet van globaal f 100,--. De Staatssecretaris wijst dit argument van de hand aangezien wij miskennen dat de in de Overeenkomst opgenomen fictieve verzekering ingevolge de Invaliditeitswet van toekomstige aard is. Dit argument is om meer dan één reden onjuist.

- a. kan een verzekering niet fictief zijn;
- b. zou de opname van art. 2 lid 2 in de vierde aanvullende overeenkomst (1) bij de zienswijze van de Staatssecretaris overbodig geweest zijn;
- c. gaat het in deze wel degelijk om reële aanspraken. Wij brengen in herinnering dat de vierde aanvullende overeenkomst (1) om bewijsrechtelijke redenen in de plaats van de derde aanvullende overeenkomst (2) kwam. De rechten in de laatst vermelde overeenkomst waren reëel en dat zijn mitsdien ook de rechten ingevolge de vierde aanvullende overeenkomst. Wij namen de desbetreffende passage in onze brief van 18 augustus 1989 (4) op, aangezien over dit aspect in ieder geval geen twijfel kon bestaan. Wij hoopten dan ook dat in onderling overleg tussen het Bureau voor Duitse Zaken van de Sociale Verzekeringsbank te Nijmegen en de Landesversicherungsanstalt Westfalen te Münster althans een deel van de dwangarbeiders binnen niet al te lange tijd in het genot van een uitkering ingevolge de Rentenverzekering zou kunnen worden gesteld. Helaas blokkeert de Staatssecretaris deze mogelijkheid tot toekenning van een Duitse uitkering aan althans een deel van de dwangarbeiders.

§ 8. Onze argumenten, waaraan de Staatssecretaris voorbij is gegaan

- I. De leden 1 en 3 van artikel 2 van de Vierde aanvullende Overeenkomst (1) missen rechtsgevolg.

Artikel 4 van de Invaliditeitswet eist dat de arbeiders in loondienst arbeid binnen het Rijk verrichten. Nimmer is gesteld dat de arbeidsovereenkomsten tussen de dwangarbeiders en hun werkgevers in Nederland als gevolg van hun, door de Nederlandse autoriteiten geregelde, gedwongen tewerkstelling in Duitsland werden verbroken.

Dit werd geregeld in de Verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied no. 42/41, gewijzigd bij verordeningen no. 26/42 en 48/42, die op grond van het Koninklijk Besluit van 17 september 1944, houdende vaststelling van het Besluit Bezettingsmaatregelen (stbl. E93 van 1944) op het moment van de ontruiming van het Nederlandse gebied door de vijand hun gelding verloren.

Het wil ons verder voorkomen dat het feit, dat de dwangarbeiders hun arbeid niet binnen het Rijk hebben verricht, hen kan worden tegengeworpen en wel om de volgende drie redenen:

1. Had de bezetter niet het recht ons te dwingen in Duitsland te gaan werken. De bezetter handelde derhalve onrechtmatig door dit wel te doen;
2. Stelde een ieder, die zich aan tewerkstelling in Duitsland onttrok, zich bij ontdekking bloot aan ernstige represailles, - waarmede zelfs het leven gemoeid was, van hem zelf en zijn huisgenoten, bijv. ouders -, van de bezettende macht. Het ging hier om een situatie, die zich in de geschiedenis van het Koninkrijk nimmer heeft voorgedaan en waarvoor geldt dat niemand tot het onmogelijke gehouden is.
3. Werd de tewerkstelling van de Nederlandse dwangarbeiders geheel door de Nederlandse Overheid geregeld. De bevolkingsadministraties gaven onze adressen aan de Gewestelijke Arbeidsbureaus door, de Gewestelijke Arbeidsbureaus gaven voorschriften aan de werkgevers, het Staatsbedrijf der PTT bestelde de aangetekende oproepbrieven, de Gewestelijke Arbeidsbureaus regelde verder onze deportatie, de Nederlandse politie handhaafde de orde op stations en wij werden afgevoerd door de Nederlandse Spoorwegen. Er kwam geen Duitser aan te pas!

Algemene rechtsbeginselen en algemene beginselen van behoorlijk bestuur brengen, gelet op vermelde omstandigheden, met zich mede dat de Invaliditeitswet ook tijdens hun gedwongen tewerkstelling in Duitsland, op de dwangarbeiders van toepassing is gebleven.

Wij verwijzen in dit verband tevens naar de artikelen 3.1.1.13 en 3.1.1.16 van boek 3 NBW, op welk boek in de rechtspraak op ruime schaal wordt geanticipeerd. Wij zijn er dan ook van overtuigd dat - zo de vierde aanvullende overeenkomst (1) niet tot stand zou zijn gekomen - en de Rijksverzekeringsbank/Sociale Verzekeringsbank bij de toekenning van een uitkering op grond van de IW de tijd van tewerkstelling van een dwangarbeider in Duitsland niet zou hebben meegerekend, de administratieve rechter de desbetreffende beschikking voorzeker wegens strijd met algemene rechtsbeginselen/algemene beginselen van behoorlijk bestuur zou hebben vernietigd, zo daartegen beroep zou zijn ingesteld. In dit verband achten wij de wet van 31 juli 1957 (Stbl. 336) regelende de aanspraken voor de IW van dwangarbeiders, die werkzaam zijn geweest in gebieden die thans niet tot de Bondsrepubliek behoren, overbodig.

Naar het ons wil voorkomen heeft de wetgever zich in 1957 (twaalf jaar na het einde van de tweede wereldoorlog) de omstandigheden, waaronder de tewerkstelling van de dwangarbeiders plaats vond, niet meer gerealiseerd. Zo dit wel het geval zou zijn geweest, dan zou bedoelde wet voorzeker niet tot stand zijn gekomen.

Het hiervoor gestelde houdt naar ons oordeel tevens in dat de leden 1 en 3 van artikel 2 van de vierde aanvullende overeenkomst (1) rechtsgevolg missen, aangezien - het zij herhaald - onze verzekering op grond van algemene rechtsbeginselen/algemene beginselen van behoorlijk bestuur bleef bestaan. Wij konden niet door deze overeenkomst onder de werking van de IW worden gebracht, aangezien wij uit dien hoofde reeds verzekerd waren. Dit betekent tevens, dat ook de rechten van de dwangarbeiders, die géén grensarbeiders waren noch in de Saar werkzaam zijn geweest, op een periodieke uitkering op grond van de Duitse Rentenverzekering zijn blijven bestaan. De verrekening van de premie tussen Nederland en de Duitse Bondsrepubliek (vide art. 3 van de overeenkomst) was dan ook het enige punt dat regeling behoefde. Maar daar stonden de dwangarbeiders buiten.

Voor het overige had de overeenkomst niet behoeven te worden gesloten. Indien de overheid van oordeel was, dat het meestellen voor de IW van de tijd door de dwangarbeiders in Duitsland doorgebracht zonder formele voorziening - wij zien dit, zoals uit het hiervoor gaande blijkt, anders - niet mogelijk was, had het in de rede gelegen dit ook voor de dwangarbeiders die werkzaam geweest zijn in de gebieden, die thans tot de Bondsrepubliek behoren (conform de wet van 31 juli 1957) bij wet te regelen, aangezien een Nederlandse wet onze rechten op grond van de Duitse Rentenverzekering niet nadelig zou hebben beïnvloed. Door hiervoor de vorm van een verdrag te kiezen heeft de overheid in feite de door ons verworven rechten op een levenslange periodieke uitkering op grond van de Duitse Rentenverzekering voor een bedrag van f 20.000.000,- ingeleverd. Wij dwangarbeiders oordelen dit betreuringswaardig. Toegegeven zij dat uit het door ons ingenomen standpunt voortvloeit dat wij zowel recht hebben op de eenmalige Nederlandse uitkering van in de meeste gevallen maximaal f 100,- als ook op de periodieke uitkering op grond van de Duitse Rentenverzekering. Gelet op het gedwongen karakter van onze tewerkstelling en de ellende door ons in Duitsland ondervonden, lijkt het niet redelijk dit bezwaarlijk te oordelen. Wij komen hier tevens terug op onze zienswijze (zie § 7 onder 2) dat er voor Nederland geen aanleiding bestaat tot terugbetaling van het bedrag van f 20.000.000,-.

Immers gelet op het gedwongen karakter van onze tewerkstelling in Duitsland en het feit dat onze verzekering op grond van de Invaliditeitswet wel gehandhaafd bleef, lijkt het redelijk dat de Duitse Bondsrepubliek de premie heeft vergoed, die anders door onze Nederlands werkgevers zou zijn betaald. Of, zo men dat liever stelt, een deel van één jaar rente op een hoofdsom, die nooit door Duitsland betaald is.

II. De vierde aanvullende overeenkomst heeft zijn betekenis inmiddels verloren.

Dit is om twee redenen het geval.

1. De Invaliditeitswet is in liquidatie. Zoals ook de Staatssecretaris in zijn brief van 29 september 1989 (6) toegeeft, heeft deze wet zijn werking nagenoeg geheel verloren. Daarbij verwijzen wij volledigheidshalve nog naar art. 22 lid 1 (de beëindiging van de verzekering op grond van de I.W.) en art. 27 (betreffende het verval van aanspraken op grond van die wet). Het recht op toekenning van een periodieke uitkering op grond van de Rentenverzekering moet beoordeeld worden op het moment dat deze uitkering in zal gaan. Dit is bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Uit het arrest van de Hoge Raad van 23 januari 1974 (BNB 1986/100) blijkt dat hij de dynamische leer toepast, te weten dat - indien een overeenkomst naar een nationale wettelijke regeling (in casu de Invaliditeitswet) verwijst - bedoeld wordt op de wettelijke regeling die geldt op het moment van toepassing. Maar op dat tijdstip heeft de Invaliditeitswet zijn werking verloren. Wij voegen hier tot goed begrip van zaken nog aan toe dat in Nederland mitsdien de opvatting is aanvaard dat een wetswijziging verandering kan brengen in de gevolgen van een volkenrechtelijke overeenkomst. De vierde aanvullende overeenkomst is mitsdien als gevolg van de liquidatie van de Invaliditeitswet een juridisch lege huls geworden.
2. Wij vernamen verder van het Ministerie van Buitenlandse Zaken dat ook de Duitse Bondsrepubliek het Verdrag inzake de burgerlijke en politieke rechten heeft bekrachtigd. Art. 26 van dit verdrag verbiedt alle gevallen van discriminatie. Heb je aan de grens van Pfaltz gewerkt, dan heb je geen recht op een uitkering, maar heb je iets westelijker en wel in het Saargebied gewerkt, dan heb je wel recht op een uitkering op grond van de Rentenverzekering. Naar het ons voorkomt maakt de Bondsrepubliek zich aan discriminatie schuldig, indien zij de dwangarbeiders van het Saargebied en de grensarbeiders wel, maar de overige dwangarbeiders (het overgrote deel) die onder dezelfde omstandigheden hebben verkeerd, niet voor een uitkering op grond van de Duitse Rentenverzekering in aanmerking brengt. Voor de Nederlandse arbeiders was het destijds een toevallige zaak of zij in de Saar, de Pfaltz of in Hannover terecht kwamen. Velen zijn regelmatig verplaatst naar andere gebieden. De arbeider had niets te zeggen over de plaats waar hij werd "ingezet". Wij willen er daarbij nog op wijzen dat de Hoge Raad in zijn arrest van 27 september 1989 (24.297) heeft beslist dat een ongelijke behandeling als discriminatie moet worden beschouwd, indien een redelijke rechtvaardiging daarvoor ontbreekt. Hiervan is naar ons oordeel in casu sprake. Wij menen dat de Duitse rechter daarover niet anders zal oordelen, want er is voldoende Duitse literatuur over.

§ 9 Slot

Wij hebben deze petitie beëindigt met een betoog van juridische aard. Wij willen echter nog eenmaal onder uw aandacht brengen dat onze zaak allereerst een zaak van rechtvaardigheid en billijkheid is. Wij zijn teleurgesteld in de gewezen Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Deze teleurstelling betreft niet allen het feit dat hij niet bereid was stappen te ondernemen tot herstel van de dwangarbeiders in hun rechten op grond van de Duitse Rentenverzekering, maar ook dat hij naliel onze argumenten te overwegen. Wij hopen met vorenstaande te hebben aangetoond dat er zeker ruimte is voor overleg, zo de dwangarbeiders al niet om redenen van juridische aard recht kunnen doen gelden op een uitkering op grond van de Duitse Rentenverzekering. Wij vertrouwen er op dat bij u de politieke wil aanwezig is bij de regering aan te dringen op het ondernemen van de door ons beoogde stappen. Daartoe doen wij een dringend beroep op u namens ongeveer 300 000 nog levende bejaarde landgenoten en hun echtgenotes, alsmede de weduwen van de reeds overleden landgenoten.

Hoogachtend,

A. Pontier
voorzitter

A. Hoorn
secretaris

A. Spans
penningmeester

Overzicht van de bijlagen

1. Vierde aanvullende overeenkomst van 1956 bij het Nederlands-Duits Verdrag van 1951 inzake de sociale zekerheid
2. Derde aanvullende overeenkomst van 1951 bij het Nederlands-Duits Verdrag van 1951 inzake de sociale zekerheid
3. Resolutie, aangenomen tijdens de jaarlijkse ledenvergadering van de Vereniging Dwangarbeiders Nederland Tweede Wereldoorlog, gehouden te Nieuwegein op 25 april 1989
4. Onze brief van 18 augustus 1989 aan de thans gewezen Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
5. Onze correspondentie met de Ambassadeur van de Duitse Bondsrepubliek te 's Gravenhage
6. Het antwoord van de thans gewezen Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 29 september 1989

38 (1956) Nr. 1

TRACTATENBLAD
VAN HET
KONINKRIJK DER NEDERLANDEN
JAARGANG 1957 Nr. 18

A. TITEL

Vierde Aanvullende Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland bij het Verdrag inzake sociale verzekering, betreffende de regeling van aanspraken die door Nederlandse werknemers tussen 13 mei 1940 en 1 september 1945 op grond van de Duitse sociale verzekering zijn verkregen;
*s-Gravenhage, 21 december 1956

B. TEKST

Vierde Aanvullende Overeenkomst bij het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake sociale verzekering van 29 maart 1951 betreffende de regeling van aanspraken, die door Nederlandse werknemers tussen 13 mei 1940 en 1 september 1945 op grond van de Duitse sociale verzekering zijn verkregen

Gelet op artikel 29, eerste lid, van het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake sociale verzekering van 29 maart 1951 wordt betreffende de aanspraken ingevolge de sociale verzekering van de Nederlandse werknemers, die in de periode tussen 13 mei 1940 en 1 september 1945 in Duitsland werkzaam zijn geweest, de volgende Aanvullende Overeenkomst gesloten:

Artikel 1

Het Verdrag tussen de Bondsrepubliek Duitsland en het Koninkrijk der Nederlanden inzake sociale verzekering van 29 maart 1951, alsmede de daarbij gesloten Aanvullende Overeenkomsten, zijn ook van toepassing op de bovengenoemde Nederlandse werknemers, voor zover in deze Overeenkomst niet anders is bepaald.

Artikel 2

1. Verzekeringstijdvakken, die door Nederlandse onderdanen tussen 13 mei 1940 en 1 september 1945 op grond van een tewerkstelling tegen beloning in de Duitse rentenverzekering voor arbeiders of de Duitse rentenverzekering voor bedienden vervuld zijn, gelden als vervuld voor de Nederlandse verzekering tegen geldelijke gevolgen van invaliditeit, ouderdom en overlijden, indien de werknemer vóór 1 september 1945 zijn werkzaamheden beëindigd heeft en uiterlijk 31 december 1945 in Nederland teruggekeerd is.

2. Indien de in het eerste lid bedoelde Nederlandse onderdanen vóór de aanvang van hun tewerkstelling in Duitsland niet ingevolge de Nederlandse Invaliditeitswet verzekerd waren, worden zij voor de toepassing van de artikelen 75 en 76 der wet als verzekerd beschouwd vanaf de dag, waarop zij in Duitsland te werk gesteld werden; deze bepaling geldt slechts, indien het voor de rechtgebende voordeliger is.

3. Op grond van verzekeringstijdvakken, die ingevolge het eerste lid als vervuld gelden voor de Nederlandse verzekering tegen geldelijke gevolgen van invaliditeit, ouderdom en overlijden kunnen geen aanspraken worden otleend aan de Duitse rentenverzekering

Vierte Zusatzvereinbarung zum Abkommen zwischen dem Königreich der Niederlande und der Bundesrepublik Deutschland über Sozialversicherung vom 29. März 1951 über die Regelung der Ansprüche, die von niederländischen Arbeitskräften zwischen dem 13. Mai 1940 und dem 1. September 1945 in der deutschen Sozialversicherung erworben worden sind

Auf Grund des Artikels 29 Abs. 1 des Abkommens zwischen dem Königreich der Niederlande und der Bundesrepublik Deutschland über Sozialversicherung vom 29. März 1951 wird über die sozialversicherungsgerechte Behandlung der in der Zeit zwischen dem 13. Mai 1940 und dem 1. September 1945 in Deutschland beschäftigt gewesenen niederländischen Arbeitskräfte folgende Zusatzvereinbarung geschlossen:

Artikel 1

Das Abkommen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und dem Königreich der Niederlande über Sozialversicherung vom 29. März 1951 nebst den dazugehörigen Zusatzvereinbarungen findet auch auf die vorgenannten niederländischen Arbeitskräfte Anwendung, soweit diese Vereinbarung nicht etwas anderes bestimmt.

Artikel 2

(1) Versicherungszeiten, die von niederländischen Staatsangehörigen zwischen dem 13. Mai 1940 und dem 1. September 1945 auf Grund eines entgeltlichen Beschäftigungsverhältnisses in der deutschen Rentenversicherung der Arbeiter oder der deutschen Rentenversicherung der Angestellten zurückgelegt worden sind, gelten als in der niederländischen Versicherung für den Fall der Invalidität, des Alters und des Todes zurückgelegt, falls der Arbeitnehmer vor dem 1. September 1945 aus dem Beschäftigungsverhältnis ausgeschieden und bis zum 31. Dezember 1945 in die Niederlande zurückgekehrt ist.

(2) Waren die in Absatz 1 genannten niederländischen Staatsangehörigen vor der Aufnahme ihres Beschäftigungsverhältnisses in Deutschland nicht nach dem niederländischen Invaliditätsgesetz versichert, so gelten sie für die Anwendung der Artikel 75 und 76 dieses Gesetzes als mit dem Tage versichert, an dem sie die Beschäftigung in Deutschland aufgenommen haben; dies gilt nur, wenn es für den Berechtigten günstiger ist.

(3) Aus Versicherungszeiten, die nach Absatz 1 als in der niederländischen Versicherung für den Fall der Invalidität, des Alters und des Todes zurückgelegt gelten, können gegen die deutsche Rentenversicherung der Arbeiter und die deutsche Rentenversicherung der

voor arbeiders en de Duitse rentenverzekering voor bedienden. Voor zover de in het eerste lid bedoelde rijdwagen reeds door Duitse verzekeringsorganen bij de vaststelling van uitkeringen in aanmerking zijn genomen, worden de uitkeringen op verzoek of ambtsdwege opnieuw vastgesteld, ongeacht de rechtsgeldigheid van vroegere beslechtingen. De tot de nieuwe vaststelling te veel betaalde bedragen worden niet teruggevorderd.

Artikel 3

De organen van de in artikel 2 genoemde Duitse rentenverzekeringen betalen aan de Sociale Verzekeringsbank ter vergoeding van de verplichtingen, die ingevolge artikel 2 ontstaan, binnen zes maanden na de uitwisseling van de bekrachtigingsoorkonden van deze Overeenkomst een som ineen ter grootte van de tegenwaarde in Duitse marken van 20 miljoen gouden. Dit bedrag is vastgesteld met inachtneming van de bepalingen van artikel 20, derde lid, letter b en artikel 21 van het Verdrag.

Artikel 4

Deze Overeenkomst geldt ook voor het Land Berlijn, voor zover de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland niet binnen drie maanden na de uitwisseling van de bekrachtigingsoorkonden tegenover de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden een tegengestelde verklaring aflegt.

Artikel 5

1. Deze Overeenkomst zal worden bekrachtigd. De bekrachtigingsoorkonden zullen zo spoedig mogelijk in Bonn worden uitgewisseld.

2. Deze Overeenkomst treedt in werking op de dag van de uitwisseling van de bekrachtigingsoorkonden met terugwerkende kracht te rekenen van 1 november 1952. Tegelijkertijd treedt de „Derde Aanvullende Overeenkomst bij het Verdrag tussen de Bondsrepubliek Duitsland en het Koninkrijk der Nederlanden inzake sociale verzekering van 29 maart 1951 betreffende aanspraken ingevolge de sociale verzekering van de Nederlandse werknemers, die op grond van ambtelijke arbeidsbestedeling in de periode van 1940 tot en met 1945 in Duitsland werkzaam zijn geweest" buiten werking.

Ten blijke waarvan de ondertekenden de Aanvullende Overeenkomst hebben ondertekend en van hun zegels voorzien.

Gedaan te 's-Gravenhage, 21 december 1956, in tweevoud in de Nederlandse en de Duitse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk authentiek.

Voor het
Koninkrijk der Nederlanden,
(w.g.) J. LUNS

Voor de
Bondsrepubliek Duitsland,
(w.g.) H. MÖHLENFELD

Angestellten keine Ansprüche geltend gemacht werden. Soweit die in Absatz 1 genannten Zeiten bereits von deutschen Versicherungs-trägern bei der Feststellung von Leistungen berücksichtigt worden sind, werden die Leistungen auf Antrag oder von Amts wegen neu fest-gestellt; die Rechtskraft früherer Entscheidungen steht nicht entgegen. Bis zur Neufeststellung überzahlte Beträge werden nicht zurück-gefordert.

Artikel 3

Die Träger der in Artikel 2 genannten deutschen Rentenversiche-rungen zahlen der „Sociale Verzekeringsbank“ zum Ausgleich der Verpflichtungen, die nach Artikel 2 entstehen, innerhalb von sechs Monaten nach dem Austausch der Ratifikationsurkunden zu dieser Vereinbarung einen Pauschbetrag in Höhe des DM-Gegenwertes von 20 Millionen hfl. Dieser Betrag ist unter Berücksichtigung der Be-stimmungen des Artikels 20 Abs. 3 (Buchst. b) und des Artikels 21 des Abkommens festgesetzt worden.

Artikel 4

Diese Vereinbarung gilt auch für das Land Berlin, sofern nicht die Regierung der Bundesrepublik Deutschland gegenüber der Regie-rung des Königreichs der Niederlande innerhalb von drei Monaten nach dem Austausch der Ratifikationsurkunden eine gegenteilige Erklärung abgibt.

Artikel 5

- (1) Diese Vereinbarung soll ratifiziert werden. Die Ratifikations-urkunden werden sobald wie möglich in Bonn ausgetauscht werden.
- (2) Diese Vereinbarung tritt am Tage des Austausches der Ratifi-kationsurkunden mit Wirkung vom 1. November 1952 in Kraft. Gleichzeitig tritt die „Dritte Zusatzvereinbarung zum Abkommen zwischen der Bundesrepublik Deutschland und dem Königreich der Niederlande über Sozialversicherung vom 29. März 1951 über die sozialversicherungsrechtliche Behandlung der auf Grund amtlicher Vermittlung in der Zeit von 1940 bis 1945 in Deutschland beschäftigt gewesenen niederländischen Arbeitskräfte“ außer Kraft.

Zu Urkund dessen haben die Unterzeichneten die Zusatzverein-barung mit ihren Unterschriften und ihren Siegeln versehen.

Geschehen zu 's-Gravenhage, am 21. Dezember 1956, in doppelter Urschrift in niederländischer und deutscher Sprache, wobei der Wortlaut beider Sprachen gleichermaßen verbindlich ist.

Für das
Königreich der Niederlande,
(gez.) J. LUNS

Für die
Bundesrepublik Deutschland,
(gez.) H. MÜHLENFELD

D. GOEDKEURING

De Overeenkomst behoeft de goedkeuring der Staten-Generaal ingevolge artikel 60, lid 2, der Grondwet, alvorens te kunnen worden bekrachtigd.

E. BEKRACHTIGING

Bekrachtiging van de Overeenkomst is voorzien in artikel 5, eerste lid.

F. INWERKINGSTREDING

De bepalingen der Overeenkomst zullen ingevolge artikel 5, lid 2, in werking treden op de dag van de uitwisseling der akten van bekrachtiging, met terugwerkende kracht te rekenen van 1 november 1952 af.

Wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft zal de Overeenkomst slechts gelden voor Nederland.

1. GEGEVENS

Van het op 29 maart 1951 te Bonn tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland gesloten Verdrag inzake sociale verzekering, met Slotprotocol, welk Verdrag door de onderhavige Overeenkomst wordt aangevuld, is de tekst opgenomen in *Trb.* 1951, 57; zie ook, *laastelijk*, *Trb.* 1956, 137.

Van de op dezelfde datum gesloten Derde Aanvullende Overeenkomst bij genoemd Verdrag, welke Overeenkomst op grond van artikel 5, lid 2, van de onderhavige Overeenkomst buiten werking zal treden, is de tekst opgenomen in *Trb.* 1951, 62; zie ook *Trb.* 1952, 135.

Waar in artikel 1 van de onderhavige Overeenkomst wordt verwezen naar de Aanvullende Overeenkomsten bij bovengenoemd Verdrag, zijn bedoeld de Tweede Aanvullende Overeenkomst van 29 maart 1951 (tekst opgenomen in *Trb.* 1951, 61; zie ook, *laastelijk*, *Trb.* 1956, 138) en de Vijfde Aanvullende Overeenkomst van 21 december 1956 (tekst opgenomen in *Trb.* 1957, 19). De Eerste en de Derde Aanvullende Overeenkomst worden namelijk vervangen, onderscheidenlijk door de Vijfde en de onderhavige Aanvullende Overeenkomst.

Uitgegeven te *zesse* februari 1957.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
J. LUNS.

12 (1951) No. 1

TRACTATENBLAD

VAN HET

KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

JAARGANG 1951 No. 62

Overgelegd aan de Staten-Generaal door de Minister
van Buitenlandse Zaken

A. TITEL

Derde Aanvullende Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland bij het Verdrag inzake sociale verzekering, betreffende aanspraken ingevolge de sociale verzekering van de Nederlandse werknemers, die op grond van ambtelijke arbeidsbemiddeling in de periode van 1940 tot en met 1945 in Duitsland werkzaam zijn geweest; Bonn, 29 Maart 1951.

B. TEKST

Derde Aanvullende Overeenkomst bij het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake sociale verzekering van 29 Maart 1951 betreffende aanspraken ingevolge de sociale verzekering van de Nederlandse werknemers, die op grond van ambtelijke arbeidsbemiddeling in de periode van 1940 tot en met 1945 in Duitsland werkzaam zijn geweest

Op grond van artikel 29, eerste lid, van het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake sociale verzekering van 29 Maart 1951 wordt betreffende de aanspraken ingevolge de sociale verzekering van de Nederlandse werknemers, die op grond van ambtelijke arbeidsbemiddeling in de periode van 1940 tot en met 1945 in Duitsland werkzaam zijn geweest, de volgende aanvullende overeenkomst gesloten.

Artikel 1

Het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake sociale verzekering van 29 Maart 1951, alsmede de daarbij gesloten Aanvullende Overeenkomsten zijn ook van toepassing op de voorgenomene Nederlandse werknemers, voor zover in deze Overeenkomst niet anders is bepaald.

Artikel 2

1. Voor zover Nederlandse werknemers krachtens een van de in artikel 2, eerste lid, onder c van het Verdrag van 29 Maart 1951 bedoelde Duitse rentenverzekeringen verzekerd zijn geweest, worden in de gevallen, waarin het feit of de omstandigheid, welke tot rentetoekenning aanleiding geeft, zich uitsluitend 31 December 1951 voordoet of heeft voorgedaan, de bij de Duitse verzekeringsorganen vervulde verzekeringsstijdvakken slechts door het orgaan van de Nederlandse invaliditeits- en ouderdomsverzekering overeenkomstig de voor dit orgaan geldende nationale wetgeving inzake de vaststelling van het recht op uitkering, het behoud en het terugkrijgen van dat recht, alsmede voor de berekening van de rente, in aanmerking genomen.

2. De bepalingen van het eerste lid van dit artikel zijn ook van toepassing op gevallen, welke zich na 31 December 1951 voordoen, voor zover overeenkomstig het in het eerste lid van dit artikel bedoelde Verdrag voor Duitse verzekeringsstijdvakken door een verzekeringsorgaan in de Bondsrepubliek Duitsland geen uitkeringen kunnen worden toegekend.

Artikel 3

1. De organen van de Duitse rentenverzekeringen, welke hun zetel in de Bondsrepubliek Duitsland hebben, vergoeden het Neder-

Dritte Zusatzvereinbarung zum Abkommen zwischen dem Königreich der Niederlande und der Bundesrepublik Deutschland über Sozialversicherung vom 29. März 1951 über die sozialversicherungsrechtliche Behandlung der auf Grund amtlicher Vermittlung in der Zeit von 1940 bis 1945 in Deutschland beschäftigt gewesen niederländischen Arbeitskräfte

Auf Grund des Artikels 29 Absatz 1 des Abkommens zwischen dem Königreich der Niederlande und der Bundesrepublik Deutschland über Sozialversicherung vom 29. März 1951 wird über die sozialversicherungsrechtliche Behandlung der auf Grund amtlicher Vermittlung in der Zeit von 1940 bis 1945 in Deutschland beschäftigt gewesen niederländischen Arbeitskräfte folgende Zusatzvereinbarung geschlossen.

Artikel 1

Das Abkommen zwischen dem Königreich der Niederlande und der Bundesrepublik Deutschland über Sozialversicherung vom 29. März 1951 nebst den dazu geschlossenen Zusatzvereinbarungen gilt auch für die genannten niederländischen Arbeitskräfte, soweit diese Vereinbarung nicht etwas anderes bestimmt.

Artikel 2

(1) Soweit niederländische Arbeitskräfte in einer der im Artikel 2 Absatz 1 Buchstabe c) des Abkommens vom 29. März 1951 genannten deutschen Rentenversicherungen versichert waren, werden für Versicherungsfälle, die bis zum 31. Dezember 1951 eintreten, die bei den deutschen Versicherungsträgern zurückgelegten Versicherungszeiten nur von dem Träger der niederländischen Rentenversicherung für den Fall der Invalidität, des Alters und des Todes nach den für ihn massgebenden innerstaatlichen Vorschriften für den Erwerb, die Aufrechterhaltung und das Wiederaufleben des Leistungsanspruchs sowie für die Rentenberechnung berücksichtigt.

(2) Die Bestimmungen des Absatzes 1 gelten auch für Versicherungsfälle nach dem 31. Dezember 1951, soweit nach dem im Artikel 1 bezeichneten Abkommen für deutsche Versicherungszeiten von einem Versicherungsträger in der Bundesrepublik Deutschland keine Leistungen gewährt werden können.

Artikel 3

(1) Die Träger der deutschen Rentenversicherungen, die ihren Sitz in der Bundesrepublik Deutschland haben, erstatten dem nieder-

ländischen Versicherungsträger die ihnen nach Artikel 2 auferlegten Verpflichtungen, und zwar

a) für die bis zum 31. Dezember 1951 zu gewährenden Rentenanteile einen Pauschbetrag,

b) für die nach dem 31. Dezember 1951 zu gewährenden Rentenanteile einen jährlichen Pauschbetrag.

(2) Die Pauschbeträge nach Absatz 1 sind unter Berücksichtigung der Bestimmungen im Artikel 20 Absatz 3 Buchstabe b) und des Artikels 21 des Abkommens festzusetzen. Der Pauschbetrag nach Absatz 1 Buchstabe a) ist spätestens innerhalb von drei Monaten nach Inkrafttreten des Abkommens, die Pauschbeträge nach Absatz 1 Buchstabe b) sind jeweils spätestens binnen drei Monaten nach Schluss des abgelaufenen Kalenderjahrs festzusetzen.

(3) Die Überweisung der Pauschbeträge erfolgt auf Grund eines von der für den niederländisch-deutschen Zahlungsverkehr zuständigen „Gemischten Kommission“ aufgestellten Planes.

(4) Der Bundesminister für Arbeit bestimmt das Nähere über die Verteilung der Pauschbeträge auf die deutschen Versicherungsträger.

Artikel 4

(1) Diese Zusatzvereinbarung tritt mit dem gleichen Zeitpunkt in Kraft wie das Abkommen zwischen dem Königreich der Niederlande und der Bundesrepublik Deutschland über Sozialversicherung.

(2) Sie wird für die Dauer eines Jahres nach dem Zeitpunkt ihres Inkrafttretens geschlossen. Sie gilt als stillschweigend von Jahr zu Jahr verlängert, sofern sie nicht von der Regierung eines der beiden Vertragsstaaten spätestens drei Monate vor Ablauf der Jahresfrist schriftlich gekündigt wird.

Gefertigt in Bonn, am 29. März 1951, in doppelter Urschrift in niederländischer und deutscher Sprache, wobei der Wortlaut in beiden Sprachen verbindlich ist.

Für das
Königreich der Niederlande,
(gez.) DE BOOY.

Für die
Bundesrepublik Deutschland,
(gez.) SAUERBORN.

6. INWERKINGSBEDING

De Aanvullende Overeenkomst zal ingevolge artikel 4, eerste lid, in werking treden op dezelfde dag als het ouder 1 genoemde Verdrag.

7. GEGEVENS

Het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake sociale verzekering, gesloten te Bonn op 29 Maart 1951, op welk Verdrag de onderhavige Overeenkomst een aanvulling geeft, is afgedrukt in *Tractatenblad* 1951 No. 57.

De Eerste en de Tweede Aanvullende Overeenkomst bij bovengenoemd Verdrag, beide gesloten te Bonn op 29 Maart 1951, naar welke Overeenkomsten in artikel 1 van de onderhavige Aanvullende Overeenkomst wordt verwezen, zijn afgedrukt onderscheidenlijk in de *Tractatenbladen* 1951 No. 58 en No. 61.

Uitgegeven te vier en twintigste Mei 1951.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
STIKKER.

Bijlage 3

De leden van de Vereniging Dwangarbeiders Tweede Wereldoorlog
op 25 april 1989 in jaarvergadering te Nieuwegein bijeen.

Gehoord hebbende de uiteenzetting van het bestuur over de aanspraken van
de dwangarbeiders op grond van de Duitse "Rentenversicherung";

Overwegende:

dat de dwangarbeiders tijdens hun tewerkstelling in Duitsland gedurende de
Tweede Wereldoorlog verzekerd waren op grond van de Duitse Rentenversicherung;

dat verzekerden op grond van deze wet, indien ook overigens aan de voorwaarden,
daarin gesteld, wordt voldaan, bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd voor
een periodieke ouderdomsrente in aanmerking komen;

dat van de Nederlandse dwangarbeiders slechts twee categorieën, te weten:
- de dwangarbeiders die in het Saargebied werkzaam zijn geweest,
- de grensarbeiders,
voor de desbetreffende periodieke ouderdomsrente in aanmerking komen;

dat dit een gevolg is van de totstandkoming in 1956 - elf jaar na de terugkeer
naar Nederland van de dwangarbeiders - van de vierde aanvullende overeenkomst
bij de Nederlandse Sociaal Verzekeringsverdrag, welke overeenkomst niet van toe-
passing is op vermelde twee categorieën dwangarbeiders;

dat bij deze overeenkomst de tijdvakken, vervuld op grond van de Duitse Renten-
versicherung vervielen en werden aangemerkt als tijdvakken vervuld op grond
van de Nederlandse Invaliditeitswet;

dat de Invaliditeitswet is ingetrokken, waarbij de aanspraken op grond van die
wet zijn, dan wel zullen worden afgekocht voor een bedrag van f. 50,- per jaar;

dat dit betekent dat, uitgaande van een gemiddelde tijd van tewerkstelling in
Duitsland van twee jaren, de levenslange periodieke ouderdomsrente op grond van
de "Rentenversicherung" vervangen is door een éénmalige uitkering van f. 100,-;

dat van de kant van, zowel de "Landesversicherungsanstalt Westfalen" belast
met de uitvoering van de Rentenversicherung t.a.v. personen buiten Duitsland
gevestigd, als het bureau voor Duitse zaken te Nijmegen van de Sociale Verzeke-
ringsbank, werd medegedeeld dat - zo de vierde aanvullende overeenkomst niet tot
stand zou zijn gekomen - alle dwangarbeiders voor een periodieke uitkering
op grond van de Duitse "Rentenversicherung" in aanmerking zouden zijn gekomen;

besluiten

het bestuur op te dragen stappen te ondernemen, zowel nationaal als in inter-
nationaal verband, zowel van politieke als juridische aard, die er toe zullen
leiden dat naast de dwangarbeiders van het Saargebied en de grensarbeiders,
ook de overige dwangarbeiders alsnog voor een periodieke ouderdomsrente op grond
van de Duitse "Rentenversicherung" in aanmerking zullen worden gebracht en
mitsdien in hun tijdens de Tweede Wereldoorlog in Duitsland verworven rechten
zullen worden hersteld.

Vereniging Dwangarbeiders Nederland Tweede Wereldoorlog

Postbus 1047, 8001 BA Zwolle

Bijlage 4

Zwolle, 18 augustus 1989

Aan Zijne Excellentie de Staatssecretaris
van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 20802
2500 EV 's-Gravenhage

Onderwerp: aanspraken van de dwangarbeiders op grond van de Duitse
Rentenversicherung

Excellentie,

Hiermede komen wij terug op onze brief van 23 februari 1988, inzake het onderwerp in hoofde dezes vermeld. Wij verwijzen daarbij tevens naar uw brief aan de heer A. Hoorn te Zwolle van 25 juni 1987 SVI/86/07361, thans secretaris van onze vereniging, alsmede naar uw latere brief van 29 mei 1988, SVI/89/2564.

Het moge ons vergund zijn nader op deze aangelegenheid terug te komen. Punt van uitgang is het feit dat de Nederlandse dwangarbeiders tijdens hun gedwongen verblijf in Duitsland tijdens de tweede wereldoorlog verzekerd waren op grond van de Duitse Rentenverzekering voor arbeiders en de Duitse Rentenverzekering voor bedienden. Op grond van beide wettelijke regelingen wordt een ouderdomsrente toegekend bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd, mits een wachttijd van 5 jaar is vervuld. Het bedrag van de rente hangt af van het bedrag dat aan premie is voldaan. Naar ons werd medegedeeld wordt bij de vaststelling van de wachttijd van 5 jaar, voor personen in Nederland gevestigd, op grond van art. 48 van de EEG Verordening 1408/71 ook de tijd tussen het 15e levensjaar tot de datum van tewerkstelling in Duitsland medegerekend, nu deze tijd (ook) medetelt voor de uitkering op grond van de Algemene Ouderswetswet. Aan de wachttijd voorwaarde van 5 jaar wordt mitsdien door de (gevozen) Nederlandse dwangarbeiders in de meeste gevallen wel voldaan. Het was ons nu opgevallen dat van de dwangarbeiders slechts twee categorieën voor de periodieke ouderdomsrente ingevolge de Rentenverzekering in aanmerking werden gebracht, te weten:

- de dwangarbeiders die in het Saargebied werkzaam zijn geweest en
- de z.g. grensarbeiders.

Dat het overgrote deel van de dwangarbeiders niet voor bedoelde ouderdomsrente in aanmerking komt is, naar ons is gebleken, een gevolg van de tot standkoming van de vierde aanvullende overeenkomst bij het Nederlands/Duits sociale Verzekeringsverdrag, betreffende de regeling van de aanspraken door Nederlandse werknemers tussen 13 mei 1940 en 1 september 1945 op grond van de Duitse sociale verzekering verkregen. Deze overeenkomst is naar ons werd medegedeeld niet van toepassing op de twee hierboven genoemde categorieën van dwangarbeiders.

Het lijkt in dit verband tevens nuttig in herinnering te brengen dat - indien de derde aanvullende overeenkomst niet door de vierde zou zijn vervangen en eerstgenoemde van kracht zou zijn gebleven - het onderwerpelijke probleem zich niet zou hebben voorgedaan. Immers stelde de derde aanvullende overeenkomst in lid 2 van artikel 2, voor gevallen die zich na 31 december 1951 zullen voordoen, de toekenning van de Duitse uitkering voorop. Wij hebben van Duitse kant vernomen dat hierin, om bewijsrechtelijke redenen, bij de vierde aanvullende overeenkomst wijziging is aangebracht. Wij hebben daar moeite mee. Bewijsrechtelijke redenen hadden nooit aanleiding mogen zijn wijziging aan te brengen in reeds vastgestelde rechten. Daarvoor had een praktische oplossing moeten worden getroffen.

Tijdens bezoeken namens ons bestuur aan de Landesversicherungsanstalt Westfalen te Münster, belast met de uitvoering van de rentenverzekering m.b.t. personen buiten Duitsland gevestigd, alsook aan het Bureau voor Duitse Zaken van de Sociale Verzekeringsbank te Nijmegen, is ons verzekerd dat - zo genoemde vierde aanvullende overeenkomst niet tot stand zou zijn gekomen - nagenoeg alle Nederlandse dwangarbeiders aanspraak zouden hebben kunnen maken op de toekenning van een periodieke ouderdomsrente op grond van de Duitse Rentenverzekering.

Dat dit niet het geval is, wordt veroorzaakt door het feit, dat bij deze overeenkomst de tijdvakken op grond van de Duitse rentenverzekering werden "ingeruild" voor tijdvakken geldende voor de Nederlandse Invaliditeitswet (vide de leden 1 en 3 van artikel 2). Het gevolg van deze "ruil", die in 1956 - elf jaar na de terugkeer van de dwangarbeiders uit Duitsland - zonder hun voorkennis tot stand kwam, is dat zij niet voor een periodieke ouderdomsrente op grond van de Duitse rentenverzekering in aanmerking komen, doch in plaats daarvan slechts een eenmalige uitkering ingevolge de liquidatiewetten invaliditeitswet naar rato van f. 50,- per jaar (in de meeste gevallen totaal f. 100,-) ontvangen. Algemeen wordt dit in de dwangarbeiderswereld als onrechtvaardig beschouwd. Terecht

spreekt de vierde aanvullende overeenkomst van verkregen aanspraken, maar deze worden ons door deze overeenkomst vrijwel geheel ontnomen.

In verband daarmee nam de algemene ledenvergadering van de Vereniging, op 25 april 1989 te Nieuwegein bijeen, een resolutie aan, waarvan wij de tekst hierbij voegen en waarin het bestuur opgedragen werd stappen te ondernemen, zowel in nationaal als in internationaal verband, zowel van politieke als juridische aard, die er toe zullen leiden dat, naast de dwangarbeiders van het Saargebied en de grensarbeiders, óók de overige dwangarbeiders alsnog voor een periodieke ouderdomsrente op grond van de Duitse "Rentenversicherung" in aanmerking zullen worden gebracht en mitsdien in hun tijdens de Tweede Wereldoorlog in Duitsland verworven rechten zullen worden hersteld. Alhoewel alleen de redelijkheid reeds met zich medebrengt, dat er maatregelen zullen worden genomen, waardoor de dwangarbeiders in hun aanspraken op grond van de Duitse Rentenverzekering zullen worden hersteld, heeft ons bestuur gemeend zich er niet toe te moeten beperken u in kennis te stellen van de inhoud van vermelde resolutie. Hierna gaan wij nader in op de juridische aspecten van deze aangelegenheid, waartoe wij de dwangarbeiders in vier categorieën hebben onderverdeeld.

Wij merken daarbij op dat het m.b.t. de drie eerste categorieën van dwangarbeiders gestelde op een interpretatie van de vierde aanvullende overeenkomst berust. Voor wat de vierde categorie betreft, wijzen wij er op van oordeel te zijn dat bedoelde overeenkomst, voor wat het onderwerpelijke aspect betreft, rechtsgevolg mist. Het aldaar gestelde geldt uiteraard ook voor de eerste drie categorieën.

I. De dwangarbeiders, die voor hun vertrek naar Duitsland niet ingevolgd de Nederlandse Invaliditeitswet verzekerd waren.

Op grond van art. 2 lid 2 van de vierde overeenkomst is op deze personen de I.W. alleen van toepassing, indien dit voor hen voordeliger is. Dit is naar ons oordeel niet het geval aangezien zij, zoals hiervoor gesteld, op grond van de liquidatiewet Invaliditeitswetten slechts een aanspraak kunnen maken op een éénmalige uitkering naar rato van f. 50,- per jaar. Het wil ons dan ook voorkomen dat betrokkenen aanspraak kunnen maken op een periodieke uitkering bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd op grond van de Duitse Rentenverzekering.

II. De dwangarbeiders op wie een (publiekrechtelijke) pensioenregeling als bedoeld in de artikelen 35, 36, 38, 39 en 40 I.W. van toepassing was en op wie de I.W. daarom ook niet van toepassing was.

Voor deze personen geldt, naar het ons voorkomt, het gestelde onder I. Misschien moet zelfs worden gesteld, dat zij op grond van de vierde aanvullende overeenkomst onmogelijk onder de werking van de I.W. konden worden gebracht, nu zij niet op grond van die wet verzekerd kunnen zijn. Voor het geval men ons mocht tegenwerpen, dat op grond van artikel 94 van de Grondwet binnen het Koninkrijk geldende wettelijke voorschriften geen toepassing vinden, indien deze toepassing niet verenigbaar is met een ieder verbindende bepalingen van verdragen, merken wij op dat het bepaald niet de bedoeling van de vierde aanvullende overeenkomst kan zijn de desbetreffende dwangarbeiders alleen voor wat de periode van hun tewerkstelling in Duitsland onder de werking van de I.W. te brengen.

III. De dwangarbeiders, die later kwamen te vallen onder een regeling als bedoeld in een der artikelen 35, 36, 38, 39 en 40 I.W., waarna de werkgever op grond van art. 247 lid 5 I.W. om restitutie van de betaalde premie verzocht, welke premie uit de verzekering werd verwijderd.

Voor deze personen geldt, naar het ons voorkomt, het gestelde onder I en II.

IV. Wij komen thans tot de grootste groep/ de restgroep.

Artikel 4 van de Invaliditeitswet eist dat de arbeiders in loondienst arbeid binnen het Rijk verrichten. Nimmer is gesteld dat de arbeidsovereenkomsten tussen de dwangarbeiders en hun werkgevers in Nederland als gevolg van hun, door de Nederlandse autoriteiten geregelde, gedwongen tewerkstelling in Duitsland werden verbroken. Dit werd geregeld in de verordening van de Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandse gebied no. 42/41, gewijzigd bij de verordeningen no. 26/42 en 48/42, die op grond van het Koninklijk Besluit van 17 september 1944, houdende vaststelling van het Besluit Bezettingsmaatregelen (Stbl. E93 van 1944) op het moment van de ontruiming van het Nederlandse gebied door de vijand hun gelding verloren.

Het wil ons verder voorkomen dat het feit, dat de dwangarbeiders hun arbeid niet binnen het Rijk hebben verricht, hen niet tegen kan worden geworpen en wel om de volgende drie redenen:

1. Had de bezetter niet het recht ons te dwingen in Duitsland te gaan werken. De bezetter handelde derhalve onrechtmatig door dit wel te doen;
2. Stelde een ieder, die zich aan tewerkstelling in Duitsland onttrok, zich bij ontdekking bloot aan ernstige represailles, - waarmede zelfs het leven genoeid was, van hem zelf en zijn huisgenoten, bijv. ouders-, van de kant van de bezettende

macht. Het ging hier om een situatie, die zich in de geschiedenis van het Koninkrijk nimmer heeft voorgedaan en waarvoor geldt dat niemand tot het onmogelijke gehouden is.

3. Werd de tewerkstelling van de Nederlandse dwangarbeiders geheel door de Nederlandse overheid geregeld. De bevolkingsadministraties gaven onze adressen aan de Gewestelijke Arbeidsbureau's door, de Gewestelijke Arbeidsbureau's gaven voorschriften aan de werkgevers, het Staatsbedrijf der PTT bestelde de aangetekende oproepbrieven, de Gewestelijke Arbeidsbureau's regelden verder onze deportatie, de Nederlandse politie handhaafde de orde op de stations en wij werden afgevoerd door de Nederlandse Spoorwegen. Er kwam geen Duitser aan te pas!
- Algemene rechtsbeginselen en algemene beginselen van behoorlijk bestuur brengen, gelet op vermelde omstandigheden, met zich mede aan te nemen dat de Invaliditeitswet ook tijdens hun gedwongen tewerkstelling in Duitsland, op de dwangarbeiders van toepassing is gebleven.

Wij verwijzen in dit verband tevens naar de artikelen 3.1.1.13 en 3.1.1.16 van boek 3 NBW, op welk boek in de rechtspraak op ruime schaal wordt geanticipeerd. Wij zijn er dan ook van overtuigd dat - zo de vierde aanvullende overeenkomst niet tot stand zou zijn gekomen - en de Rijksverzekeringsbank/Sociale Verzekeringsbank bij de toekenning van een uitkering op grond van de IW de tijd van tewerkstelling van een dwangarbeider in Duitsland niet zou hebben meegerekend, de administratieve rechter de desbetreffende beschikking voorzeker wegens strijd met algemene rechtsbeginselen/beginselen van behoorlijk bestuur zou hebben vernietigd, zo daartegen beroep zou zijn ingesteld. In dit verband achten wij de wet van 31 juli 1957 (Stsbl. 336), regelende de aanspraken voor de IW van dwangarbeiders, die werkzaam zijn geweest in gebieden die thans niet tot de Bondsrepubliek behoren, overbodig. Naar het ons wil voorkomen heeft de wetgever zich in 1957 (twaalf jaar na het einde van de tweede wereldoorlog) de omstandigheden, waaronder de tewerkstelling van de dwangarbeiders plaats vond, niet meer gerealiseerd. Zo dit wel het geval zou zijn geweest, dan zou bedoelde wet voorzeker niet tot stand zijn gekomen.

Het hiervoor gestelde houdt naar ons oordeel tevens in dat de leden 1 en 3 van artikel 2 van de vierde aanvullende overeenkomst rechtsgevolg missen, aangezien - het zij herhaald - onze verzekering op grond van de IW tijdens onze gedwongen tewerkstelling in Duitsland op grond van algemene rechtsbeginselen/algemene beginselen van behoorlijk bestuur bleef bestaan. Wij konden niet door deze overeenkomst onder de werking van de IW worden gebracht, aangezien wij uit dien hoofde reeds verzekerd waren. Dit betekent tevens, dat ook de rechten van de dwangarbeiders, die geen grensarbeiders waren of in de Saar werkzaam zijn geweest, op een periodieke uitkering op grond van de

Duitse Rentenverzekering zijn blijven bestaan. De verrekening van de premie tussen Nederland en de Duitse Bondsrepubliek (vide art. 3 van de overeenkomst) was dan ook het enige punt dat regeling behoefde. Maar daar stonden de dwangarbeiders buiten. Voor het overige had de overeenkomst niet behoeven te worden gesloten.

Wij willen dit deel van onze brief met het volgende besluiten. Indien de overheid van oordeel was, dat het meetellen voor de IW van de tijd door de dwangarbeiders in Duitsland doorgebracht zonder formele voorziening - wij zien dit, zoals uit het hiervoor gestelde blijkt, anders - niet mogelijk was, had het in de rede gelegen dit ook voor de dwangarbeiders die werkzaam geweest zijn in de gebieden, die thans tot de Bondsrepubliek behoren (conform de wet van 31 juli 1957) bij wet te regelen, aangezien een Nederlandse wet onze rechten op grond van de Duitse Rentenverzekering niet nadelig zou hebben beïnvloed. Door hiervoor de vorm van een verdrag te kiezen heeft de overheid in feite de door ons verworven rechten op een levenslange periodieke uitkering op grond van de Duitse Rentenverzekering voor een bedrag van f. 20.000.000. ingeleverd. Wij dwangarbeiders oordelen dit betreurenswaardig. Toegegeven zij dat, indien de vorm van de Nederlandse wet zou zijn gekozen, wij én een Nederlandse uitkering (uiteindelijk een éénmalige, in de meeste gevallen van f. 100,-) én een Duitse periodieke uitkering zouden hebben genoten. Gelet op het gedwongen karakter van onze tewerkstelling en de ellende door ons in Duitsland ondervonden, lijkt het niet redelijk dit bezwaarlijk te oordelen. Met betrekking tot de aspecten van juridische aard van deze zaak merken wij tenslotte nog het volgende op.

1. De Invaliditeitswet is in liquidatie. Veel renten zijn reeds afgekocht en de overige worden bij het bereiken van de 65-jarige leeftijd afgekocht. Op dat moment moet ook het recht op een ouderdomsrente door de autoriteiten van de Duitse Bondsrepubliek op grond van de Rentenverzekering worden beoordeeld. Wij vragen ons onder deze omstandigheden af, of de Invaliditeitswet dan nog wel van betekenis kan zijn voor de toepassing van de vierde aanvullende overeenkomst of m.a.w. of die overeenkomst zijn betekenis niet door de liquidatie van de I.W. heeft verloren. Dit geldt temeer nu de vierde aanvullende overeenkomst een Duitse en een Nederlandse periodieke uitkering tot onderwerp had. De Nederlandse uitkering heeft dit karakter, met uitzondering van het beperkte aantal personen aan wie toch nog een periodieke uitkering werd toegekend, door de liquidatiewet I.W., verloren. In dit verband willen wij nog verwijzen naar artikel 22 lid 1 van de liquidatiewet I.W. (de beëindiging van de verzekering op grond van de I.W.) en artikel 27 van die wet (betreffende het verval van aanspraken op grond van de I.W.)
2. Wij vernamen verder van het Ministerie van Buitenlandse Zaken dat ook de Duitse Bondsrepubliek het Verdrag inzake de burgerlijke en politieke rechten heeft bekrachtigd. Art. 26 van dit verdrag verbiedt alle gevallen van discriminatie.

Heb je aan de grens van de Pfaltz gewerkt, dan heb je geen recht op een uitkering, maar heb je iets westelijker en wel in het Saargebied gewerkt, dan heb je wel recht op een uitkering op grond van de rentenverzekering. Naar het ons voorkomt maakt de Duitse Bondsrepubliek zich aan discriminatie schuldig, indien zij de dwangarbeiders van het Saargebied en de grensarbeiders wel, maar de overige dwangarbeiders, (het overgrote deel) die onder dezelfde omstandigheden hebben verkeerd, niet voor een uitkering op grond van de Duitse Rentenverzekering in aanmerking brengt.

3. Met betrekking tot het gestelde in uw brief van 25 mei 1989 svi 89/2564, zij opgemerkt dat wij het betreuren dat u niet eerst onze brief hebt afgewacht, zodat u kennis van onze argumenten had kunnen nemen alvorens uw standpunt te bepalen. Wij mogen hierna op het door U ingenomen standpunt ingaan, dat wij voor de goede orde laten volgen: "Ik wil er op wijzen dat door deze overeenkomst de rechten die onder het Duitse stelsel zijn opgebouwd, door Nederland zijn overgenomen. Dit betekent dat voor het recht op b.v. AOW pensioen de Duitse verzekeringsjaren worden aangemerkt en dat zij voor de berekening van het AOW pensioen worden medegerekend. De Duitse aanspraken worden dus als Nederlands recht gehonoreerd." Indien het waar zou zijn dat Nederland de onder het Duitse stelsel opgebouwde rechten zou hebben overgenomen en de Duitse aanspraken als Nederlands recht gehonoreerd zou hebben, zou de onderverpelijke brief niet geschreven zijn. Maar wat u stelt is niet het geval. Nederland heeft de aanspraken op grond van het Duitse stelsel opgebouwd niet overgenomen. Wat gebeurd is, is dat onze Duitse aanspraken, te weten de rechten op een levenslange periodieke uitkering, "ingeruild" zijn, voor een een substituerend, doch afwijkend recht op grond van de Nederlandse Invaliditeitswetgeving, uiteindelijk resulterend in een éénmalige uitkering van f. 50,- per verzekeringsjaar. De vermelding in dit verband van de AOW uitkering lijkt ons evenmin juist. De jaren, in Duitsland doorgebracht, tellen niet voor de AOW uitkering mede op grond van de vierde aanvullende overeenkomst, maar op grond van de overgangs-bepalingen van die wet. In verband daarmee wordt in de wet van 31 juli 1957 (Stsbl. 336) regelende de vergelijkbare aanspraken van de Nederlandse arbeiders die werkzaam zijn geweest in gebieden die thans niet tot de Duitse Bondsrepubliek behoren, de Invaliditeitswet, maar (uiteraard) niet de AOW genoemd.

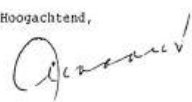
Ons bestuur heeft zich er over beraden, op welke wijze uitvoering kan worden gegeven aan de opdracht van onze ledenvergadering, te bereiken dat de nog levende 300.000 dwangarbeiders in hun rechten van de Duitse Rentenverzekering zullen worden hersteld. Wij zouden proefprocessen kunnen beginnen en sluiten deze mogelijkheid geenszins uit. Wij menen echter van Uwe Excellentie te mogen verwachten dat hij onze belangen bij de

regering van de Duitse Bondsrepubliek behartigt. Wij hopen, dat U er in zal slagen bij de- naar ons gebleken komende- onderhandelingen met die regering de autoriteiten van de Duitse Bondsrepubliek langs de lijnen van het voorafgaande te bewegen de Nederlandse dwangarbeiders alsnog in het genot van een periodieke ouderdomsrente op grond van de Duitse Rentenverzekering te stellen. Althans, indien U, met ons, van oordeel is dat daarop niet reeds op juridische gronden aanspraak bestaat. Voor zover U deze conclusie met betrekking tot een der 4 categorieën kan delen, zou daaraan in gemeen overleg tussen het Bureau voor Duitse Zaken van de Sociale Verzekeringsbank te Nijmegen en de Westphälische Landesversicherungsanstalt te Münster uitvoering kunnen worden gegeven. Wij hopen hierna het resultaat van uw stappen te mogen vernemen. Wij wijzen er daarbij op dat wij op leeftijd zijn en met een beslissing op niet al te lange termijn gebaat zijn.

Een afschrift van deze brief hebben wij toegezonden aan:

- de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur;
- de fractievoorzitters van de partijen in de Tweede Kamer der Staten-Generaal vertegenwoordigd;
- de ambassadeur van de Duitse Bondsrepubliek in Den Haag;

Hoogachtend,

A. Hoorn, secretaris

bijlage:

- Resolutie algemene ledenvergadering.

Bijlage 5

Vereniging Dwangarbeiders Nederland Tweede Wereldoorlog

secre.: Hoevebrink 39, 8034 PX Zwolle

wnd. voorzitter	wnd. secretaris	wnd. penn. meester
A. Pontier	A. Hoorn	A. Spans
05430-17039	038-537661	08340-22914 03473 - 75721

Zwolle, 29 december 1988

Aan Zijne Excellentie Dr. Otto von der Gablenz
Ambassadeur van de Duitse Bondsrepubliek
te 's G r a v e n h a g e

Excellentie,

Het is ons gebleken dat U belangstelling heeft voor de geschiedenis van de 500.000 Nederlanders, die gedurende de Tweede Wereldoorlog als dwangarbeider in Duitsland werkzaam zijn geweest.

In dit verband berichten wij U dat - zoals uit het briefhoofd van deze brief blijkt - er een Vereniging Dwangarbeiders Nederland Tweede Wereldoorlog bestaat. Ik sluit hierbij een exemplaar van de statuten van onze vereniging in (bijlage 1), waarbij ik in het bijzonder verwijs naar artikel 2, vermeldende het doel van de vereniging.

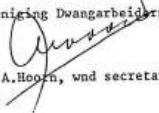
Opgemerkt zij dat er contacten met de Duitse Bondsrepubliek bestaan, enerzijds aangezien bij het bestuur van een aantal steden belangstelling voor de ex-dwangarbeiders bestaat binnen het streven de geschiedenis van hun plaats voor het nageslacht vast te leggen, anderzijds in verband met de gebleken belangstelling van de Duitse jeugd voor wat de ex-dwangarbeiders in Duitsland is overkomen.

De aanleiding tot deze brief vormt het feit, dat wij ons bij de behartiging van de belangen van onze leden voor een probleem zien gesteld, waaromtrent wij informatie van de autoriteiten van de B.R.D. nodig hebben. Terzake delen wij U het volgende mede:

Op grond van het bepaalde in artikel 2 van de Vierde Overeenkomst bij het Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake de sociale verzekering van 29 maart 1951, vervielen de aanspraken die de ex-dwangarbeiders aan de Duitse renteverzekering konden ontlelen (lid 3), terwijl de tijdvakken in Duitsland doorgebracht werden aangemerkt als tijdvakken vervuld voor de Nederlandse verzekering tegen de gevolgen van invaliditeit, ouderdom en overlijden (lid 1). Een van deze Nederlandse wetten is de (ingetrokken) Invaliditeitswet. Op grond van de wettelijke regeling tot liquidatie van die wet kan de ex-dwangarbeider voor ieder jaar dat hij in Duitsland werkzaam was, aanspraak maken op een afkoopsom van globaal f. 50.—. Aan de hand van de informatie die wij van Duitse kant ontvingen, komt het ons voor dat wij -indien de aanvullende overeenkomst niet tot stand zou zijn gekomen- aanspraak zouden hebben kunnen maken op een uitkering op grond van de Duitse renteverzekering, die belangrijk hoger was dan ons thans van Nederlandse kant wordt toegekend. Wij stellen ons voor hiervoor de aandacht van de Nederlandse autoriteiten te vragen. Daartoe dienen wij echter wel over informatie en dokumentatie over de Duitse renteverzekering te beschikken. In verband daarmee zouden wij gaarne door Uw tussenkomst informatie en dokumentatie van de Duitse autoriteiten ontvangen en met betrekking tot de twee hierna volgende vragen:

- a. zouden de ex-dwangarbeiders, indien de vierde aanvullende overeenkomst niet tot stand zou zijn gekomen, aanspraak hebben kunnen maken op grond van een uitkering van de Duitse renteverzekering, zo ja, tot welk bedrag en met ingang van welk levensjaar;
- b. is de Duitse renteverzekering na de totstandkoming van de vierde aanvullende overeenkomst belangrijk verbeterd en zo ja, in welke mate.

Wij danken Uwe Excellentie bij voorbaat voor Uw medewerking.

Hoogachtend,
Vereniging Dwangarbeiders Nederland Tweede Wereldoorlog

ing A. Hooft, wnd secretaris

(1) bijlage: statuten Vereniging Dwangarbeiders Nederland Tweede Wereldoorlog

DER BOTSCHAFTER
DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND

Ing. A. Hoorn
Vereniging Dwangarbeiders Nederland
Tweede Wereldoorlog
Hoevebrink 39
8034 PX Zwolle

Geachte heer Hoorn,

Den Haag, 12 januari 1989

hartelijk bedankt voor Uw brief van 29.12.88, die ik met grote interesse heb gelezen.

Vanzelfsprekend is de Ambassade U graag behulpzaam bij het beantwoorden van de gestelde vragen. Omdat het om een zeer speciaal probleem van het sociaalrecht gaat, heb ik me veroorloofd, de bevoegde instanties in de Bondsrepubliek om raad te vragen. Zodra ik een antwoord heb, zal ik U informeren.

Voor het werk van Uw vereniging wens ik Uw veel succes.

Met vriendelijke groeten

(Otto von der Gablentz)

Den Haag, den 13.6.1989

DER BOTSCHAFTER
DER BUNDESREPUBLIK DEUTSCHLAND

Ing. A. Hoorn
Vereniging Dwangarbeiders Nederland
Tweede Wereldoorlog
Hoevebrink 39

8034 PX Zwolle

Geachte heer Hoorn,

Na mijn brief van 12 januari j.l. kan ik u heden eindelijk het standpunt van de "Bundesminister für Arbeit und Sozialordnung" van 22 mei j.l., betreffende aanspraken van Nederlandse dwangarbeiders aan de Duitse renteverzekering toesturen.

Daar u met de materie vertrouwd bent, mag ik hopen, dat de Duitstalige uiteenzetting van deze gecompliceerde kwestie voor u geen problemen oplevert. Mochten er na lectuur nieuwe vragen naar voren komen, dan is de ambassade vanzelfsprekend bereid, deze aan de verantwoordelijke instanties door te spelen.

Met vriendelijke groet

Otto Jahnke

VII/6-65 114 N 4

5 27- 2816 Datum 22. Mai 1989

513
26 MAY 1969
141-13

Bezug: Ihre Schreiben vom 14.2. und 21.4.1989 - 513-5 41.13 -

Bereits durch Beschluß des Generalsekretärs des Sozialministeriums vom 20. Februar 1941 galt eine vorläufige Regelung, nach der niederländische Arbeitnehmer, die aufgrund amtlicher Arbeitsvermittlung im Deutschen Reich tätig und in der deutschen Rentenversicherung versichert waren, keinen Anspruch auf Rente aus der deutschen Rentenversicherung erwerben sollten, sondern statt dessen diese Zeiten in der niederländischen Invaliditätsversicherung hinzugerechnet bekommen sollten. Die Vierte Zusatzvereinbarung hat an dieser Situation nichts geändert und nur die Fortgeltung der vorläufigen

- 2 -

Versicherungslastregelung bestätigt. Sinn der Vierten Zusatzvereinbarung war es, hauptsächlich sicherzustellen, daß die aufgrund dieser Versicherungslastregelung eingetretenen Verpflichtungen der niederländischen Versicherungsträger materiell ausgeglichen wurden.

Hätte man im Rahmen der Vierten Zusatzvereinbarung die Fiktion, daß die Zeiten der niederländischen Zwangsarbeiter in der deutschen Rentenversicherung als Zeiten in der niederländischen Rentenversicherung gelten, aufgehoben, so hätte man den wenigsten niederländischen Arbeitnehmern zu diesem Zeitpunkt gedient. Der Vierten Zusatzvereinbarung war nämlich eine Dritte Zusatzvereinbarung vorausgegangen, nach der Versicherungsfälle, die nach dem 31. Dezember 1951 auftraten, nur dann in die niederländische Versicherungslast fielen, wenn aus der Bundesrepublik Deutschland keine Leistung gewährt werden konnte. Die Abklärung der Frage, ob nach deutschem Recht eine Leistung gewährt werden konnte, war jedoch sehr zeitaufwendig, weil die meisten Unterlagen in der Bundesrepublik Deutschland durch den Krieg vernichtet waren und die Rekonstruktion der Versicherungsläufe mühselig und zeitaufwendig war. Deshalb erachtete man es beim Abschluß der Vierten Zusatzvereinbarung für zweckmäßig, daß bei allen Versicherungsfällen die Zeiten der Beschäftigung aufgrund amtlicher Vermittlung in Deutschland von den Niederlanden berücksichtigt worden.

Im Hinblick auf diese Situation scheint mir eine Antwort auf die Frage zu b) entbehrlich, zumal die Vereinigung durch das Schreiben des Büro für deutsche Sachen vom 18. März 1988 ausführlich über die Höhe einer möglichen deutschen Rente unterrichtet worden ist.

Mir ist bekannt, daß das Königreich der Niederlande das niederländische Invaliditätsgesetz (IW) nach und nach aufheben will und statt dessen Entschädigungsleistungen erbringt. Von dieser

Maßnahme sind jedoch nicht nur ehemalige Zwangsarbeiter betroffen, sondern alle Personen, die unter das Invaliditätsgesetz der Niederlande fallen. Es ist nicht ersichtlich, daß die ehemaligen niederländischen Zwangsarbeiter im stärkeren Maße als andere niederländische Arbeitnehmer von der Aufhebung des IW betroffen sind.

Im Auftrag
Dr. Helmut Kaupper

Beglaubigt
Wich
Angestellte

Vereniging Dwangarbeiders Nederland Tweede Wereldoorlog

Hoevebrink 39, 8034 PX Zwolle

Aan Zijne Excellentie Dr. Otto von der Gablenz
Ambassadeur van de Duitse Bondsrepubliek
te 's Gravenhage

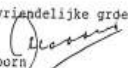
Zwolle, 21 augustus 1989

Excellentie,

In vervolg op onze brief van 6 juli 1989 doen wij u hierbij een afschrift toekomen van onze brief aan de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 18 augustus 1989 betreffende de aanspraken, die de dwangarbeiders naar ons oordeel kunnen maken op de toekenning van een periodieke uitkering op grond van de Duitse Rentenverzekering. Wij maken van deze gelegenheid tevens gebruik enkele opmerkingen te maken naar aanleiding van de brief van de Bundesminister für Arbeit und Sozialordnung van 22 mei 1989, die ook op deze aangelegenheid betrekking heeft. De zienswijze van de Minister dat de vierde aanvullende overeenkomst de geldigheid van de voorlopige regeling (het besluit van de Secretaris-Generaal van het departement van Sociale Zaken van 20 februari 1941) heeft bekrachtigd, is juridisch niet houdbaar en moet op een misverstand berusten. In dit verband diene dat de Secretaris-Generaal met dit besluit een inbreuk op de Invaliditeitswet heeft gemaakt. Hij was daartoe niet bevoegd. Alleen de Nederlandse wetgever kan een wet wijzigen en dat was tijdens de bezetting van Nederland niet mogelijk. Het desbetreffende besluit was dan ook onverbindend. O.m. ter regeling van de materiële gevolgen, (er waren inmiddels renten toegekend) van deze en ook andere inbreuken, tijdens de bezetting op de Nederlandse wetgeving gemaakt, heeft de Nederlandse regering te Londen de totstandkoming bevorderd van het Koninklijk Besluit van 17 september 1944 (opgenomen in Staatsblad E 93), houdende vaststelling van het Besluit Bezettingsmaatregelen. Daarbij werd o.m. bepaald dat naar gelang het bezette gebied van het Rijk in Europa door de vijand wordt ontruimd, de Nederlandse wetgeving zoals zij op 15 mei 1940 bestond, ten volle verbindend is. Er bestond derhalve in 1956, toen de vierde aanvullende overeenkomst tot stand kwam, geen (voorlopige) regeling meer. Wij merken in dit verband nog op dat de Nederlandse regering er naar ons oordeel onmogelijk aan zou hebben kunnen medewerken een inbreuk op de Nederlandse wetgeving, tot stand gekomen binnen het raam van de onrechtmatige tewerkstelling van ongeveer 500.000 dwangarbeiders in Duitsland, te bekrachtigen. Wat de Nederlandse regering naar wij menen wel heeft beoogd is de totstandkoming van een (geheel nieuwe) regeling m.b.t. de sociale zekerheid van de dwangarbeiders, in verband met aan hen toe te kennen rente. Voor wat de overige opmerkingen van de minister betreft, verwijzen wij naar onze brief aan de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 18 augustus 1989.

Wij hopen dat uw regering, na kennisname van deze brief en de hiervoor vermelde brief, de rechten van de dwangarbeiders op de toekenning van een periodieke uitkering op grond van de Duitse Rentenverzekering zal willen erkennen en unilateraal tot het treffen van maatregelen daartoe zal willen besluiten. Wij zijn daarbij gaarne tot overleg bereid.*

Met vriendelijke groet,

A. Hooft
secretaris

Bijlagen: - kopie brief d.d. 18-08-1989 aan de Staatssecretaris van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid
- kopie persbericht

Bijlage 6

MINISTERIE VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

'S-GRAVENHAGE, ZEESTRAAAT 73 - TELEFOON: 070-715911 - TELEFAX: 070-714642 - TELEX: 31.250

DIRECTORAAT-GENERAAL SOCIALE ZEKERHEID

De Vereniging van Dwangarbeiders
Nederland Tweede Wereldoorlog
Postbus 1047
8001 BA ZWOLLE

Uw kenmerk

Uw brief van

Ons kenmerk Nr. SZ/SVI/89/4580

18 augustus 1989

Onderwerp

Aanspraken van dwangarbeiders op
grond van de Duitse Rentenversicherung

Datum 29 september 1989

Uw brief betreffende de aanspraken van personen, die in de periode 1940-1945 gedwongen tewerkgesteld zijn in Duitsland, heb ik met belangstelling gelezen.

Ik heb daarbij goede kennis genomen van uw argumenten met betrekking tot de werkingssfeer van de Vierde Aanvullende Overeenkomst bij het Algemeen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland inzake sociale zekerheid.

Ik begrijp, dat u de toepasselijkheid van deze Vierde Aanvullende Overeenkomst bestrijdt, zowel ten aanzien van personen die niet verzekerd waren ingevolge de Invaliditeitswet vóór hun vertrek naar Duitsland, als ten aanzien van hen die wel verzekerd waren.

Correspondentieadres: Postbus 20801 - 2500 EV 's-Gravenhage.

Verzoeken één onderwerp per brief te behandelen en bij beantwoording afzetting, nummer en datum te vermelden.

Aankomstnummer 213.001

U betoogt daartoe, dat voor de eerstgenoemde categorie personen de toepassing van de Invaliditeitswet geen voordeel oplevert als bedoeld in artikel 2, lid 2 van de Overeenkomst, terwijl de tweede categorie personen geacht kan worden tijdens hun werkzaamheden in Duitsland voortgezet verzekerd geweest te zijn ingevolge de Invaliditeitswet, zodat zij in het geheel niet onder de werkingssfeer van de Overeenkomst begrepen zouden kunnen worden.

Uw betoog miskent evenwel, dat de in de Overeenkomst opgenomen fictieve verzekering ingevolge de Invaliditeitswet van bijkomstige aard is. De grondslag van de Overeenkomst vormt de overneming van de sociale zekerheidsaanspraken die de betrokken personen jegens de Duitse verzekeringsorganen konden doen gelden, ongeacht hun werkelijke of fictieve verzekering ingevolge de Invaliditeitswet.

De omstandigheid, dat de toenmalige Nederlandse sociale verzekeringswetgeving inmiddels is herzien, en dat de Invaliditeitswet zijn werking nagenoeg volledig heeft verloren, kan niet worden aangevoerd om de bij de Overeenkomst aangegane internationale verplichting te negeren.

Het definitieve karakter van deze Overeenkomst, op grond waarvan de Duitse sociale verzekeringsorganen destijds een bedrag van fl. 20.000.000,- hebben moeten voldoen aan de Sociale Verzekeringsbank, staat er bovendien aan in de weg, dat Nederland deze Overeenkomst zou kunnen opzeggen, dan wel opnieuw ter discussie zou kunnen stellen.

Ik wil besluiten met het volgende.

De personen, die destijds gedwongen tewerkgesteld zijn in Duitsland, hebben vele ontberingen moeten doorstaan. Ik ben mij daarvan welbewust. Hoezeer ik u en uw leden dan ook een handreiking zou willen geven, ik kan niet heen om de internationale verplichtingen die Nederland heeft en de

wijzigingen die in het Nederlandse stelsel de afgelopen
tientallen jaren zijn aangebracht, zulks in samenwerking met het
parlement.

Ik vraag daarvoor uw begrip.

DE STAATSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN
EN WERKGELEGENHEID,

L. de Graaf

15-1-91

Aan de leden van de Tweede Kamer

PETITIE INZAKE ONDERZOEK NAAR PENSIOEN NSB-KAMERLEDEN EN HUN NABESTAANDEN

Geacht Kamerlid,

Door een aantal verzetsorganisaties en organisaties van oorlogsslachtoffers is bij schrijven van 8 januari 1991 een petitie aangeboden aan de Tweede Kamer middels indiening bij de Commissie voor de Verzoekschriften.

Daarin wordt de Tweede Kamer gevraagd om zelfstandig een onderzoek te doen naar de rechtmatigheid en regelmatigheid van de toekenning van Kamerlid-pensioenen aan de voormalige NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekking in het algemeen en aan de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder.

Deze pensioenbeschikkingen zijn genomen over de periode 1950-1976.

Inmiddels heeft de griffier van de Commissie voor de Verzoekschriften - naar zijn zeggen daarbij op eigen initiatief handelende - de petitie doorgesluisd naar de Vaste Kamercommissie voor Binnenlandse Zaken.

Hiertegen is terstond bezwaar gemaakt.

Deze petitie is niet voor niets gericht aan de Commissie voor de Verzoekschriften. Verzoekers wensen nadrukkelijk gebruik te maken van het grondwettelijke recht van petitie en van de wijze waarop aan dit recht verder reliëf is gegeven door de aparte behandel-procedure die daarvoor door de Tweede Kamer in het leven is geroepen en welke onder meer inhoudt dat aan de regering met betrekking tot de petitie inlichtingen kunnen worden gevraagd, getuigen kunnen worden gehoord en dat aangaande het verzoekschrift een verslag dient te worden uitgebracht dat een duidelijke conclusie dient te bevatten.

Is deze petitie inmiddels officieel aan de Tweede Kamer aangeboden langs de weg van de Commissie voor de Verzoekschriften, verzoekers zijn van mening dat de inhoud van deze petitie zozeer de gehele Tweede Kamer regardeert, dat de deelnemende organisaties hebben besloten dat het juist zou zijn als elk lid van de Tweede Kamer de tekst van de petitie persoonlijk ontvangt.

In de tekst van de petitie wordt verwezen naar stukken, documenten en regelingen. Al deze bescheiden zijn als bijlagen bij de petitie gevoegd zoals deze is aangeboden aan de Commissie voor de Verzoekschriften, maar kunnen eveneens worden opgevraagd bij het secretariaat van de Stichting Herwaardering Pensioen NSB-Kamerleden, waarvan het adres en telefoonnummer vermeld zijn aan het slot van dit begeleidend schrijven.

VOORGESCHIEDENIS

In de loop van 1986 raakte het algemeen bekend dat de weduwe Rost van Tonningen een Kamerlid-pensioen genoot. Daarover ontstond in korte tijd steeds meer onrust en verontwaardiging. Op brede schaal werd intrekking van dit pensioen geëist.

De Minister van Binnenlandse Zaken stelde daarop een ambtelijke werkgroep in om dit pensioen te onderzoeken en aanbevelingen te doen met betrekking tot voortzetting of intrekking van dit pensioen.

In juni 1986 kwam deze ambtelijke werkgroep met een rapport onder de titel "De rechtmatigheid van toekenning van weduwenpensioen aan mevrouw Rost van Tonningen op basis van het Kamerlidmaatschap van haar echtgenoot".

Dit rapport werd in november 1986 aan de Voorzitters van de Tweede en Eerste Kamer aangeboden.

In dit rapport werd geconcludeerd dat dit pensioen de weduwe Rost van Tonningen niet had kunnen worden ontzegd en dat deze toekenning rechtmatig en regelmatig zou hebben plaatsgevonden.

Dit zou eveneens voor latere pensioenbesluiten gelden met betrekking tot de overige voormalige NSB-Kamerleden en/of hun nabestaanden.

De Minister van Binnenlandse Zaken nam deze conclusies over met bijgaand het standpunt van het Kabinet dat, gelet op het rechtmatigheidskarakter van de onderhavige pensioenbesluiten, iedere rechtsgrond om een ingreep te doen in het pensioen van de weduwe Rost van Tonningen zou ontbreken.

De leden van de Tweede Kamer stemden in met de conclusies van de ambtelijke werkgroep, voorzover het betreft de bevinding dat de pensioentoekenningen aan de voormalige NSB-Kamerleden rechtmatig en regelmatig zouden hebben plaatsgevonden. En deswege op grond van het recht Kamerlidpensioen aan de betrokkenen niet had kunnen worden onthouden.

Een aantal leden van de Kamer week in zoverre af van het Kabinetsstandpunt dat zij langs legislatieve weg een rechtsbasis wilde scheppen om alsnog Kamerlidpensioen aan bepaalde categorieën oud-Kamerleden zoals o.a. NSB-Kamerleden te kunnen ontzeggen.

Het daartoe ingediende initiatief-wetsontwerp strandde echter definitief in september 1988. Daarmee stond het oordeel van de Kamer vast dat de Kamerlidpensioenen van de NSB-Kamerleden en/of hun nabestaanden vanuit juridische optiek juist en overeenkomstig de wet zouden zijn.

De leden van de Tweede Kamer baseren hun standpunt dat deze pensioenen juridisch juist en overeenkomstig de wet zouden zijn daarbij niet op een zelfstandig gevormd oordeel, maar ontlenen deze opinie rechtstreeks aan de informatie, waarmee zij door de Minister van Binnenlandse Zaken zijn voorzien.

Van een onafhankelijk onderzoek, leidend tot een onafhankelijke oordeelsvorming, is in deze kwestie geen sprake geweest.

De vraag is, of de Kamer er goed aan gedaan heeft om hierbij voetstoots af te gaan op de door de Minister van Binnenlandse Zaken voorgelegde informatie en gevolgtrekkingen.

Het is de Kamer daarbij ontgaan dat de informatie die de Minister van Binnenlandse Zaken hierover heeft verstrekt en de conclusies die hieruit zijn getrokken, niet deugen.

De discussies die daarop in 1986-87 in de Tweede Kamer zijn gevoerd, gingen er vanuit dat, hoe verschillend men ook dacht over het morele recht van de weduwe Rost van Tonningen op Kamerlidpensioen, in elk geval als een paal boven water staat dat zij zuiver juridisch gesproken terecht aanspraken op pensioentoekenning had doen gelden en dat dit pensioen haar dus - juridisch gesproken - volledig toekwam, zodat aan de rechtmatigheid en regelmatigheid van de pensioentoekenning geen twijfel mogelijk was.

In deze opvatting gold dat evenzeer voor de pensioenen die, in vervolg op de pensioentoekenning aan de weduwe Rost van Tonningen, in de periode van 1950 tot 1976 aan de andere (nabestaanden van) NSB-Kamerleden werden toegekend.

Waar de discussies die in en buiten het parlement zijn gevoerd dan ook over gingen, was uitsluitend de vraag of en in hoeverre het in strijd zou zijn met de rechtszekerheidsgedachte en de rechtsstaatsgedachte om de pensioentoekenning aan de weduwe Rost van Tonningen weer ongedaan te maken.

Juist ook omdat men er vanuit ging dat dit pensioen op zichzelf juridisch op juiste en regelmatige wijze was verkregen, meende een Kamermeerderheid dat het in strijd was met de rechtszekerheidsgedachte en de rechtsstaatsgedachte om deze pensioentoekenning weer ongedaan te maken.

De Tweede Kamer is echter door de Minister van Binnenlandse Zaken over de rechtmatigheid van de pensioentoekenning aan de weduwe Rost van Tonningen misleid dan wel onjuist geïnformeerd.

De pensioentoekenning heeft plaatsgevonden tegen het recht en de wet in.

Dat geldt voor de pensioentoekenning aan de weduwe Rost van Tonningen in 1950 en dat geldt eveneens voor de pensioentoekenningen die, in vervolg hierop, over de periode 1950-1976 plaatsvonden met betrekking tot de nog in leven zijnde NSB-oud-Kamerleden of hun nabestaanden.

De Kamer had zich beter moeten realiseren dat de Minister van Binnenlandse Zaken sterk geneigd zou zijn de eenmaal genomen besluiten met betrekking tot de NSB-Kamerlidpensioenen af te dekken.

Indien dit gegeven was verdisconteerd, had men zich hierin wellicht assertiever opgesteld en was de Minister kritischer tegemoet getreden.

Nu heeft de Kamer dit nagelaten en laadt diensgevolge het verwijt op zich tekortgeschoten te zijn bij de uitoefening van haar controlerende taak.

De Kamer heeft inzake de kwestie van de rechtmatigheid en regelmatig van de pensioentoekenning aan de weduwe Rost van Tonningen volledig blindgevaren op de Minister van Binnenlandse Zaken en het rapport van de ambtelijke werkgroep van Binnenlandse Zaken.

Ook de hoogleraren Staatsrecht die door de Tweede Kamer om advies zijn gevraagd, hebben zich niet verdiept in de vraag naar de rechtmatigheid en de regelmatigheid van de pensioentoekenning, maar hebben zich uitsluitend uitgelaten over de vraag in hoeverre zij de intrekking van het eenmaal toegekende pensioen al dan niet te rijmen vonden met de rechtszekerheidsgedachte en de rechtsstaatsgedachte. Daarbij zijn ook zij er zondermeer

van uitgegaan dat de pensioentoeckenning op zichzelf rechtmatig en regelmatig had plaatsgevonden.

BELANG EN INHOUD VAN DE PETITIE

In de petitie wordt op basis van een diepgaand onderzoek aangetoond dat de opvatting dat de pensioentoeckenningen aan de NSB-Kamerleden en hun nabestaanden in het algemeen en aan de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder in overeenstemming met de wet en het recht zouden hebben plaatsgevonden, onhoudbaar is.

In het ambtelijk rapport van de Minister van Binnenlandse Zaken van november 1986 wordt daarbij afgedekt dat er bij de pensioentoeckenningen in 1950 en 1956 aan de weduwe Rost van Tonningen is geknoeid en is gehandeld in strijd met de wet en het recht.

Een aantal organisaties en personen uit de kringen van het voormalig verzet en van oorlogsslachtoffers, betrokken bij deze petitie, zijn nadat het initiatiefwetsontwerp inzake de NSB-Kamerlidpensioenen in november 1986 was gestrand, een proces begonnen tegen de Staat der Nederlanden, waarin een verklaring voor recht wordt gevraagd dat de pensioentoeckenningen aan de weduwe Rost van Tonningen op onregelmatige en onrechtmatige wijze hebben plaatsgevonden.

Daarbij doet het verbazingwekkende en unieke feit zich voor dat de Staat, kennelijk op consigne van de Minister van Binnenlandse Zaken, geen inhoudelijk verweer voert. Met geen woord wordt door de Staat in dit proces ingegaan op het zeer uitvoerige feitenmateriaal waarin wordt aangetoond dat met de pensioentoeckenningen is geknoeid. De Staat verweert zich in dit proces uitsluitend met het formele argument dat de rechter niet bevoegd, dan wel eisers niet-ontvankelijk zouden zijn.

Eisers in dit proces leiden hieruit af dat de Staat kennelijk de confrontatie met de aangevoerde feiten en argumenten omtrent de onregelmatigheid en onrechtmatigheid van de pensioentoeckenningen niet aandurft. Nu de Staat in het proces vooralsnog niet thuis geeft, richten de initiatiefnemers van dit proces tevens de aandacht van de Tweede Kamer op deze zaak.

Dit om de volgende redenen:

1. Tegenover de talrijke slachtoffers en oud-verzetssrijders die bijzonder gegriefd en vaak diep gekwetst zijn door de NSB-Kamerlidpensioenen in het algemeen en die van de weduwe Rost van Tonningen in het bijzonder, is de Tweede Kamer moreel verplicht nauwkeurig te onderzoeken of het juist is hetgeen de Minister van Binnenlandse Zaken heeft gesteld, namelijk dat aan de rechtsbasis van deze pensioenen niet te tornen valt.
Indien dit standpunt van de Minister onjuist is, hebben zij er recht op dat dit als zodanig duidelijk wordt uitgesproken.
2. Vanuit staatsrechtelijk oogpunt is het onaanvaardbaar indien de Minister het parlement voorzag van onjuiste informatie.
Ook vanuit dit oogpunt dient de Kamer te onderzoeken of zij door de Minister van Binnenlandse Zaken - al dan niet opzettelijk - is misleid.

3. Juridische zuiverheid is in een rechtsstaat een waarde op zichzelf en dient dan ook in alle gevallen zoveel mogelijk betracht te worden. Ook daarom is het, nog los van de vraag of de thans nog lopende NSB-Kamerlidpensioenen al dan niet behoren te worden ingetrokken, een zaak van groot belang om met grote zorgvuldigheid vast te stellen of de pensioenbesluiten in overeenstemming met het (toenmalige) geldende recht zijn genomen.
4. Dit geldt a fortiori nu het een zaak betreft die ook gerekend moet worden tot een interne aangelegenheid van de Kamer zelf. Een en ander betreft als het ware haar eigen orde.
5. Ook vanuit het oogpunt van historische zuiverheid is het van belang dat op dit punt de waarheid onverkort aan het licht komt.
6. En tenslotte is het oordeel van de meerderheid van de Tweede Kamer dat intrekking van de thans nog lopende NSB-Kamerlidpensioenen in strijd zou zijn met het rechtszekerheidsbeginsel mede ingegeven door de overweging dat de pensioentoekenningen op juridisch juiste gronden hebben plaatsgevonden. Indien echter de Tweede Kamer alsnog tot de conclusie zou moeten komen dat de grondslag van de pensioenen defectueus is, geeft dit aanleiding tot heroverweging van het standpunt dat voor het in stand houden van de thans nog geldende pensioenen een beroep kan worden gedaan op het rechtszekerheidsbeginsel.

De onjuistheid van de pensioentoekenningen is evident.

In het kort gaat het om de volgende feiten en argumenten:

- De NSB-Kamerleden zijn - al dan niet met terugwerkende kracht - van hun Kamerlidmaatschap vervallen verklaard. Ze zijn dus als het ware de Kamer uitgegoid. Zij zijn dus niet "afgetreden" in de zin van de wet, zoals geëist wordt om voor pensioentoekenning in aanmerking te komen.
Voor Rost van Tonningen geldt dat hij door in dienst van de Waffen-SS te treden zijn staatsburgerschap en daarmee zijn Kamerlidmaatschap - dat hij volgens de ambtelijke werkgroep toen nog had - verloor.
In de opvatting van de ambtelijke werkgroep moet dit ook als een soort "aftreden" worden gezien. De consequentie van deze opvatting is tweeledig:
 1. Zuiver juridisch gezien had Rost van Tonningen toen hij bij de Waffen-SS dienst nam, in feite terstond aanspraak op Kamerlidpensioen, omdat hij toen als een "aftredend" Kamerlid in de zin van de Grondwet werd beschouwd.
 2. Door Rost van Tonningen niet onmiddellijk na de oorlog, toen hij wegens landverraad in de cel zat in afwachting van zijn (dood)vonnis met terugwerkende kracht tot het moment waarop hij in krijgsdienst van de vijand trad een Kamerlidpensioen toe te kennen, handelde men in strijd met de Grondwet en dus in feite inconstitutioneel. De Grondwet stelde immers: "aftredende Kamerleden ontvangen een pensioen" waarmee dit pensioen dus ex lege wordt toegekend.
- Overigens is er bij de pensioentoekenning in 1950 aan de weduwe Rost van Tonningen vanuit gegaan dat Rost van Tonningen tot zijn dood Kamerlid is gebleven.

- Doordat Rost van Tonningen in vreemde Krijgssdienst is getreden, was hij stateloos geworden. Daardoor waren al zijn vermogensbestanddelen, dus ook zijn eventuele pensioenrechten, op grond van het Besluit Vijandelijk Vermogen van 1944 aan de Staat der Nederlanden vervallen.
- De aanvragen en pensioenvoordrachten met betrekking tot de weduwe Rost van Tonningen zijn in strijd met de wet niet via de Minister van Financiën gelopen, maar via het Ministerie van Binnenlandse Zaken dat in christen-democratische handen was.
- In de pensioenbeschikkingen met betrekking tot de NSB-Kamerleden en hun nabestaanden wordt er vanuit gegaan dat hun mandaten in de oorlog verlengd zouden zijn geweest.
Dit is aantoonbaar onjuist.
- In een aantal pensioenbeschikkingen wordt er zelfs van uit gegaan dat de betreffende NSB-Kamerleden tot 13 of 14 september 1945 Kamerlid zouden zijn geweest.
Ook dit is aantoonbaar onjuist.

De ambtelijke werkgroep van de Minister van Binnenlandse Zaken stelt in het rapport dat men in 1950 helaas geen andere weg zag dan - zij het contre coeur - de gevraagde pensioenen toe te kennen.

Dit is een geschiedkundige vervalsing.

De gretigheid waarmee Binnenlandse Zaken na de restauratie, dwars tegen recht en wetten in, overging tot pensioentoekenningen aan de weduwe Rost van Tonningen en later aan de andere (nabestaanden van) NSB-Kamerleden staat in schril contrast met de manier waarop verzetsmensen en oorlogsslachtoffers, alsmede hun nabestaanden, tegemoet worden getreden als zij voor pensioen in aanmerking willen komen.

Stichting Herwaardering Pensioenen NSB-Kamerleden
Postbus 5
7350 AA Hoenderloo
tel. 05768 - 12 58

Hoenderloo, januari 1991

Namens de Stichting Herwaardering
Pensioenen NSB-Kamerleden
mr. L.P.H. Stibru

TWEEDE KAMER

Commissie voor de Verzoekschriften

Kenmerk no. CV 89835/AJ

Bijlage(n):

Datum: 16 januari 1991

Aan de Stichting Herwaardering
Pensioenen NSB-Kamerleden
t.a.v. de heer mr. L.P.H. Stibru
Postbus 5
7350 AA HOENDERLOO
=====

Zeer geachte heer Stibru,

Hierbij deel ik u mede dat de petitie met betrekking tot het instellen van een onderzoek naar de rechtmatigheid en regelmatigheid van de pensioenbesluiten ter zake van voormalige NSB Kamerleden is doorgezonden aan de Vaste commissie voor binnenlandse Zaken, omdat hetgeen u te berde brengt, onderwerp is van algemeen beleid.

De griffier van de commissie,

(mr. G.J. Ploos van Amstel)

de Heer Griffier van de Commissie
voor de Verzoekschriften
de heer mr. G.J. Ploos van Amstel
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

betreft: petitie "E"-onderzoek rechtmatigheid
pensioenen NSB-Kamerleden

23 januari 1991

geachte heer Ploos van Amstel,

Tot mij wendde zich de heer mr. L.F.H. Stibru als gemachtigde van de Stichting Herwaardering Pensioenen NSB-Kamerleden en een aantal verzetsorganisaties en organisaties van oorlogsslachtoffers inzake gerozen problemen bij het indienen van de petitie met betrekking tot het instellen van een onderzoek door de Tweede Kamer naar de rechtmatigheid en regelmatigheid van de pensioenbesluiten terzake van de voormalige NSB-Kamerleden, die het volgende onder mijn aandacht bracht.

Op 8 januari j.l. werd door hem als gemachtigde de bovengenoemde petitie verzonden naar de Commissie voor de Verzoekschriften van de Tweede Kamer ter attentie van de leden van deze Commissie.

Bij telefonische navraag of de bewuste zending in goede orde was ontvangen, deelde u mede dat dit inderdaad het geval was, maar dat u overigens - daarbij handelende op eigen initiatief - de bescheiden inmiddels had doorgezonden aan de Vaste commissie voor binnenlandse zaken, aangezien u van mening zou zijn dat de petitie hier behandeld diende te worden.

Reeds toen is daartegen door mr. Stibru met klem bezwaar uitgesproken.

De in dat verband door u geventileerde mening dat "de zaak genoeg in de Kamer is besproken" blijft geheel voor uw rekening.

Naar aanleiding van de ontvangst bevestiging, gedateerd 16 januari j.l., waarin u ondanks de reeds geopperde bezwaren aangeeft dat de petitie inderdaad in zijn geheel door u is doorgezonden naar de Vaste commissie voor binnenlandse zaken, is de zaak mij ter hand gesteld.

Ik verzoek u hierbij namens de Stichting Herwaardering Pensioenen NSB-Kamerleden en de overige betrokken organisaties om de doorzending naar de Vaste commissie voor binnenlandse zaken ongedaan te maken en de bescheiden aan de leden van de Commissie voor de Verzoekschriften voor te leggen.

Zoals u reeds telefonisch is medegedeeld, wensden verzoekers nadrukkelijk gebruik te maken van het grondwettelijke recht van petitie en van de wijze waarop aan dit recht verder reliëf is gegeven door de aparte behandel-procedure die daarvoor door de Tweede Kamer in het leden is geroepen en welke ondermeer inhoudt dat aan de regering met betrekking tot de petitie inlichtingen kunnen worden gevraagd, getuigen kunnen worden gehoord en dat er aangaande het verzoekschrift een verslag dient te worden uitgebracht dat een duidelijke conclusie dient te bevatten.

Uw taxatie dat het hier gaat om een onderwerp van algemeen beleid is daarbij niet doorslaggevend. Dit nog afgezien van het gegeven dat hierover verschil van mening mogelijk is en deze opvatting door de betrokken organisaties niet wordt gedeeld.

Daarom ontvang ik van u hierover spoedig nader bericht.

hoogachtend,

H.M.F. Steijnen

Pam. van Luttikhuisen
Koudebergweg 55
7351 PJ Roenderloo

betreft: RvT

24 jan. 1991

Beste Alie,

Hierbij het beloofde begeleidend schrijven voor de petitie in 150-voud.
Ik heb inmiddels ook alle leden van de Commissie voor de Verzoekschriften
aangeschreven met een protestbrief en dringend gevraagd de zaak via deze
commissie in behandeling te nemen.
Wijgeren ze, dan gaan we verder.

vr. 22.

Nice

Mr. N.M.P. Steijnen

Advokaat en Prokureur
Couwenhoven 52-05
3703 ER Zeist
tel. 03404-56867

betreft: petitie TK-onderzoek rechtmatigheid datum 24 januari 1991
pensioenen NSB-Kamerleden

geacht lid van de Commissie voor de Verzoekschriften,

Bijgaand treft u aan een afschrift van mijn brief d.d. 23 januari j.l.
aan de Griffier van de Commissie voor de Verzoekschriften.

Ik verzoek uw Commissie om de betrokken petitie in behandeling te nemen.

Hoogachtend,

N.M.P. Steijnen

25-1-91

- Art 20 Regl. v. orde TK: aan de VZ TK moet de VZ v.d. commissie mededeling doen "over de loop van de sticht van hun werkzaamheden".

- Art 24 Regl. v. Orde TK: behandeling is openbaar, tenzij anders besloten

Art 24 Regl. v. Orde TK: elk lid van de Commissie kan voordragen op conclusies inbrengen.

Art 3 Regl. Commissie van de Verwachtingen

"De commissie heeft een onderzoek instellen naar aangelegenheden, van de orde gesteld in verwachtingen, betreffende de wijze waarop de overheid haar taak vervult, t.e.w. uitsluitend de ministeriële verantwoordelijkheid.

= toezien op de paragrafen

+ het niet goed uitvoeren van
verplichtingen in 1986

Art 5: Commissie heeft verslag uit

TWEEDE KAMER

Commissie voor de Verzoekschriften

Kenmerk no. CV 90132/LK

Bijlage(n):

Datum: 5 februari 1991

Aan de heer mr. N.M.P. Steijnen
Couwenhoven 52-05
3703 ER ZEIST

=====

Zeer geachte heer Steijnen,

De griffier der commissie stelde mij uw brief d.d. 23 januari jl. in handen met het verzoek deze te beantwoorden.

In de eerste plaats deel ik u mede, dat de commissie geen aanleiding ziet de doorzending van de petitie aan de Vaste commissie voor binnenlandse zaken ongedaan te maken.

Te uwer informatie deel ik u mede dat het recht van petitie op twee manieren tot uitdrukking kan komen. In de eerste plaats zijn er petities die een persoonlijke klacht bevatten, dit is een klacht waarbij een persoon of rechtspersoon zich benadeeld acht en voorts zijn er petities die het algemeen beleid betreffen. Tot de laatste categorie behoort het adres van mr. Stibru.

De omstandigheid dat deze kwestie in de Kamer is besproken, bestempelt dit reeds als een algemene beleidskwestie. Bovendien zou in zulk een geval een wetswijziging nodig zijn en dit staat - nu het een controversiële aangelegenheid betreft - eveneens in de eerste plaats ter beoordeling van de Vaste commissie voor binnenlandse zaken.

De voorzitter van de commissie,

(H.F. Dijkstal)

Mr. N.M.P. Steijnen

Advokaat en Prokureur
Couwenhoven 52-05
3703 ER Zeist
tel. 03404-56867

Commissie voor de Verzoekschriften
Postbus 20018
2500 EA Den Haag
t.a.v. de Voorzitter de heer H.F. Dijkstal

betreft: petitie TK-onderzoek rechtmatigheid
pensioenen NSB-Kamerleden

datum 6 februari 1991

geachte heer Dijkstal,

Uw brief van 5 februari 1991 geeft mij aanleiding tot het volgende.

Blijkbaar heeft u geen kennis genomen van de inhoud van de petitie. Anders zou u de slotzin van uw brief, aanvangende met "Bovendien zou in zulk een geval een wetswijziging nodig zijn..(...)" ongeschreven hebben gelaten. De petitie strekt niet tot een wetswijziging, maar vraagt om een onderzoek door de Tweede Kamer.

Onjuist is evenzeer dat de kwestie die in de petitie wordt nagestreefd al in de Kamer is besproken: het feit dat dit juist niet is gebeurd, vormt mede aanleiding voor het indienen van deze petitie.

Voorts gaat het hier niet om een zaak van algemeen beleid, maar om de vraag of bepaalde rechtsfeiten al dan niet onrechtmatig en onregelmatig hebben plaatsgevonden.

De onderhavige petitie betreft - om in uw termen te blijven - een klacht waarbij een aantal rechtspersonen, namelijk de petitionerende verzetsorganisaties en organisaties van oorlogsslachtoffers, zich benadeeld voelen doordat de Tweede Kamer een onderzoek naar de rechtmatigheid en regelmatigheid van de toekenning van Kamerlid-pensioenen aan de voormalige NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen tot dusverre achterwege heeft gelaten. Zij hebben belang bij een dergelijk onderzoek, gelet op de belangenbehartiging van de leden en aangeslotenen die zij zich ten doel stellen. Deze leden en aangeslotenen zijn ernstig gegriefd en/of ondervinden ernstige psychische schade door het officiële standpunt van de regering dat deze pensioentoekenningen weliswaar wellicht moreel aanvechtbaar zouden zijn, maar in elk geval juridisch geheel zuiver zijn. Deze pensioenbesluiten vonden plaats over de periode 1950-1976.

De Stichting Herwaardering Pensioenen NSB-Kamerleden heeft daarnaast nog het volgende statutaire belang :

"De stichting heeft ten doel: het-langs de hieronder aangegeven weg-pogen bij te dragen aan het herstel van het geschokte rechtsgevoel van- en de psychische schade toegebracht aan zeer velen, als gevolg van de toekenning van Kamerlid-pensioenen aan de voormalige NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen en de tot op heden door de regering volgehouden officiële visie, dat deze pensioenen geheel conform het recht en de geldende wettelijke bepalingen zijn toegekend, door:

- a. het bewerkstelligen van een herwaardering omtrent de juridische regelmatigheid van de beschikkingen, waarbij aan NSB-Kamerleden en hun nagelaten betrekkingen Kamerlidpensioenen zijn toegekend en de pensioenbedragen zijn aangepast;
- b. het bevorderen van officiële uitspraken van politieke organisaties, advies-

- en bestuurlijke organen, de regering, het parlement en rechtsprekende instanties, dat bij de toekenning en aanpassing van Kamerlidpensioenen aan de NSB-Kamerleden aan het recht en de geldende wettelijke bepalingen een onjuiste toepassing is gegeven;
- c. het bevorderen van een heroverweging van de bovengenoemde-in afwijking van het recht en de geldende wettelijke bepalingen getroffen beschikkingen; een en ander tevens vanuit het besef dat het toekennen van Kamerlidpensioenen aan gebleken landverraders een historische schande vormt voor ons parlement en bij herstel van de parlementaire verhoudingen na de bevrijding alleen al de gedachte hieraan als onbestaanbaar volledig buiten de gezichtskring van het gezuiverde parlement viel.
- De stichting tracht haar doel voorts te verwezenlijken door:
- a. het doen van onderzoeken en het verrichten van publicaties;
- b. het richten van adressen;
- c. het voeren van gerechtelijke procedures".

Het betreft - in uw termen - dus wel degelijk een persoonlijke klacht waarbij rechtspersonen zich benadeeld voelen.

Overigens wordt er reeds in mijn brief van 23 januari j.l. aan de Heer Griffier op gewezen dat niet doorslaggevend is voor behandeling door de Commissie voor de Verzoekschriften of het al dan niet gaat om een zaak met aspecten van algemeen beleid.

Wat van beslissende aard is, is of voldaan wordt aan het criterium van artikel 3 van het Reglement van de Commissie voor de Verzoekschriften van de Tweede Kamer met name of het hier gaat om "een aangelegenheid betreffende de wijze de overheid haar taken vervult, een en ander indien en voor zover voor dit handelen of nalaten door de overheid een minister of staatssecretaris direct of indirect verantwoordelijkheid aan de Staten-Generaal verschuldigd is".

Het handelt hier inderdaad om een zodanige aangelegenheid : namelijk het treffen van pensioenbesluiten met betrekking tot NSB-Kamerleden en hun nabestaanden door de Kroon c.q. de verantwoordelijke minister of staatssecretaris.

Er is dan ook geen reden voor de Commissie voor de Verzoekschriften om de petitie niet in behandeling te nemen.

De indieners van deze petitie dringen daar met klem op aan en maken hier tevens aanspraak op.

In dit verband is er al meermalen op gewezen dat verzoekers nadrukkelijk gebruik wensen te maken van het grondwettelijke recht van petitie en van de wijze waarop aan dit recht verder reliëf is gegeven door de aparte behandel-procedure die daarvoor door de Tweede Kamer in het leven is geroepen en welke ondermeer inhoudt dat aan de regering met betrekking tot het onderwerp van de petitie inlichtingen kunnen worden gevraagd, getuigen kunnen worden gehoord en dat er aangaande het verzoekschrift een verslag dient te worden uitgebracht dat een duidelijke conclusie dient te bevatten.

Alleen een behandeling door de Commissie voor de Verzoekschriften biedt deze procedurele waarborgen.

Bij de voorgestelde behandeling door de Vaste commissie voor binnenlandse zaken ontbreken deze waarborgen geheel.

Daarom wordt een doorschuiven van de petitie naar deze Vaste commissie door mijn cliënten afgewezen.

Namens cliënten verzoek ik met klem om alsnog tot de gevraagde behandeling door de Commissie voor de Verzoekschriften over te gaan.

Gaarne ontvang ik hierover nader bericht.

hoogachtend

N.M.P. Steijnen

c.c. : de leden van de Commissie voor de Verzoekschriften

7c

's-Gravenhage, 7 maart 1991

Binnenhof 1a
2513 AA DEN HAAG
Tel.: 070 - 3182211
Fax.: 070 - 3183440

Stichting Herwaardering Persioenen
NSB-Kamerleden
Postbus 5
7350 AA HOENDERLOO

Ter attentie van
mr. L.P.H. Stibru

Ons kenmerk : BiZa 91-018
Uw brief van : 8 januari 1991
Uw kenmerk : --

Uw bovengenoemde brief werd door de vaste Commissie voor binnenlandse zaken in goede orde ontvangen via de Commissie voor de Verzoekschriften en is in afschrift gezonden aan de leden van de commissie.

In haar vergadering van donderdag 7 februari jl. heeft de commissie besloten dat zij Uw dossier als gesloten beschouwt.

De griffier van de commissie,

mr. D.B. van der Windt